

Kannatuslaulusta jalkapalloseuran symboliksi ja kannattajien toteemiksi

-

tapaustutkimus You'll Never Walk Alone-kappaleesta

Johannes Tolonen

Tampereen yliopisto

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

Musiikintutkimuksen pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2015

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

TOLONEN, JOHANNES: KANNATUSLAULUSTA JALKAPALLOSEURAN SYMBOLIKSI JA KANNATTAJIEN TOTEEMIKSI – tapaustutkimus You'll Never Walk Alone-kappaleesta

Pro gradu –tutkielma, 72 s.

Ohjaaja: Meri Kytö

Musiikintutkimus

Toukokuu 2015

Pro gradu -tutkielmani on tapaustutkimus, joka käsittelee You'll Never Walk Alone-kappaleen kehitystä kannatuslaulusta Liverpool Football Clubin symboliksi ja kappaleen merkitystä sekä käyttötapoja suomalaisten Liverpool FC:n kannattajien keskuudessa.

Tutkielma pohjautuu pääosin kenttämatkojen, kannattajille teetetyn verkkokyselyn ja historiallisten lähteiden tuottamaan aineistoon. Aineiston analyysin tärkein teoreettinen näkökulma on Émile Durkheimin *Uskontoelämän alkeismuodot* –teoksen totemismi. Tämän lisäksi teoreettinen viitekehys rakentuu jalkapallososiologisten, yhteisöä ja joukkolaulua käsittelevien tutkimuksista.

Tunnustetun symbolin aseman laulu ja sen otsikko saavuttivat seuran Anfield-stadionilla ilmenneen poikkeuksellisen laulukulttuurin saaman huomion ja sitä seuranneen urheilullisen menestyksen ansiosta. Kappaleesta on muodostunut kannattajayhteisön tunnus, jonka ansiosta yksilöt voivat integroitua yhteisöön. Yhteisön tunnuksena toimimisen lisäksi You'll Never Walk Alone näyttäytyy joukkovoiman manifestaationa, jonka avulla nähdään olevan mahdollista vaikuttaa positiivisesti Liverpool FC:n peliesityksiin. Laulun tärkein merkitys kannattajille on kuitenkin sen luoma yhtenäisyyden tunne.

Jalkapallo-otteluiden ohella You'll Never Walk Alone kytkeytyy myös kannattajien yksityiselämän tapahtumiin. Laulua käytetään musiikkina esimerkiksi häissä ja hautajaisissa, ja sitä lauletaan muutenkin kuin toisten kannattajien kanssa, esimerkiksi lapsille unilauluksi. You'll Never Walk Alone:lla on paikkansa kannattajien elämässä paljon laajemmin kuin pelkkänä kannatuslauluna.

Avainsanat: yhteisö, joukkolaulaminen, jalkapallo, , urheilumusiikki, Liverpool, symbolismi, totemismi

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	1
2 TAUSTAA TUTKIMUKSELLE.....	5
2.1 JALKAPALLOKULTTUURI.....	7
2.2 LIVERPOOL FC	9
2.3 YOU'LL NEVER WALK ALONE	10
3 KESKEISET KÄSITTEET JA AIKAISEMPI TUTKIMUS	15
3.1 URHEILUN JA MUSIKIN VÄLINEN SUHDE.....	16
3.2 LAULAMISEN MERKITYS	19
3.3 JOHDATUSTA JALKAPALLON JA USKONTOJEN KULTTUURIEN SAMANKALTAISUUKSIIN	20
3.4 TOTEMISMI	22
3.5 YHTEISÖ	28
4 KENTTÄTAPAHTUMAT JA TAKTIikka – AINEISTO JA METODI	30
4.1 TUTKIMUSTAPA JA AINEISTON KÄSITTELY.....	30
4.1 KENTTÄTUTKIMUS	31
4.2 KYSELYTUTKIMUS	33
5 AINEISTON ANALYYSI.....	35
5.1 YOU'LL NEVER WALK ALONE SAAPUU ANFIELDILLE	35
5.2 YOU'LL NEVER WALK ALONE ESINEIDEN JA PAIKKOJEN MERKITSIJÄNÄ	38
5.3 HAVAINNOINTIMATKAT LIVERPOOLIIN	41
5.4 DURKHEIMIN TOTEMISMI KANNATTAJIEN TOIMINNAN TULKINNAN VÄLINEENÄ	47
5.5 KYSELYAINEISTON ANALYYSI	53
5.5.1 Merkittävistä tilanteista tilanteiden merkitsijäksi	57
5.5.2 Mitä You'll Never Walk Alone merkitsee kannattajille	60
5.5.3 You'll Never Walk Alonen laulaminen.....	63
6 PÄÄTELMÄT	65
6.1 KUINKA YOU'LL NEVER WALK ALONE:STA TULI LIVERPOOL FC:N SYMBOLI.....	65
6.2 YOU'LL NEVER WALK ALONE:N MERKITYKSET JA KÄYTTÖTAVAT SUOMALAISTEN LIVERPOOL FC- KANNATTAJIEN KESKUUDESSA	67

1 Johdanto

Kesällä 1988 naapurissamme paloi autiotalo. Muistan tapahtumasta sen, että liekkien kajo näkyi ikkunaamme ja että televisiosta tuli jalkapalloa. Ottelut olivat osa jalkapallon EM 1988-turnausta, jonka Hollanti lopulta voitti. Sinä kesänä pihapeleissä jokainen halusi olla Rijkaard, Gullit, van Basten tai Koeman. Oma jalkapallourani Tampereen Ilveksessä käsitti lähinnä kenttää ympäröivän luonnon ihmettelyä ja sateisella säällä hiekkakakkujen muotoilua, joten lisensoidulla seurasolla suhteeni jalkapalloon ei edennyt kovin vakavaksi.

Arvokisojen lisäksi rupesin seuraamaan englantilaista Liverpool FC:tä. Syy seuravalinnalle oli Liverpoolin pelipaita, jonka sain kaveriltani. Kun menin pelaamaan kavereideni kanssa jalkapalloa, tai vaikkapa salibandya, pistin Liverpoolin pelipaidan päälleni. Pelipaidan ansiosta mielenkiinto seuraa kohtaan ylipäättään heräsi ja aloin seuraaman sen otteita lehtien urheilusivuilta. Vuosituhannen vaihteessa seuraaminen oli kasvanut kannattamiseksi ja aloin perehtymään Liverpooliin tarkemmin. Katsoin kaikki pelit jotka suinkin pystyin, otin selvää seuran historiasta sekä vanhoista joukkueista ja tutustuin seuran folkloreeseen. Kaikkialla törmäsin lauluun You'll Never Walk Alone. Se tuntui olevan yhtä seuran kanssa, olihan laulun nimi myös Liverpool FC:n vaakunassa.

Kaikista selvimmin You'll Never Walk Alone tulee esille Liverpoolin kotiotteluissa. Aina ennen ottelun alkua, kannattajat nousevat seisomaan, nostavat punaiset huivinsa kaksin käsin ilmaan ja laulavat. 45000 ihmistä laulamassa yhtä aikaa samaa laulua on kovin vaikuttavaa. Sellaisessa toiminnassa on jotain, joka vetää puoleensa. Sen haluaa kokea, siihen haluaa osallistua.

Tammikuussa 2014 pääsin ensimmäisen kerran Liverpoolin kotiotteluun. Olin siihen mennessä katsonut television tai internetin välityksellä useamman sataa Liverpoolin peliä, joten katsomotapahtumien rakenne oli minulle ennalta selvillä. Silti tunnelman vaikuttavuus yllätti. Anfield-stadionin the Kop-päätykatsomo on tiivis rakennelma, jossa reilut 12000 kannattajaa seisovat kylki kyljessä. Katsomoa ympäröivät seinät kolmelta sivulta ja sen katto työntyy pitkälle ensimmäisten rivien yli, näin se muodostaa akustisen tilan, jossa kannattajien mylvintää voimistuu äänen kimmotessa takaisin seinistä ja katosta. Kun koko ihmismassa laulaa yhtä aikaa, yksittäiset äänet muodostavat vellovan äänirypynnä, joka resonoi vartalossa ja stadionin rakenteissa. Tapahtumassa myllertävät samanaikaisesti liikituksen ja voiman tunteet.

You'll Never Walk Alone on laulettu Anfieldillä loppuvuodesta 1963 lähtien. Sen merkitys on muuttunut ja kasvanut vuosikymmenien, uusien kannattajasukupolvien ja koko seuraa sekä sitä ympäröivää yhteisöä koskettaneiden tapahtumien myötä. Liverpool-kannattajille se merkitsee paljon muutakin kuin seuran tunnushymniä. Lauluun yhdistetään erilaisia tunteita ja tapahtumia, sitä käytetään ja tuotetaan erilaisissa tilanteissa sekä paikoissa. Laulun nimeä ja sen lyhennettä, YNWA, käytetään tunnuksena sekä viestinä teksteissä ja vaatteissa.

Vaikka You'll Never Walk Alone liitetään Liverpool FC:hen, myös monet muut urheiluseurat mm. Glasgow Celtic, Feyernoord, FC Twente, SC Cambuur, Borussia Dortmund, Borussia Mönchengladbach, FC Kaiserslautern, FC St. Pauli, SV Darmstadt 98, Club Brugge, FC Tokyo, CD Lugo, Krefeld Pinguine käyttävät laulua tapahtumissaan. Kappaletta on esitetty myös urheiluun liittyvissä televisio-ohjelmissa, esimerkiksi Suomen Urheilugaalassa 2015. Eräs mielenkiintoinen kuriositeetti on You'll Never Walk Alonen käyttäminen otsikkona Everton-kannattajia koskevassa pro gradu -tutkielmassa (Heinonen, Harri 1999). Liverpool FC ja Everton FC ovat paikalliskilpailijoita, joiden kesken ei juuri koskaan jaeta mitään. Etenkin kannatustoiminnassa toiseen seuraan edes etäisesti liitettävät symbolit ovat yleensä käytössä vain pilkkatarkoituksessa. Heinonen kuitenkin nostaa laulun esiin otsikoksi saakka perustellen ”...kuvat kypsyttivät mielessäni ajatuksen urheilun ja etenkin jalkapallon ihmisiä yhdistävästä luonteesta – jalkapallon harrastajat ja fanit eivät koskaan kulje yksin - ”You'll Never Walk Alone”, kuten Liverpoolin kuuluisa kannatuslaulu kertoi” (Heinonen 1999).

Jalkapallokatsomoiden laulukulttuuri koskettaa miljoonia ihmisiä välittömästi ja miljardeja välillisesti. Yksittäisenkin ottelun katsoja- ja kokijamäärä on merkittävä: esimerkiksi Liverpool FC:n Anfield-stadionin kapasiteetti on n. 45000 ja ottelut televisioidaan käytännössä joka puolelle maapalloa, yli 200 maahan ja noin 600 miljoonaan talouteen (The Telegraph). Lähetyksien äänimaisema koostuu selostuksesta ja stadionin äänistä, pääasiassa yleisön yhteislaulusta ja -huudosta. Viimeisten vuosien aikana Liverpoolin kotiotteluiden kohdalla suomalaisissa lähetyksissä selostajat ovat järjestäen vaienneet ennen ottelun alkua laulettavan You'll Never Walk Alonen ajaksi, usein kommentoiden ”kuuntelemme jälleen kerran Liverpoolin kuuluisan tunnuksen”.

Osa lauluista ja huudoista on tiettyyn tilanteeseen tai henkilöön liittyviä, kuten johonkin pelitapahtumaan, tiettyyn seuraan tai tiettyyn pelaajaan. Kannattajilla saattaa olla esimerkiksi kulmapotkuun liittyvä traditio, jossa aina oman joukkueen saadessa kulmapotkun yleisö merkitsee tilanteen laulamalla tai huutamalla kollektiivisesti sovittua huutoa tai laulua. Oman seuran merkittäviä vastustajia, yleensä samaa kaupunkia tai lähikaupunkia edustava seura, tai seura jota

vastaan on pelattu huomattavan monia urheilullisesti merkityksellisiä otteluita, varten on omia nimikkolauluja ja -huutoja. Nimikkolauluista yleisimpiä ovat pelaajille omistetut laulut, joiden lyriikassa mainitaan paitsi pelaaja, viitataan usein myös hänen historiaansa tai ominaisuuksiinsa. Näiden laulujen yläpuolelle yhteisöllisessä merkityksessä nousevat seurojen tunnuslaulut, hymnit. Niiden tarkoitus on edustaa koko seuraa, pelaajia, manageria ja kannattajia (Liverpool FC:n edesmenneen managerin Bill Shanklyn ”holy trinity”: the players, the manager, the supporters”) sekä seuran historiaa. Joissakin tapauksissa yksittäisestä kannatuslaulusta tulee koko seuran ja sen kannattajien symboli; kuten Liverpool FC:n ja You'll Never Walk Alonen kohdalla on tapahtunut.

Jos kannattajien yhteisöä, sen rakentumista ja toiminnan muotoja, haluaa tarkastella kannatuslaulujen perspektiivistä, ja kaikista jalkapallolauluista valitsee tutkimuksen kohteeksi yhden, on You'll Never Walk Alone erinomainen kandidaatti. Jalkapallosivusto 90min.comin kolumnisti John Andrews summaa laulun aseman jalkapalloon liittyvän musiikin keskuudessa artikkelissaan *The Top 15 Football Anthems Ever*, ja asettaa You'll Never Walk Alonen listansa kärkeen:

The Liverpool FC anthem is a one off. No matter which club you support you just have to appreciate this song when the Kop rises and leads Anfield in harmony for an arousing version of this classic. This hit has been adopted by fans worldwide and is one of the most recognisable football songs around (Andrews 2013).

2.8.1982 Anfieldille rakennettiin uusi portti edesmenneen manageri Bill Shanklyn muistoksi. Shankly-gatesin yläpuolelle koristeltiin teksti You'll Never Walk Alone. Sama portti, teksteineen, kuvattiin seuran satavuotisjuhlan kunniaksi tehtyyn uuteen vaakunaan 1992.

Kuva 1: Liverpool FC:n vaakuna:

Tutkielmani tutkimuskysymys on kaksiosainen. Ensinnä, mitkä ovat keskeiset tekijät You'll Never Walk Alonen kehityksessä katsomolaulusta seuran symboliksi, toiseksi mitä laulu merkitsee suomalaisille kannattajille, sekä kuinka kannattajat käyttävät ja tuottavat sitä?

Tutkielman seuraavissa osissa käytän Liverpool FC:stä lyhennettä LFC ja You'll Never Walk Alone:sta akronyymia YNWA.

2 Taustaa tutkimukselle

Taustoitan jalkapallon asemaa urheiluna, kansainvälisenä ilmiönä sekä sen kulttuurisen toiminnan pääelementtejä. Lisäksi esittelen lyhyesti jalkapallon esimuotojen historiaa. Ilmiön taustojen selvittäminen on olennaista, jotta sitä ja siihen liittyviä toimintoja voidaan tarkastella ja ymmärtää.

Jalkapallo on maailman seuratuin ja pelatuin urheilulaji, jota pelataan kaikilla mantereilla. Antarktista lukuun ottamatta kaikilta mantereilta on edustettuna jalkapallomaajoukkue kansainvälisen jalkapalloliiton, FIFA:n (Fédération Internationale de Football Association), jäsenenä. Yhteensä FIFA:ssa on jäsenmaita 209.

Jalkapallon kaltaisia pelejä on pelattu eri kulttuureissa tuhansien vuosien ajan. Ensimmäiset graafiset tallenteet jaloilla pelattavasta pallopelistä ovat Kiinasta neoliittiselta kaudelta viiden tuhannen vuoden takaa. Afrikan ja Euroopan vanhimmat viitteet ovat Egyptistä ja antiikin Kreikasta. Väli-Amerikassa 1500 – 2000 vuotta sitten kukoistaneen metropolin, Teotihuacánin, seinämaalauksissa kuvataan palloa potkivia ihmisiä.

Euroopassa läpi keskiajan, renessanssin ja uuden ajan alun jalkapallo liittyi vahvasti uskontoon ja yhteisöllisyyteen. Richard Giulianotti kirjoittaa kirjassaan *Football – A Sociology of the Global Game* (1999) kuinka kansanjalkapalloa (”folk football” – Giulianotti) pelattiin uskonnollisina merkkipäivinä mm. Ranskan pohjoisosissa Galliassa, eri puolilla Brittein saaria ja Italiassa (nimellä *Calcio*, joka on käytössä edelleen). Uskonnon rinnalla initiaatioon ja kansanryhmiin liittyvät konventiot olivat kytköksissä kansanjalkapalloon. Otteluita pelattiin esimerkiksi joukkueilla naimattomat miehet vastaan naimisissa olevat miehet tai kaupunkilaiset vastaan maaseutulaiset. Joukkueita muodostettiin myös ammattikunnan tai asuinpaikan mukaan. Eri kaupunginosien, kylien, tai kilttojen väliset ottelut toimivat nuorille mahdollisuutena edetä yhteisössään. Jalkapallojoukkueeseen pääseminen ja siinä edukseen esiintyminen toimivat siirtymäriittinä lapsuudesta aikuisuuteen (Giulianotti 1999: 3).

Kansanjalkapallo oli nimensä mukaisesti kansan, ei hallitsijoiden, huvi. Ottelut itsessään olivat huomattavan väkivaltaisia ja niiden yhteydessä syttyi myös pelialueen ulkopuolelle levinneitä väkivaltaisuuksia. Tästä johtuen jalkapallo kiellettiin paikoin lailla. Esimerkiksi Kiinassa Ming-dynastian aikana keisari Zhu Huanzhang asetti jalkapallon pannaan vuonna 1389. Kiellon rikkomisesta oli rangaistuksena jalkojen irti leikkaaminen. Englannissa Edward II kielsi jalkapallon,

koska totesi sen vievän liikaa aikaa jousella ampumisen harjoittelulta. Skotlannin kaupungeissa 1500- ja 1600-luvuilla sakkorangaistukset jalkapallon pelaamisesta olivat tavallisia (Giulianotti 1999). Englannin teollistuesssa ja siirtyessä kohti viktoriaanista aikaa kansanjalkapallo ei enää ollut yleistä alemmissa yhteiskuntaluokissa, vaan löysi paikkansa aatelisten ja nousevan porvariston poikien harrastuksena sisäoppilaitoksissa (Burstyn 1999: 69-70).

Nykymuotoinen jalkapallo muovautui englantilaisissa sisäoppilaitoksissa 1800-luvulla. Koulujen yläluokkaan kuuluvat opiskelijat eivät tunnustaneet heitä alempia luokkia edustavien opettajien auktoriteettia ja siitä johtuen mellakat sekä muu anarkia olivat laitoksissa yleisiä (Burstyn 1999: 70). 1828 Thomas Arnold, englantilainen opettaja ja historioitsija, nimitettiin rehtoriksi Rugby'n kouluun. Arnold esitteli uusia metodeja kansakunnan varakkaimpien perheiden lasten moraalikasvatukseen. Urheilu, ja ruumiillinen kulttuuri ylipäättään, olivat hyvin keskeisessä roolissa. Urheilu nähtiin työkaluna luonteenmuokkaukseen ja sen avulla haluttiin opettaa hyveitä kuten johtajuutta, lojaalisuutta ja kurinalaisuutta. Metodi levisi Rugby'sta muihin kouluihin ja joukkueurheilun säännöstö muodostui standardiksi. Jalkapalloa pelattiin eri kouluissa eri tavoin. Osassa kouluista peliä pelattiin niin, että palloa sai kuljettaa käsissä ja pelaajia taklata käsiä apuna käyttäen; osa kouluista taas luopui pallon kantamisesta ja ylipäättään käsillä pelaamisesta (Giulianotti 1999: 3-4).

Nykyään jalkapallona käsitettävä laji haluttiin erottaa muista lajeista selkeällä säännöstöllä ja tätä varten perustettiin 1863 kattojärjestö Football Association (FA) ja lajille annettiin oma tarkentava nimi, association football. FA:n tehtävänä oli valvoa että lajia harjoittavat joukkueet noudattivat kaikki yksitä sääntöjä. Samalla FA myös järjesti joukkueiden välille cup-muotoisia kilpailuja (ensimmäinen FA Cup 1872). Football League, englantilaisten jalkapallojoukkueiden sarjamuotoinen kilpailu, käynnistyi 1888.

Moderni, stadioneilla pelattava, jalkapallo istui hyvin kaupungistuneeseen Englantiin. Perinteiset vapaa-ajan harrasteet kuten koirien ja karhujen väliset taistelut, kukkotappelut ja kansanjalkapallo olivat lähes kadonneet väestön muuttaessa maaseudulta kaupunkeihin. Tuon tyhjiön täyttämiseksi oli sosiaalinen tilaus ja jalkapallo sopi siihen niin luonteensa kuin infrastruktuurinsa puolesta. 1800-luvulta 1900-luvulle siirryttäessä jalkapallon katsojamäärät kasvoivat huomattavasti. Football Leaguen katsojakeskiarvo avauskaudella 1888 oli 4600, vuonna 1895 13200 ja 1905 23100. Yksittäiset ottelut houkuttelivat yleisöä vielä suuremmissa määrin, FA Cupin finaali 1901 oli 110000 katsojaa. Jalkapallostadionit itsessään heijastelivat kaupunkien fyysistä ja sosiaalista arkkitehtuuria. Stadionit näyttivät tehtailta massiivisine seinineen, niille kuljettiin porttien läpi kuin

tehtäisiin konsanaan (Giulianotti 1999: 5-6).

2.1 Jalkapallokulttuuri

Jalkapallon ydin on dualismissa – me ja ne. Yhdessä ottelussa kaksi joukkuetta kohtaavat toisensa. Pitkän historian omaavat jalkapalloseurat ovat yleensä perustettu maantieteen, luokan, ammatin tai uskonnon pohjalle. Joukkueet edustavat kannattajiaan, ja otteluissa kohtaavat pelaajien lisäksi protestantit ja katolilaiset, rautatiemiehet ja poliisit, baskit ja katalaanit, vasemmisto ja oikeisto, rikkaat ja köyhät. Kansainvälisten televisiolähetysten ja maiden rajat ylittävien turnausten myötä tilanne on muuttunut. Joukkueiden kannattajilla ei enää ole välttämättä syntyperästä tai muusta ulkoisesta syystä johtuvaa motiivia tietyn joukkueen kannattamiselle – joukkueesta ja muista kannattajista muodostuu yhdistävä tekijä.

Ottelut pelataan stadioneilla, joilla yleisö ympäröi kenttää ja pelaajia. Yleensä kentän pitkien sivujen katsomoihin asettuvat maltillisemmat katsojat, kiihkeimmät kannattajat asettuvat kentän vastakkaisiin päätyihin maalien taakse, josta he osoittavat mielipiteensä äänen ja erilaisten visuaalisten keinojen avulla. Huudot ja laulut pohjaavat usein kansanlauluihin, uskonnollisiin lauluihin tai populaarimusiikkiin. Sanoituksia muokataan tarpeeseen sopivaksi, esimerkiksi yhdysvaltalainen kansanlaulu *When the Saints Go Marching In* kuuluu useiden eri joukkueiden kannattajien repertuaariin eri mantereilla - ”saints” -sanalla tilalle vaihdetaan oman joukkueen lempinimi, yleensä pelipaidan värin mukaan. Yleisönosat pyrkivät tuottamaan ääntä unisonossa, jotta yhtenäisyyden tunne välittyisi ja jotta äänenpaine olisi mahdollisimman suuri. Visuaalisia viestejä ovat erilaiset tekstiä tai kuvia sisältävät banderollit ja liput, joukkueiden huivit, pelipaidat ja värit, mosaiikkimaiset tifot, värilliset savut ja soihdut sekä synkronoitu liikkuminen. Stadioneilla kannattajien toiminta on vähintään yhtä suuressa roolissa kuin itse ottelu – palaan tähän tutkielman myöhemmissä osissa.

1960-luvulta lähtien otteluiden seuraaminen on siirtynyt enenevässä määrin stadionien ulkopuolelle. BBC aloitti jalkapallo-otteluiden suorat lähetykset 1964. Ensimmäinen televisioitu ottelu oli Liverpool – Arsenal, jota seurasi television välityksellä noin 20000 katsojaa, paikanpäällä Anfield-stadionilla oli katsojia noin 55000. Vuonna 2014 pelkästään Englannin Valioliigan televisioitioikeudet tuottivat 2,2 miljardia euroa (Bloomberg) ja katsojia 38:n kierroksen otteluilla kauden (elokuu - toukokuu) aikana oli 4,7 miljardia (Premier league). Jalkapallon

maailmanmestaruuskisat televisioitiin suorana ensimmäistä kertaa Englannin 1966 kisoista. MM-kisat toimivat lajin kulttuuristen konventioiden merkittävänä globalisoijana. Kansainvälisen kattojärjestön FIFA:n) kautta organisoidut kisat televisioidaan lähes kaikkiin maihin (FIFA:n mukaan 2006 MM-kisat 214 maahan) ja lähetysten myötä katsojat näkevät paitsi ottelut, myös yleisökäyttäytymistä ja pelaajista sekä seurajoukkueista kertovia inserttejä. Hyvä esimerkki MM-kisojen televisioinnin kautta levinneestä toiminnasta on huuto-taputus-yhdistelmä, jossa ensin huudetaan joukkueen nimi ja sen jälkeen taputetaan kolmesti. Brazilian kannattajien ”Brazil klap-klap-klap” -kannustus sai seurajoukkuekohtaisen muotonsa heti 1962-kisoja seuranneella kaudella ja on edelleen yksi yleisimmistä kannustuksista.

Jalkapallon televisioituminen on muuttanut sen kulttuuria paikallisesta globaaliksi. Joukkueita, jotka pelaavat otteluita maansa rajojen ulkopuolella, esimerkiksi Euroopan mestarien liigan kautta, kutsutaan kansainvälisiksi joukkueiksi. Kansainvälisien joukkueiden osuus kaikista jalkapallojoukkueista on pieni, esimerkiksi Englannissa on lisensoituja jalkapallojoukkueita eri kilpailusarjoissa yli 7000, niistä 35 on osallistunut kansainvälisiin otteluihin vuodesta 1955, jolloin Euroopan Cup perustettiin. Erityisesti näiden seurojen status kannattajien lukumäärällä mitattuna on kasvanut moninkertaiseksi, paikalliskannattajat ovat kokonaismäärässä vähemmistö; saksalaisen Sport+Marktin arvion mukaan Manchester United on maailman suurin urheilujoukkue kannattajamäärässä mitattuna (Sport+Markt), maailmanlaajuisesti fanipohjaksi se arvioi 354 miljoonaa, seuran kotistadionin, Old Traffordin, kapasiteetin ollessa 75635.

Seurajoukkueiden fanittaminen on nykyään rajat ylittävää. Kansainvälisillä joukkueilla on seurojen organisoimat kannattajajärjestöt, joilla taas on omat kansalliset jaostonsa. Esimerkiksi Suomen Liverpool FC kannattayhdistys ry perustettiin 1999, ja vuodesta 2008 alkaen yhdistys on ollut virallinen Liverpool Supporters Branch, jolle myönnetään tietty lippukiintiö seuran peleihin. Yhdistyksen toiminnan ydin on kannattajien tapaamisten järjestäminen Suomessa, keskustelupalstan ylläpitäminen ja Norwegian wood-fanzinen julkaiseminen. Yhdistys määrittelee toimintansa motiiviksi LFC:n aatteellisen tukemisen ja seuran kannatuksen edistämisen Suomessa (OLSC Finland).

2.2 Liverpool FC

Tässä luvussa esittelen lyhyesti LFC:n historiaa. Tämän kronologisen katsauksen avulla seura voidaan asemoida modernin jalkapallon kehitykseen ja sitä kautta saada käsitys ajallisesta perspektiivistä. Tutkielman analyysiosiossa linkitän yhteen taitekohtia seurahistoriasta ja kannattajakulttuurista.

Liverpool Football Club on englantilainen jalkapallojoukkue, jonka kotistadion, Anfield, sijaitsee Liverpoolissa. Seura on voittanut 18 Englannin mestaruutta, viisi Euroopan Cupia, kolme UEFA cupia, kolme UEFA Super Cupia, seitsemän FA Cupia ja yhdeksän League Cupia. Seuran peliasu kotiotteluissa on punainen. Seuran tunnuslaulu ja -lause on You'll Never Walk Alone.

Liverpool FC perustettiin Liverpoolissa 1892. Seuran alkuhistoria on tiukasti sidottu kaupungin toiseen suureen jalkapalloseuraan, Everton FC:hen. Everton FC perustettiin 1878 ja seura oli perustamassa Football League'a 1888. Everton pelasi kotiottelunsa 1878 - 1892 Anfieldilla, joka on nykyisin LFC:n kotistadion (Everton FC rakennutti itselleen uuden stadionin, Goodison Parkin, aivan Anfieldin tuntumaan. Everton pelaa kotiottelunsa edelleen siellä). Seuran sisäiset ristiriidat aiheuttivat jaon, jossa Everton Football Clubin rinnalle perustettiin Everton FC and Athletic grounds Ltd, lyhyemmin Everton Athletic. Englannin jalkapallokomitea ei hyväksynyt toista Everton-nimistä joukkuetta, joten uusi seura vaihtoi nimekseen Liverpool Football Club, mutta säilytti edelleen Evertonin sinisen peliasun (Liverpool FC Official Club Website).

1892 Liverpool oli seura, jolla oli kansainvälisen tason stadion, Anfieldilla pelattiin mm. Englannin ja Irlannin välinen maaottelu 1889 (Slade 2013: 116) mutta ei joukkuetta. Seuran ensimmäinen johtaja, John McKenna, matkusti Skotlantiin ja värväsi sieltä tarvittavat pelaajat. FA ei hyväksynyt seuraa Football Leagueen, joten Liverpool pelasi ensimmäisen kautensa paikallisessa Lancashire Leaguessa. Voitettuaan sarjan sekä paikallisten joukkueiden cupin (Liverpool Senior Cup), jonka finaalissa oli vastassa Everton, Liverpool sai luvan liittyä Football Leaguen toiseen divisioonaan. Liverpool voitti divisioonansa ja nousi pääsarjaan 1893. Ensimmäisen Englannin mestaruutensa Liverpool voitti 1901. Samana vuonna seura vaihtoi peliasunsa värin sinisestä puna-valkoiseen. Englannin mestaruuksia kertyi vuosisadan alkupuolella viisi. 1954 joukkue putosi toiseen divisioonaan kahdeksaksi vuodeksi (Liverpool FC Official Club Website).

Nykyisen muotonsa ja identiteettinsä Liverpool kehitti manageri (jalkapallon yhteydessä managerilla viitataan henkilöön, joka vastaa mm. joukkueen taktiikasta, valmennuksesta sekä pelaajahankinnoista) Bill Shanklyn alaisuudessa 1960- ja 70-luvuilla. Shankly nimitettiin manageriksi 1959, jolloin Liverpool oli jäänyt toistuvasti toisen divisioonan kärkipaikasta ja ilman sarjanousua. Shankly uudisti seuran kulttuurista struktuuria niin joukkueen sisällä kuin myös ulospäin kilpailijoita, ja kannattajia, kohtaan. LFC:n pitkäaikainen puolustaja ja varakapteeni, Jamie Carragher, kuvailee Shanklyn vaikutusta:

“Shankly didn’t merely transform the football club, he embodied it, creating an unwritten Anfield code of practice that has been stringently followed ever since.”

Kolmannella kaudella Shanklyn alaisuudessa Liverpool nousi takaisin pääsarjaan, voittaen sen mestaruuden kaudella 1963-64. Seuraavien vuosikymmenten aikana Liverpool saavutti kestomenestyksen, urheilutermein dynastian, niin kotimaassa kuin Euroopassa. Vuosien 1964 – 1990 välillä Liverpool voitti Englannin mestaruuden 13 kertaa, vähintään joka toinen vuosi. Cup-kilpailuissa mestaruuksia on kertynyt vuoden 1964 jälkeen kotimaassa 30 ja Euroopassa 11. Menestys, etenkin Euro-peleissä, nosti seuran yhdeksi Euroopan suurimmista jalkapallojoukkueista.

2.3 You'll Never Walk Alone

Esittelen YNWA:n historian lyhyesti ja esittelen sen tärkeimmät musiikilliset funktiot. Nostan esiin kaksi merkittävintä LFC:n ja sen kannattajien sekä YNWA:n välistä suhdetta muokannutta tapahtumaa. Kappaleen sanoitusta käsittelemän myöhemmin analyysiluvussa.

YNWA tehtiin *Carousel*-musikaaliin, joka sai ensi-iltansa Broadwayn Majestic Theaterissa huhtikuussa 1945. *Carousel* oli tekijöidensä, säveltäjä Richard Rodgersin ja sanoittaja Oscar Hammerstein II:n, järjestyksessään toinen viidestä menestysmusikaalista (*Oklahoma!*, *Carousel*, *South Pacific*, *The King and I* ja *The Sound of Music*). YNWA esitetään musikaalissa ensimmäisen kerran kohtauksessa, jossa päähenkilön aviomies on menehtynyt ja surevan vaimon serkku lohduttaa häntä laulamalla.

Alkuperäisversio on sävelletty C-duuriin, mutta moduloi rakenteensa aikana D-molliin. Tahtilaji on 4/4, rytmilliset elementit ovat harpun suora kahdeksasosa-arpeggio ja jousien pitkät legatot.

Melodian ambitus on puolitoista oktaavia (c1 – g2), pysyen kappaleen alkupuoliskolla matalalla (c1 – g1) ja nousten loppupuoliskolla seuraavaan oktaaviin. Kappaleen rakenne ei kertaakaan osia lopun kadenssia lukuun ottamatta. Sanoitus käsittelee vaikeuksien voittamista ja periksiantamattomuutta.

LFC:hen liitettävä versio, Gerry & the Pacemakersin levytys vuodelta 1963, on harmonialtaan ja rakenteeltaan yhteneväinen alkuperäisversion kanssa. Rytmillisesti versio on merkittävästi erilainen, kappale on sovitettu 6/8-tahtilajiin. Harppu-arpeggio on korvattu pianolla, joka soittaa läpi kappaleen 6/8-arpeggiota. Pop-versiossa uutena rytmisenä elementtinä ovat rummut ja bassokitara. Laulumelodian fraseeraus on kolmimuunteista. Gerry & the Pacemakersin ohella YNW:sta on tehty yli 100 levytettyä versiota.

LFC:n modernin historian kaksi merkittävää käännekohtaa, jotka ovat vaikuttaneet myös YNW:n symboliseen merkitykseen ja sen käyttöön, ovat Hillsborough'n onnettomuus 1989 ja Mestarien liiga-finaali 2005. Hillsborough muutti koko kaupunkia ja yleisötapauksia maailmanlaajuisesti, Istanbulissa pelatun Mestarien liigan loppuottelun vaikutukset ovat rajoittuneet tiukemmin seuran kannattajiin ja urheiluromantiikkaan.

Hillsborough'n onnettomuuden virallinen tutkinta aloitettiin vasta kaksi vuosikymmentä tapahtuman jälkeen. Lausuntoja annettiin todistaja-aitiossa viimeksi helmikuussa 2015. Aiheesta on kirjoitettu paljon ja olosuhteiden sekä seuraamusten käsittelyyn voisi helposti käyttää sivuja koko pro gradu -tutkielman verran. Esitän tässä yhteydessä mahdollisimman suppean, mutta tärkeimmät asiat sisältävän tiivistelmän aiheesta. Tiivistelmän lähteenä toimii Englannin hallituksen muodostaman riippumattoman tutkintaryhmän selonteko (Hillsborough Independent Panel 2012).

15.4.1989 Sheffieldissä, Hillsborough-stadionilla, pelattiin FA Cupin välierä LFC:n ja Nottingham Forestin välillä. Stadionille saapui yli 50000 katsojaa, suurin osa Liverpoolin kannattajia. Kuten yleensä, molempien joukkueiden kannattajille oli etukäteen määritetty katsomonosat, joissa heidän tulee ottelua seurata. Tuohon aikaan Englannissa katsomonosat olivat erotettu toisistaan aidoilla, joten yhdestä osasta ei voinut siirtyä toiseen kuin kulkemalla ulkokautta. Hillsborough-stadionilla katsomoon vievä reitti kulki pitkän tunnelin läpi, joten stadionilta ulos pääseminen ihmismassan läpi oli käytännössä mahdotonta. Katsomonosien kapasiteetti oli aitojen vuoksi rajattu myös käytännön tasolla, ei vain turvallisuuden tai mukavuuden pyrkivien säännösten toimesta: tiettyyn kuutiotilavuuteen mahtuu vain tietty määrä ihmisiä.

Stadionin henkilökunta näki valvontakamerakuvista, mitä stadionin eri osissa tapahtuu. Yksi

olennainen tehtävä oli valvoa kuinka paljon ihmisiä kussakin aidoin rajatussa katsomonosassa oli, ilmoittaa tieto eteenpäin poliisille sekä sisäänkäynneillä ihmisiä oikeisiin suuntiin ohjaaville järjestysmiehille, jotta katsojat saadaan jaettua turvallisesti eri katsomon osiin. Tämä tehtävä ei toteutunut. Ilmeisesti stadionin ulkopuolella vellovan ihmismassan nopeamman sisäänpääsyn vuoksi sisäänkäyntien ohjaus lopetettiin ja kahteen keskimmäiseen katsomonosaan päästettiin ihmisiä moninkertaisesti yli sallitun, tai ylipäättään mahdollisen, määrän. Stadionin sisään vievään käytävään sulloutuvat eivät tienneet kuinka paljon katsomossa jo oli ihmisiä, joten he pyrkivät edelleen kohti katsomoa. Tilanteen vakavuus huomattiin vasta kun poliisit vihdoinkin avasivat aitojen portit ja ihmiset purkautuivat kentälle. Ottelu keskeytettiin seitsemännellä minuutilla, 94 ihmistä oli jo puristunut hengiltä. Kaksi ihmistä menehtyi myöhemmin vammoihinsa.

Onnettomuuden jälkeen Anfieldista tuli pyhättö surun käsittelyä ja uhrien muistamista varten. Yli miljoona ihmistä eri puolilta Englantia kävi laskemassa stadionin nurmelle kukkia, adresseja, jalkapallohuiveja ja muita muistoesineitä. Stadionin ulkopuolelle pystytettiin muistolaatta, jossa on kaiverrettuna kaikkien 96:n uhrin nimet.

YNWA sai Hillsborough'n myötä uuden merkityksen. Laulu esitettiin uhrien hautajaisissa ja muistotilaisuuksissa, kuten Anfieldilla järjestettävässä vuotuisessa *Hillsborough Memorial Servicessä*. Hillsborough Family Support Group -yhdistystä edustava Margaret Aspinall kuvaa laulun merkitystä uhrien omaisille Peter Rossin artikkelissa *You'll Never Walk Alone – 50 years on* (Ross, 2013):

“When the disaster happened it made the song more poignant. It’s the fans and especially the survivors of that day trying to let the families know they stand by us. We’ve never walked alone. It’s so moving to us. It’s like our prayer. It belongs to the families now. It’s ours. I’m sorry, Gerry, but it belongs to the 96.”

YNWAn kautta myös muut jalkapalloseurat kannattajineen osoittivat myötätuntoa Hillsborough'n uhreja ja onnettomuuden koskettamia ihmisiä kohtaan. Esimerkiksi Glasgow Celticin kannattajat lauloivat kappaleen yhdessä LFC-kannattajien kanssa LFC:n ja Celticin välisen ystävyysottelun alussa 30.4.1989, Glasgowissa Celticin Parkhead-stadionilla. Italiassa 19.4.1989 Milanossa pelattu AC Milanin ja Real Madridin välinen ottelu keskeytettiin seitsemännellä minuutilla, aivan kuten Liverpoolin ja Nottingham Forestin välinen ottelu oli keskeytetty Hillsborough'ssa viisi päivää aiemmin. Tarkoitus oli pitää minuutin hiljainen hetki, mutta AC Milanin kannattajat rikkoivat hiljaisuuden laulaen YNWAA.

Toinen merkittävä hetki YNWA:n ja LFC:n sekä kannattajien yhteisessä historiassa on Istanbulissa pelattu Mestarien liigan finaali Liverpoolin ja AC Milanin välillä 25.5.2005.

AC Milan oli otteluennakoissa ennakkosuosikki. Milanin puolustusta pidettiin yhtenä maailman parhaista ja joukkueen hyökkäyskalustoa johti maailman parhaaksi jalkapalloilijaksi edellisenä vuonna valittu Andrei Shevchenko. Liverpool oli juuri vaihtanut manageriaan ja oli Englannin liigassa ylemmässä keskikastissa, päätyen lopulta sijalle viisi. Ottelun kulku oli ennakkojen mukainen, Milan teki ensimmäisen maalinsa heti ensimmäisellä minuutilla ja johti puoliajalla jo 3-0, ottelu vaikutti ratkenneelta.

Istanbulin finaalin viitataan jalkapalloteksteissä yleisesti *Miracle of Istanbulina* ja se äänestettiin Mestarien liigan kaikkien aikojen hienoimmaksi tapahtumaksi UEFA:n järjestämässä kyselyssä 2014 (McVitie, 2014). Oltuaan 3-0 tappiolla, Liverpool tasoitti pelin toisella puoliskolla ja lopulta voitti ottelun rangaistuspotkukilpailussa.

Atatürk-stadionille oli vaeltanut kymmeniä tuhansia Liverpoolin kannattajia. UEFA myönsi molemmille joukkueille lippuja 20000 (stadionin kapasiteetti on 65000), loput liput olivat vapaasti myynnissä eri lipputoimistojen kautta tai palkintoina lukuisissa kilpailuissa. Arvioiden mukaan stadionilla oli Liverpoolin kannattajia 30000 – 40000 (Guttormsson). Jalkapallokirjoittaja, Bob Pierce, kertoo Istanbulin tapahtumia jutussaan *You'll Never Walk Alone* (Pierce, 2012). Pierce kuvailee puoliajan tunnelmaa:

When the Liverpool team returned to the dressing room at half time in Istanbul they were at the centre of the 'perfect storm'. Far, far from home, in a European Cup Final. 1-0 down within a minute in the biggest game these players will ever play in. A team of the good, the decent and the adequate, facing a side so crammed with great names some had to wait their turn on the bench. And now 3-0 behind with the whole world watching, and still only half way through this catastrophic experience.

Liverpool-kannattajien vastaus tilanteeseen oli laulaa YNWA uudestaan ja uudestaan. Liverpool-kannattaja Chris Rowland selittää laulun kummunneen halusta näyttää ottelua seuraavalle maailmalle uhmaa tilannetta kohtaan, ei niinkään uskosta Liverpoolin mahdolliseen voittoon: "it was an act of defiance to the watching world rather than a belief that the game wasn't over". (Pierce 2012.)

Laulu kuului pelaajien pukukoppeihin. Joukkueen kapteenina toiminut Steven Gerrard kertoo elämäkerrassaan:

I said to the players. "Listen to that". The singing of 40.000 Liverpool supporters floated down the tunnel in to the dressing-room... ..Liverpool were 3-0 down, being thrashed... ..and our fans were singing You'll Never Walk Alone. All the players looked to each other in amazement and pride... ..our fans were with us. Together. (Gerrard 2006.)

Istanbulin finaalista kertova dokumentti, *One Night in May*, sisältää video- ja audioaineistoa, joista selviää puoliajan tunnelma ja siihen reagointi eri toimittajien, kannattajien, jalkapalloasiantuntijoiden ja pelaajien kommentoimana, sekä stadionilla olevia kannattajia kuvaamalla. Englantilaisen selostajan kommentti on leikattu kohtaan, jossa dokumentti siirtyy kerronnassaan ottelun ensimmäisestä puoliskosta puoliaikaan. Selostaja kiinnittää huomion yleisön toimintaan:

As you can hear, even though they're 3-0 down the Liverpool fans are singing [YNWA] as the sheer fanpower alone could lift the team.

Osa urheilun viehätystä on yllättävät lopputulokset ja erityisesti tappiolla olleen altavastajan nousu voittoon. Tällaiset merkittävät ottelut liittyvät osaksi seuran folklorea ja niistä tehdään tarinoita, joita kerrotaan ja joista keskustellaan kannattajien kesken, tai kun osoittaa seuran tärkeyttä ja erityislaatuista. Jos tarinaan voidaan lisätä jokin tekijä varsinaisten urheilullisten tapahtumien ulkopuolelta, esimerkiksi kannattajien toiminta, nousee tarina uudelle tasolle. Silloin itse joukkueen saavutuksen lisäksi tapahtumaan voidaan liittää kannattajien toiminta ja täten ottelu edustaa koko seuraa pelaajineen ja kannattajineen. Jalkapallon Mestarien liigan finaali Istanbulissa 2005 oli käsikirjoitukseltaan täydellinen: ennakkoon vahvempi joukkue teki selvää heikommastaan, nöyryytetyn altavastajan pelaajat heräsivät kannattajiensa avulla taistelemaan ja lopulta voittivat. Olennaista on myös se, että LFC:n tunnus, YNWA, voidaan nähdä tarinassa tosiasiallisena vaikuttimena: kannattajien laulu synnytti pelaajissa yhtenäisyyden tunteen, jonka ansiosta he ylsivät parempiin suorituksiin kentällä.

3 Keskeiset käsitteet ja aikaisempi tutkimus

Tutkielmassani keskeiset toimintakentät ovat yhteislaulu ja jalkapalloseurojen kannattajien toiminta. Molemmat liittyvät osaltaan yhteisöön, sen muodostamiseen, ylläpitämiseen ja siihen identifioitumiseen. Tässä osiossa tarkastelen aikaisempaa tutkimusta jalkapallososiologian, musiikin ja urheilun synergian sekä yhteisön muodostumisen saralta. Erityisen painoarvon annan Emile Durkheimin totemismille (Durkheim 1980). Totemismien näkökulman kautta YNWA:n asemaa ja moninaista käyttöä, niin aktiivista kuin passiivista, voidaan katsoa yhden ja saman linssin läpi. Lisäksi Durkheimin totemismin kautta voidaan osaltaan selittää jalkapallon seuraamiseen liitettyä uskonnollista aspektia, joka on nostettu tutkimusaiheeksi usein (mm. Boyle: 2001, Oakley: 2007).

Jalkapallo nousi vuosituhaten vaihteessa relevantiksi tutkimuskohteeksi. Toki sitä on tutkittu aiemminkin, mutta suurin osa varhaisista tutkimusta käsittelee lähinnä jalkapallon lieveilmiöitä, kuten jalkapallohuliganismia. 1990-luvulla ja varsinkin sen loppupuolella jalkapallon asemaa yhteiskunnallisena ilmiönä, kulttuurina, käsitteleviä tutkimuksia alkoi ilmestymään runsaasti. Teoksessa *Passing Rhythms: Liverpool FC and the Transformation of Football* (Williams, Long & Hopkins 2001) syyksi esitetään jalkapallotekstien merkittävä yleistymisen ylipäättään. Pelaajien, managerien ja kannattajien muistelmät sekä seurojen historiikit nousivat 1990-luvulla urheilujulkaisujen kärkeen ja ovat siitä asti olleet yleisiä julkaisuja. Williams, Long ja Hopkins toteavat tutkimuksen olleen kuitenkin edelleen vain johonkin ajankohtaiseen tilanteeseen, tai tiettyyn ihmisryhmään, kuten huligaanit tai kannattajajärjestöjen jäsenet, liittyvää (Williams & al. 2001 s. 3).

Uudemmissa tutkimuksissa tutkimuskohteeksi on noussut jalkapallon globaali asema ja merkitys. Sitä, että jalkapalloa pelataan ja seurataan, ei pidetä itsestäänselvyytenä, vaan toiminnalle pyritään määrittämään motiiveja. Vaikuttimia etsitään esimerkiksi henkisydestä, henkisestä hyvinvoinnista, identiteetistä ja yhteisöllisyydestä. Jalkapallon asemaa yhteisöllisenä ja yhteiskunnallisena ilmiönä on tutkittu jo niin merkittävässä määrin, että yleisellä tasolla aiheesta on vaikea keksiä uutta sanottavaa. Spesifimmät näkökulmat, kuten esimerkiksi jalkapalloyleisöjen ja musiikin, tai laajemmin äänen, suhde on eräs laajoista ilmiöistä, jonka tutkimus on vielä varsin vähäistä. Etenkin suomalaisessa kulttuurikontekstissa aihe on mielenkiintoinen, onhan laulaminen koettu suomalaisessa kulttuurissa usein problemaattisena – laulamiseen liitetään usein negatiivisia

assosiaatioita kuten nolostumista ja häpeää. Artikkelissa *Musiikki hyvinvoinnin evoluutiossa: Aivot, mieli ja yhteisö* (Numminen, Erkkilä, Huotilainen ja Lonka 2009: 13) epäonnistumisen pelosta ja huonon lopputuloksen ennakoimisesta johtuvaa toiminnan välttämistä kutsutaan välttämismotivaatioksi. Olen tavannut useita suomalaisia Liverpool-kannattajia, jotka eivät koskaan laula muuten, paitsi YNWAn. ”Alakoulussa sanottiin, että ääni on huono, nii emmää laula. Paitsi sen yhden laulun”, kommentoi asiaa eräs kannattaja liverpoolilaisessa pubissa (kenttäpäiväkirja helmikuu 2015). Laulaminen jalkapallo-otteluissa Suomessa on enemmän poikkeus kuin sääntö. Simon Kuper kuvaa kirjassaan *Matka pallon ympäri* (Kuper 2000: 323) kuinka niistä 23:sta maasta, joissa hän vieraili kirjansa materiaalin keräämistä varten, Suomi oli ainoa, jossa ottelut olivat hiljaisia; niin kannattajat kuin pelaajatkin pysyttelevät ottelujen ajan mahdollisimman hiljaa. Kotimainen jalkapallokulttuuri on kuitenkin lipumassa hiljalleen kohti kansainvälistä mallia. Esimerkiksi HJK:n ja HIFK:n välisessä ottelussa 23.4.2015 oli nähtävissä voimakas pyrkimys eurooppalaisten suursarjojen kannatuskulttuurin toistamiseen.

Vaikka syitä kannatussuhteen muodostumiselle on tutkittu laajalti, on tutkimus seuran liitettävien symbolien merkityksestä tuossa prosessissa jäänyt vähäiseksi. Esimerkiksi spesifisti ”satelliittikannattajiin” keskittyvässä artikkelissa *Foreign fandom and the Liverpool FC: a cyber-mediated romance* (Kerr & Emery 2011) esitetään etäkannattajille kyselyssä syiksi suosikkiseuran valintakriteereiksi seitsemän vaihtoehtoa: (1) medianäkyvyys, (2) pelityyli, (3) tietty pelaaja, (4) seuran menestys, (5) seuran historiallinen menestys, (6) osallistuminen korkeimpaan kansalliseen liigaan, (7) seuran stadion. Kannattajakulttuuri voidaan toki liittää kohtiin yksi ja seitsemän, mutta ottaen huomioon kuinka suuren huomion YNWA saa LFC:n medianäkyvyydessä (yleisellä tasolla laulun ja seuran symbioottinen suhde, käytännön tasolla esimerkiksi otteluselostajien huomiot liittyen yleisön laulamiseen) ja kotistadionillaan (Shankly-gatesin ja vaakunan tekstit) on erikoista, että kannattajakulttuurin toiminnan muotoja itsessään ei nosteta syyksi kannatuskohteen valikoitumisprosessissa.

3.1 Urheilun ja musiikin välinen suhde

Musiikkia urheilun osana ja urheilutapahtumien rekvisiittana on esitetty mm. urheilusuoritukseen vaikuttavaksi tekijäksi (mm. Karageorghis ja Terry 2009;), ihmisten välisen energian välittäjänä

(Eichberg 2009), ideologioiden ja hegemonian representoijana (Segrave 2009) sekä urheilutapahtuman yleisön kollektiivisten tunteiden käsittelyn välineeksi (Hill 2009). Urheilu musiikin innoittajana tai kontekstina, on rinnakkainen näkökulma. Urheilu saattaa toimia musiikkikappaleen suorana inspiroijana (mm. Schwab 2009, Bateman 2009, Porsfelt 2009), tai kontekstina musiikkijulkaisuille ja niiden myöhemmälle käytölle (McGuinness 2009).

Artikkelissaan *The psychological, psychophysical and ergogenic effects of music in sport: a review and synthesis* (2009) Karageorghis ja Terry antavat musiikin eri elementeille eri vaikutuksia. Musiikki voidaan jakaa viiteen pääelementtiin: melodia, harmonia, rytmi, tempo ja dynamiikka. Melodia on se musiikin osa, jota voidaan hyräillä; harmonia luo musiikin tunnelman surullisesta iloiseen, romanttisesta syvälliseen; rytmi määrittää nuottien jaon ajassa; tempo musiikin esitysnopeuden; dynamiikka kappaleen sisäiset voimakkuuden vaihtelut esimerkiksi soitinten välillä. Näistä tekijöistä rytmi ja tempo saavat aikaan suurimman fyysisen vasteen kuulijassa – ne korreloivat ihmisen ruumiillisten toimintojen, kuten esimerkiksi sydämensykkeen, sekä tekemisen, kuten esimerkiksi kävelemisen, kanssa. Tämän ansiosta musiikkia voidaan käyttää apuna urheilusuorituksen rytmittämisessä ja lopputuloksen maksimoinnissa. Musiikilla on merkittävä vaikutus myös psykologisessa valmistautumisessa. Yleisön laulu kuuluu stadionien pukukoppeihin ja toimii inspiraation lähteenä pelaajille. Monilla seuroilla on oma tunnuslaulunsa, joka herättää patriootisia, yhteisöllisiä sekä kilpailullisia tunteita. Jotkut joukkueet käyttävät musiikkia ääniympäristön muokkaamiseen soittamalla heidän itsensä valitsemia kappaleita pukuhuoneessa ennen ottelua. Musiikin käyttö urheilusuorituksen parantamisessa voidaan jakaa kolmeen kategoriaan: asynkroninen (*asynchronous*) musiikki, jota kuunnellaan suorituksen taustalla luomassa tunnelmaa, synkroninen (*synchronous*) musiikki, jota kuunnellaan suorituksen taustalla rytmittämässä suoritusta ja ennen suoritusta (*pre-task*) kuunneltava musiikki, jota kuunnellaan ennen suoritusta ja virittäytytään oikeanlaiseen tunnelmaan. Joissakin tapauksissa kaikki kolme keinoa ovat käytössä yhden suorituksen yhteydessä. Esimerkiksi Brazilian jalkapallomaajoukkue kuuntelee pukusuojassa latinalais-amerikkalaista musiikkia ennen ottelua, kentälle saapuessa he kuulevat yleisön sambaryhmät ja pelin aikana jatkuva rummutus rytmittää pelin kulkua (Karageorghis & Terry 2009: 13–16).

Henning Eichberg linkittää urheiluyleisöjen laulamisen poliittisiin liikkeisiin artikkelissaan *The energy of festivity: Atmosphere, intonation and self-orchestration in Danish popular sports* (Eichberg 2009). Hän huomauttaa laulamisen olleen tärkeässä roolissa Tanskan ollessa natsien miehittämänä Toisen maailmansodan aikana. Yhdessä laulamiseen osallistui arviolta jopa 700 000 tanskalaista, tarkoituksenaan osoittaa mieltään miehittäjiä vastaan. Samankaltaista toimintaa

harjoitettiin Baltian maissa 1980- ja 1990-lukujen taitteessa, Neuvostoliiton hajoamisen yhteydessä. Vastaavia esimerkkejä historiasta, aina Ranskan *Marseljeesin* synnystä lähtien on lukuisia (Eichberg 2009: 104-105). Näitä laululiikkeitä Eichberg käyttää alustana selittäessään yhteislaulun luomaa ja välittämää energiaa. Kyseessä on eräänlainen rytminen itsehypnotisointi. Eichebr käyttää termiä *self-orchestration*, jolla hän kuvaa yleisön tapaa järjestäytyä yksilöistä yhteisöksi ääntä avuksi käyttäen. Laulun ja muiden yhdessä suoritettavien toimintojen, esimerkiksi taputtamisen, avulla ihmisjoukko osoittaa sekä ulos- että sisäänpäin kuuluvansa yhteen. Kun tuhannet ihmiset taputtavat yhdessä yhtä rytmiä, he taputtavat esiintyjille ja itselleen, tuottamalla itse ääntä he saavat ruumiillisen vahvistuksen itsestään (Eicheberg 2009: 106-107).

Jeffrey Hill pohtii yleisön lauluohjelmiston suhdetta yhteisön läpikäymiin tragedioihin artikkelissaan *War, remembrance and sport: "Abide With Me" and the FA Cup Final in the 1920s* (2009). Ennen 1920-lukua FA Cupin finaali oli suuresta suosiostaan huolimatta vain jalkapalloon liittynyt tapahtuma. 1923 ottelu siirrettiin pelattavaksi uudelle Wembley-stadionille ja otteluun otti osaa myös kuninkaallinen perhe, jolle finaalissa pelaavat joukkueet esiteltiin. Tästä eteenpäin tapahtuma on koskettanut koko Englantia, tai jopa koko Isoa-Britanniaa. 1927 finaalin otteluohjelmaan oli merkitty yhteislauluksi virsi "Abide With Me", joka oli hyvin yleinen hautajaisvirtenä ja Ensimmäisen maailmansodan kaatuneiden muistolauluna. Vuodesta 1927 Abide With Me on ollut perinteinen osa FA Cupin finaalia. Tapahtumaa, jolloin virsi laulettiin ensimmäisen kerran loppuottelun yhteydessä, kuvailtiin lehdissä hyvin liikuttavaksi (Hill 2009: 164-168). Hill nostaa esiin haastattelun, jossa hänen mukaansa summataan tapahtuman ydin:

I wish I could find words in which to recapture the magic of that scene. To my dying day I shall remember Saturday's football match, not because of the game but because, for the first time in my life I realised that, deep in the souls of all of us, is a love of song and singing.

1927 FA Cupin finaali voidaan nähdä kollektiivisen suremisen tapahtumana, jossa Ensimmäisen maailmansodan koskettamat ihmiset jakoivat surunsa ja hakivat toisiltaan, yhteisöltä, voimaa ja lohtua. Samankaltainen asetelma on Anfieldilla pidettävässä vuosittaisessa Hillsborough Memorialissa.

Mike McGuinnessin artikkeli *"Friday Night and the Gates are Low": Popular music and its relationship(s) to sport* (2009) tarkastelee populaarimusiikin käyttöä ja tuottamista urheilukontekstissa. McGuinness toteaa kyseessä olevan yhtäältä fanien rahastamista (esimerkiksi jotakin tiettyä urheilutapahtumaa varten tehty levy, jolla laulaa urheilija; näitä levyjä myydään

pääasiassa vain tapahtuman yhteydessä ja niitä ostavat pääsääntöisesti vain fanit), mutta toisaalta kannattajien identiteetin ja kannattajayhteisön tunnuksia ja rakennusaineita (seurojen tunnuslaulut).

3.2 Laulamisen merkitys

Numminen et al. (2009) toteavat laulamisella olevan monia positiivisia vaikutuksia. Aluksi he esittelevät Steven Mithenin näkemyksen laulamisesta yhteisön rakentajana: yhdessä laulaminen ja tanssiminen saavat aikaan minuuden laajentuman, jossa minän rajat sulautuvat ja yksilöt muodostavat kollektiivin (2009: 10). Toinen yhdessä laulamista käsittelevä näkökulma liittyy kuorolauluun. Kuorossa laulaminen koetaan tärkeänä mm. psyykkisen ja fyysisen virkistykseen antajana. Omasta tai lähiomaisen depressiosta kärsivät tai omaisen kuolemaa surevat ihmiset kertovat, että säännöllinen kuoroharjoitus auttaa kestäämään vaikeissa elämäntilanteissa. Saa olla ikään kuin hetken lomalla huolistaan (2009: 11 - 12). Ilmiö muistuttaa vahvasti Durkheimin teoriaa yhteisössä toimimisen vahvistavasta vaikutuksesta. Voidaankin nähdä, että kuorossa laulamissa yhdistyvät musiikin sekä yhdessä toimimisen elvyttävät vaikutukset, ja että laulamisella ylipäätään on tärkeä merkitys yhteisön muodostamisessa.

Petri Tuovisen artikkeli *Fanilaulut jalkapallokannattajien identiteetin rakentajana* (2007) keskittyy jalkapallon ja laulamisen suhteeseen. Tuovinen esittelee ilmiön tyypillisimmät ilmenemismuodot ja käy läpi kannattajaidentiteetin muodostumista ja ylläpitämistä laulujen avulla. Tuovinen esittää yhdeksi laulamisen syyksi, identiteetin rakentamisen lisäksi, kannattajien uskon siihen, että laulun kautta he voivat vaikuttaa ottelun tapahtumiin (Tuovinen 2007: 15). YNWAa Tuovinen sivuaa esitellessään populaarimusiikin piiristä jalkapalloyleisöihin siirtynyttä musiikkia:

Kappaleen sanoma ”et tule koskaan kulkemaan yksin” sopi erinomaisesti jalkapallokannattajien ideologiaan lojaalista faniyhteisöstä. Laulu on suunnattu sekä joukkueelle että kannattajille itselleen. Kukaan, joka tähän yhteisöön sitoutuu, ei tule koskaan olemaan yksin, mikä kertoo kannattajakunnassa vallitsevasta lojaaliuden ideologiasta (Tuovinen 2007: 19).

3.3 Johdatusta jalkapallon ja uskontojen kulttuurien samankaltaisuuksiin

Jalkapallokulttuuri on esitetty uskonnon korvaajaksi sekulaarisessa yhteiskunnassa (esim. Boyle 2001 ja Oakley 2007: 148). Vertaus on osuva, sillä yhtäläisyyksiä löytyy paljon. Uskontojen tavoin jalkapallokulttuuri rakentuu säännöistä ja traditioista. Molemmat tuovat ihmiset yhteen sovittuihin paikkoihin, sovittuina aikoina, ja molempiin liittyy erilaisia rituaaleja ja symboleja, joiden kautta yksilöt ilmaisevat kuuluvansa osaksi jotain suurempaa.

Uskontoanalogia näkyy myös jalkapalloteksteissä. Esimerkiksi LFC:n yhteydessä käytetään ilmaisuja, kuten ”Liverpool is our religion and Anfield is our church”. Kun Diego Maradona teki kädellä maaliin MM 1986-kisoissa, hän tyytyi toteamaan ottelun jälkeen, ettei hän suinkaan pelannut palloa kädellä, se oli Jumalan käsi. Tuohon maaliin viitataan nykyään termillä ”hand of God”. Uskonnollinen sanasto on yleisesti käytössä jalkapalloon liittyvien ilmiöiden yhteydessä: stadionit ja kentät ovat pyhiä; usealla seuralla on historiassaan pelaaja, joka on kannattajien toimesta nimetty jumalaksi; otteluiden voitto vie taivaaseen, tappio helvettiin; joukkueeseen ja pelaajiin on uskoa; pokaalit ovat pyhiä maljoja; seurojen huiveilla, paidoilla ja muilla muistoesineillä täytetyt huoneet pyhättöjä. Chris Oakley esittää, että sekulaarisena aikana jalkapallo, erityisesti jalkapalloseurojen kannattaminen, on tullut täyttämään uskonnon jättämää tyhjiötä (Oakley 2007, 148).

Sillä, onko jalkapallo tullut uskonnon tilalle tai vierelle, ei ole tämän tutkimuksen kannalta merkitystä. Olennaista on tarkastella, miten ilmiöt muistuttavat toisiaan, ja miksi ihmisjoukot valitsevat jonkin uskonnon tai vaikkapa jalkapallon seuraamisen. Vastausta ihmisen tarpeesta uskonnolle voidaan etsiä uskontojen perusluonnetta käsittelevistä tutkimuksista.

Ranskalainen sosiologi, Emile Durkheim, keskittyy teoksessaan *Uskontoelämän alkeismuodot - Australialainen toteemijärjestelmä* (Durkheim 1980) etsimään vastausta sille, miksi uskontoja ylipäänsä on olemassa ja mikä on uskontojen alkumuoto. Teoksen suomentaja, Seppo Randell, tiivistää alkupuheessaan Durkheimin teorian ydinkohdat: ensinnä uskonto on olennaisesti ryhmän asia, se ei välttämättä sisällä ajatusta jumalista tai henkiolennoista, vaan jakaa ryhmän toiminnan pyhään ja arkiseen (Durkheimin termistössä pyhä ja profaani). Toimintaan liittyvien järjestelmien kautta ihmisistä muodostuu yhteisö. Pyhä ja profaani erottuvat nimenomaan toiminnassa: yhtäältä ryhmä on hajallaan ruuanetsinnän tai muun arkisen toimen parissa, toisaalta silloin tällöin ryhmä kokoontuu yhteen juhlimaan ja viettämään seremonioita. Pyhä ja profaani toiminta ovat hyvin

erilaisia. Arkinen toiminta on yksitoikkoista ja itsenäistä, pyhässä toiminnassa ollaan yhdessä ja koetaan sen kautta voimaa. Durkheimin mukaan käsitys siitä, että näissä yhteisissä seremoniallisissa tilanteissa kehittyvä voimantunne tulkitaan mystiseksi uskonnolliseksi voimaksi, on väärä; kyse on tosiasiaa oman joukkovoiman kokemisesta: ihmiset kokevat olevansa voimakkaampia yksinkertaisesti siksi, että ovat yhdessä (Randell 1980: 17 – 19).

Kun kannattajat saapuvat jalkapallostadionille, he siirtyvät pois arjen maailmasta. Vain yhtä tarkoitusta varten rajattu tila ja toiminta, joka rajoittuu tapahtuvaksi vain tuossa paikassa, ovat konkreettisia keinoja erottaa tilaisuus arkipäiväisestä toiminnasta. Eräs Skotlannissa asuva Liverpool-kannattaja totesi osuvasti katsomon tunnelmasta: ”sen reilut kaksi tuntia minkä peli (peli viittaa tässä kohtaa koko tapahtumaan: siirtymiseen stadionin ulkopuolelta stadionin sisälle, otteluun puoliaikoihin ja lopulta stadionilta poistumiseen) kestää, on vain siellä. Yhdessä tuhansien muiden Liverpool-kannattajien kanssa, laulamassa samoja lauluja”. Ajatuksen ydin on juuri siinä, että jalkapalloyleisön jäsenet siirtyvät pois omista yksityisistä tiloistaan ja astuvat sisään yhteiseen tilaan, jossa he, suurimmalta osin toisilleen tuntemattomat ihmiset, muodostavat joukon johon jokainen kokee kuuluvansa.

Durkheim toteaa erään ryhmätoimintaan liittyvistä tärkeistä seikoista olevan se, että kulttiin kuuluvat ihmiset eivät ajattele asioista samoin. Jopa tärkeinä pidetyistä yksittäisistä asioista jäsenet ajattelevat eri tavoin. Olennaista on se, että kultti on jäsentensä yhteinen asia: seremonioita noudatetaan yhdessä. Menoissa ei kanneta huolta vain siihen osallistuvista ihmisistä, vaan kaikista samaan toteemiin kuuluvista liittolaisista. Uskonnolla on näin ollen kollektiivista vaikutusta, joka saa ihmiset toimimaan yhdessä, sillä on olennainen yhteiskuntaa integroiva funktio (Randell 1980: 20).

Jalkapallon muututtua globaaliksi lajiksi, on kannattajien diversiteetti kasvanut. Etenkin kansainvälisillä suurseuroilla on kannattajia hyvin erilaisista sosioekonomisista luokista. Tästä johtuen yksittäisten kannattajien mielipiteet esimerkiksi poliittisista asioista voivat olla skaalan vastakkaisista päistä. Jotta kannattajayhteisö voi olla olemassa, tulee heillä olla jokin yhteinen päämäärä ja myös yhteinen keino, jolla päämäärää tuetaan. Oman seuran menestymisen, ja sitä myöden kannattajayhteisön onnellisuuden, toivominen on olennaisin yhteinen päämäärä. Päämäärän toteutumista edistetään näyttämällä kollektiivinen tuki ja kannustus.

Teoriansa perusteella Durkheim oli huolissaan tulevaisuudesta. Hänen näkemyksensä mukaan pyhään ja profaaniin jakautuva tekeminen on kaikkien yhteiskuntien perusta, eikä yhteiskunta voi

selvitä ilman niitä. Hän toteaa kristillisen kirkon tulleen liian arkiseksi pyhän tunteen aiheuttamiseen ja kapitalismin muuttaneen yhteiskuntaa liian hajanaiseksi yhteistunteen saavuttamisen kannalta. Durkheim kirjoittaa: ”Jos koemme hieman vaikeaksi kuvitella, millaisia nämä juhlat tai seremoniat saattavat olla tulevaisuudessa, johtuu se siitä, että elämme parhaillaan murroksen ja moraalisen keskinkertaisuuden aikaa. Menneisyyden suuret tapahtumat, jotka täyttivät isiemme mielet innostuksella, eivät saa meissä samaa aikaan joko siksi, että ne ovat muuttuneet niin yleiseksi käytännöksi ettemme ole niistä tietoisia tai siksi että ne eivät vastaa enää todellisia pyrkimyksiämme; mutta toisaalta niiden tilalle ei ole tullut mitään.” (Randell 1980: 21 - 22). Durkheim eli 1800- ja 1900-lukujen taitteessa, jolloin urbanisoituminen ja toisaalta massamuutot muuttivat sosiaalista kenttää merkittävästi. Musiikintutkijana ja jalkapalloentusiastina haluan esittää, että massakonsertit ja jalkapallo-ottelut ovat sittemmin ottaneet paikkansa joukkovoiman aiheuttajina.

Durkheim perustelee tutkimuskohteensa valintaa sillä, että tutkimalla organisaatioltaan mahdollisimman yksinkertaista yhteiskuntaa ja siinä esiintyvää uskontoa, päästään lähimmäksi uskonnon alkuperää ja välttämään edeltäneiltä uskonnoilta lainatulta aineistolta. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole kuitenkaan ymmärtää yhtä varhaista yhteiskuntaa tai rekonstruoida sitä, vaan selittää vallalla olevaa yhteiskuntaa (Durkheim 1980: 24). Siis, kun löydetään mekanismit mahdollisimman yksinkertaisesta yhteisöstä, voidaan niiden perusteella tulkita myös monimutkaisemman yhteisön toimintaa.

3.4 Totemismi

Käsite toteemi ja siitä johdettu uskontokäsite totemismi, eivät ole Durkheimin keksimiä termejä. Durkheimin perehdyttyä eri etnologisiin tutkimuksiin, etsiessään mahdollisimman raakamuotoista kulttuuria, hän tuli tulokseen, että animistisia ja luonnonpalvontaan perustuneita uskontoja edelsi molempien kantamuoto, jolle etnologit olivat antaneet nimeksi totemismi. Hänen katsauksensa aikaisempaan tieteelliseen kirjoitukseen mainitsee kokolailla kaiken mitä aiheesta tuohon mennessä oli kirjoitettu. Osa aiemmista kirjoituksista sisältää jo idean totemismista uskomusten ja uskonnollisten tapojen perustana (Durkheim 1980: 100 – 104).

Durkheim selvittää toteemin merkitystä uskonnon sosiaalisen alkuperän, olemuksen ja funktion

kannalta, lisäksi hän pyrkii vastaamaan laajempiin kysymyksiin, kuten mistä on peräisin ajan ja avaruuden taju, syyn ja seurauksen idea, käsitys maailmankaikkeuden vaikuttavista voimista, luokasta ja hierarkiasta jne (Randell 1980: 20). Toteemin merkitysten lisäksi Durkheim selventää toteemin käyttötarkoituksia ja -tapoja. Erityisesti tämä osio on jalkapalloseuran ja sen tunnuslaulun kannalta merkityksellinen ja sen vuoksi tutkielmassani tärkeässä osassa.

Durkheim esittää seremonioiden tärkeimmäksi merkitykseksi niiden luoman yhteisöllisyyden. Sillä, kuinka suuri tai pieni merkitys rituaalilla itsellään on, ei ole väliä. Niiden ensimmäinen vaikutus on saada ihmiset koolle, moninkertaistaa heidän keskinäiset suhteensa ja tuoda heidät lähemmäs toisiaan. Profaanin ja pyhän jako näkyy myös yksilö – yhteisö -jaossa: arkipäiväisissä askareissa tarkoitusperät ovat usein henkilökohtaisia, omien elämäntarpeiden tyydyttämiseen tähtääviä. Pyhässä toimituksessa ajatukset keskittyvät yhteisiin asioihin, uskomuksiin, traditioihin, kollektiiviseen ideaaliin (Durkheim 1980: 309 – 310).

Pyhän ja profaanin välistä syklisyyttä Durkheim pitää tärkeänä, jopa ehdottomana. Juhlat jaksottuvat rytmittämään arkea, yhteisö vahvistaa itseään ja jäseniään seremonioiden kautta, jotta jaksavat arjen tehtävissä paremmin. Riitit ovat ennen kaikkea keino, joilla sosiaalinen ryhmä vahvistaa itseään. Ihmiset, jotka kokevat olevansa yhtä yhteisten intressien ja traditioiden kautta, kokoontuvat yhteen ja tulevat tietoisiksi moraalisesta ykseydestään (Durkheim 1980: 310, 338 – 339 ja 342). Moraalisella ykseydellä Durkheim tarkoittaa ryhmän yhteistä etua, jonka toteutumista pyritään riittien avulla varmistamaan (Durkheim 1980: 329).

Yhteiskuntien ja vapaa-ajan sekä arjen käsitteiden muututtua vaikeammin määriteltäviksi jakoa pyhän ja profaanin välillä ei esiinny yhtä konkreettisesti kuin Durkheimin kuvaamissa yhteisöissä. On kuitenkin selvää, että ihmiset edelleen kaipaavat jotain erityistä toimintaa arkensa vastapainoksi. Samalla työn merkitys identiteetin luojana ja yhteisöjen muodostajana on vähentynyt (esim. Tilastokeskus/Liikkanen 2004), joten on luonnollista että ihmiset hakevat molemmille, jollekin erityiselle vastapainoksi arkea kohtaan ja yhteisön kaipuulleen, uusia ratkaisuja. Jalkapalloseuran kannattajaksi identifioituminen ja vuoden, tai kauden, jaksottaminen otteluiden avulla ovat tulleet osaltaan täyttämään noita tyhjiöitä.

Durkheim luettelee laajan joukon erilaisia rituaalityyppejä. Hän aloittaa systeemin analyysin toissijaisista rituaaleista, joiden kattonimikkeeksi hän on antanut termin *negatiivinen kultti*. Negatiivisen kultin yhdistävä tekijä on kieltojen järjestelmä, joka määrittää minkälaisia toimia pyhän yhteydessä ei saa tehdä. Ensisijaisia rituaaleja hän nimittää *positiiviseksi kultiksi*, jonka

piiriin kuuluvat erilaiset toimet, joiden avulla yhteisö vahvistuu ja turvaa olemassa oloaan. Negatiivisen kultin ensisijainen tehtävä on estää pyhään ja profaaniin liittyviä toimia sekoittumasta keskenään. Sen tarkoituksena ei ole määrätä ryhmän jäsenelle tiettyjä tekoja, vaan se rajoittuu kieltämään profaanin toimintatapoja pyhän yhteydessä. Yleisesti tällaisia seikkoja kutsutaan kansatieteissä käsitteellä *tabu* (Durkheim 1980: 269). Durkheim summaa kieltojen järjestelmän esittämällä kaksi peruskieltoa, jotka ovat koko systeemin ydin. Ensinnä, pyhä ja profaani on pidettävä toisistaan erillään. Tätä varten on pyhälle oltava oma fyysinen tilansa, johon kokoonnutaan vain tätä tiettyä tarkoitusta varten, ja jossa säilytetään pyhään liittyviä esineitä. Toiseksi, pyhä ja profaani eivät saa esiintyä samanaikaisesti. On välttämätöntä varata määrättyt päivät tai ajanjaksot pyhää varten. Durkheim toteaa kuitenkin, että joitakin riittejä suoritetaan kuitenkin myös pyhättöjen ulkopuolella arkena, mutta nämä toimet ovat enemmän yksilöllisiä ja yksityisiä. Negatiivisen kultin vaikutukset ovat kielloistaan huolimatta positiivisia. Kiellot vapauttavat yksilön arjen paineesta pyhässä tilanteessa. Kun siirrytään profaanista pyhään, vapaudutaan arkipäiväiseen elämään liittyvistä tekijöistä ja poistumalla arkipäiväisestä ollaan tasaveroisempia itse pyhän kanssa (Durkheim 1980: 275 - 277).

Negatiivinen kultti on kaikesta huolimatta alisteinen positiiviselle kultille. Ensin mainitun tehtävänä on valmistella ja johdattaa jälkimmäiseen. Positiivisen kultin rituaalit pohjaavat paljolti uhriin ja sen syömiseen. Uhrina voi olla jokin hedelmä tai eläin, mikä tahansa joka yhteisön toteemina toimii. Tämänkaltaisen toiminnan linkittäminen urheilukatsomoon tuntuu vaikealta. Sen sijaan idea kyseisen toiminnan takana, on hyvin relevantti myös nykyisen katsomokulttuurin kohdalla. Positiivisen kultin rituaalien tarkoitus on turvata toteemin kautta yhteisön menestys *seuraavalla kaudella*. Rituaalien toistaminen tietyin väliajoin on tärkeää myös itse rituaalien kannalta – jos niitä ei tehdä, ne lakkaavat olemasta ja yhteisö menettää lataavan voimansa. Näin ollen, kulttien todellinen *raison d'être* ei ole akteissa vaan sisäisessä ja moraalisessa uudelleensyntymisessä, jonka vuoksi akteja suoritetaan (Durkheim 1980: 308).

Riittien toiminta sisältää kineettistä ja auditiiivista viestintää, toisin sanoen tanssia, laulua, hyppimistä ja huudahtelua. Osallistujat koristelevat itsensä ja ympäristönsä monin eri tavoin. Koristeiden tarkoituksena on ilmaista tilaisuuden merkittävyttä. Liikkeen ja äänen perimmäinen tarkoitus on osoittaa, että seremoniaan osallistuvat kuuluvat samaan yhteisöön. Riitti ei rajoitu vain ilmentämään tätä yhteenkuuluvuutta, se myös luo sitä uudelleen. Toiminnan mielekkyyttä sitä toteuttavien kesken lisää myös se tosiasia, että toiminnalla näyttää olevan fysikaalista tehoa. Riittien avulla uskotaan voivan vaikuttaa esineisiin tai tapahtumiin. Kun nämä kohteet ovat sellaisia, jotka tapahtuvat luonnostaan (esimerkiksi sade tai kasvin kukkaan puhkeaminen), vaikuttaa siltä, että

riitillä on vaikutusta myös ulkoisiin asioihin (Durkheim 1980: 318, 329).

Riittien ohella toteemin kuvilla on merkittävä asemansa yhteisössä. Niitä käytetään merkitsemään niin paikkoja kuin ihmisiäkin yhteisöön kuuluviksi. Toteemi on tunnus, jota voi verrata heraldiseen vaakunaan. Jokainen klaani omaksuu tunnukseksi esimerkiksi eläimen tai kasvin ja klaanin jäsenet käyttävät toteemin kuvaa todisteena tiettyyn klaaniin kuulumisesta. Siteeraan Durkheimia (1980: 120):

Feodaaliajan aatelisto veistätti, kaiverrutti ja piirätti kaikin tavoin vaakunoitaan linnojensa seiniin, aseisiinsa ja kaikenlaisiin heille kuuluviin kapineisiin; Australian mustat ja Pohjois-Amerikan intiaanit menettelivät samalla tavoin toteemiensa kanssa. Samuel Hearnea saattaneet intiaanit maalasivat kilpiinsä toteemit ennen taistelua. Charlevoixin mukaan eräillä intiaaniheimoilla oli sodan aikana todellisia lippuja, jota oli tehty seipään nenään kiinnitetystä puunkuoresta, mihin oli hahmoteltu toteemi. Kun tlinkitien keskuudessa puhkeaa kahden klaanin välille selkkaus, panevat näiden kahden vihollisryhmän johtajat päähänsä kypärän, johon vastaavat toteemit on maalattu. Irokeesit asettavat jokaisen wigwamin yläpuolelle toteemieläimensä nahan klaanin merkiksi. Erään toisen havainnoitsijan mukaan täytettiin eläin ja asetettiin oven eteen. Wyandotien keskuudessa jokaisella klaanilla on omat ornamenttinsa ja tunnusomaiset maalauksensa. Omahailla ja siouxeilla yleensä toteemi on maalattu teltan seinään.

Ryhmän tai yhteisön merkitseminen tunnistamisen ja erottautumisen vuoksi on siis ollut ihmiselle ominainen piirre heti siitä asti, kun tarvittava teknologia on omaksuttu, ja on sitä edelleen.

Erityisten paikkojen ja vaatteiden toteemilla merkitsemisen lisäksi, myös oma vartalo koristellaan toteemilla. Oman lihansa merkitseminen on mielikuvana kaikkein tärkein. Eri kansoilla on ollut eri tapoja vartalonsa merkitsemiseen. Jotkut poistivat hampaita, toiset viiltelivät arpia kehoonsa ja jotkut tatuoivat toteeminsa osaksi ruumistaan. Näin toteemista tulee osa kantajaansa. Pysyvien merkkien lisäksi toteemin kuvia käytetään osana riittejä. Nämä koristeet ja ihon pikkumerkinnät ovat sellaisia, joita ei käytetä arkena, vaan ne otetaan käyttöön vain erityisenä hetkenä. Tilapäiset toteemin kuvat liittyvät yhteen kokoontumiseen (Durkheim 1980: 121-122).

Toteemisten koristelujen kautta voidaan ymmärtää, että toteemi ei ole pelkkä yhteisön tunnus. Niiden käyttötarkoitus on merkityksellisempää, niistä tulee osa rituaalia, liturgiaa, kuten Durkheim asian ilmaisee. Näiden koristeiden ja esineiden avulla erotetaan edelleen pyhää ja profaania. Kaikista tärkeimpiä pyhiä esineitä säilytetään paikoissa, jotka ovat eristyksessä niistä tiloista, joita yhteisö yleensä käyttää. Näillä esineillä on koko yhteisöön vaikuttavaa voimaa. Koska näillä esineillä on niin erityinen asema, niitä ei pääse koskettamaan kuin henkilöt, joilla on erikseen siihen

oikeus:

...vaikka hän [yksilö] eräässä mielessä on niiden omistaja, hän ei silti voi niitä käyttää paitsi yhteisymmärryksessä päällikön kanssa ja hänen valvonnassaan. Se on yhteinen aarre; se on klaanin pyhä arkki. Hartaus jolla niihin suhtaudutaan, osoittaa miten suuresti niitä arvostetaan. Kunnioitus, jolla niitä käsitellään, näkyy liikkeiden juhlallisuudessa. Niitä huolletaan, niitä voidellaan, hangataan, kiillotetaan ja kun niitä siirretään paikasta toiseen, ne ovat seremonioiden keskipisteenä... (Durkheim 1980: 125.)

Jalkapalloseurojen museot toimittavat pyhän aineiston säilytyspaikan virkaa. Sami Kolamo ja Jani Vuolteenaho käsittelevät englantilaisten suurseurojen jalkapallomuseoiden asemaa identiteetin ja yhteisön rakentajina tutkimuksessaan *Onko sinussa "Arsenaalia"? - Englantilaiset jalkapallomuseot speaktaakkelin kulttuurin näyttämöinä* (2011). Tutkimuksessaan he nostavat esiin taideteosten alkuperäisen merkityksen rituaalimenojen rekvisiittana. Jalkapallomuseoiden esitystapa on tarkoin harkittua ja esillä olevien esineiden tarkoituksena on esitellä, rakentaa ja vahvistaa seuran identiteettiä ja sitä kautta tehdä juuri kyseinen yksittäinen jalkapalloseura erityiseksi. Toiminnan motiivi on yhteisön muodostaminen ja vahvistaminen. Näyttelyjen esillepano koostuu seuran voittamista palkinnoista, merkittävien pelaajien käyttämisestä välineistä kuten kengistä ja pelipaidoista, ratkaisevien maalien tai muiden pelitapahtumien hetkistä ikuistettuina video- ja äänileikkeisiin sekä valokuviiin, valmentajien ja lehdistön sitaateista ynnä muusta. Pyrkimyksenä on rakentaa ehyt lineaarinen kokonaisuus, joka esittää seuran historian yhtenäisenä historiallisena jatkumona, johon uudet pelaajat ja kannattajat liittyvät osaksi.

Positiivisen olemisen ja tulevaisuuden turvaamisen riittien lisäksi toteemin ja rituaalien avulla käsitellään surua. Surujuhlien tarkoitus on ottaa vastaan suuri onnettomuus, viettää sen muistojuhlaa tai yksinkertaisesti surra tapahtunutta. Durkheim nimittää näitä seremonioita sopeutusriiteiksi. Termillä hän viittaa epäonnen, surun tai vihan sentimenttien sopeuttamista – niistä vapautumista (Durkheim 1980: 344). Osa toiminnoista, esimerkiksi kuolleen yhteisön jäsenen nimen lausumisen kielto tai juhlinnan kielto suruaikana, kuuluvat negatiivisen kultin pariin. Suremiseen kuuluu kuitenkin aktiivisia toimia, jotka voidaan erottaa omaksi kokonaisuudekseen. Australian kansojen välittömät reagointitavat kuolemaan liittyen ovat väkivaltaisia, eikä niiden kaltaisia toimia (itsensä silpominen, polttaminen ynnä muu vahingoittaminen) voi liittää tämän hetkiseen länsimaiseen kulttuuriin. Toiminnan motiiviksi Durkheim esittää (1980: 350-353) ryhmän kollektiivisen velvollisuuden: kaikki osallistuvat seremonioihin, kaikki osoittavat suruaan, kyse ei ole vain tai lainkaan henkilökohtaisen menetyksen aiheuttamasta tunteen kuohunnasta, vaan tilannetta kohtaan

tunnetun kunnioituksen osoituksesta. Syytä tälle toiminnalle on etsittävä jälleen muualta kuin yliluonnollisen pelosta tai muusta mystisestä. Riitin syy on sama kuin muidenkin riittien: yhteisön elvyttäminen. Kun suremiseen osallistuvat muutkin kuin vaikkapa sukulaiset, jotka ovat kuoleman aiheuttaman surun suoranaista kohteena, koko yhteisö omaksuu saman sopusointuisen sentimentin.

Suremisen perustana on vaikutelma menetyksestä, jonka ryhmä tuntee menettäessään yhden jäsenistään. Mutta tämä vaikutelma saa ihmiset kerääntymään yhteen, lähentymään toisiaan, saamaan heidät kaikki samaan mielentilaan, ja siksi on tuloksena alkuperäistä menetystä korvaa hyvän olon tunne... ..Itse asiassa aina kun sosiaalista sentimenttiä tuskallisesti haavoitetaan, se reagoi tavallista voimakkaammin: kukaan ei milloinkaan tunne kuuluvansa perheeseen niin kiinteästi kuin juuri kärsimyksen hetkellä... ..Ryhmä kokee vähitellen voimansa palaavan; se alkaa toivoa ja elää jälleen. Vihdoin sureminen päättyy ja se tapahtuu suremisen itsensä johdosta (Durkheim 1980: 355).

Durkheim toteaa päätelmissään, että uskonnon pohja on olennaisesti sosiaalisuudessa ja että sosiaalinen elämä on riippuvainen konkreettisista merkeistä. Jotta yhteisö voi olla olemassa, on sillä oltava yksittäisten tajuntojen synteesi. Jokainen yhteisö vaatii toimenpiteitä, joilla ylläpitää ja vahvistaa yhteistuntoaan (Durkheim 1980: 376-379).

Toistuva teema Durkheimin teoksessa on se, että yhteisön jäsenet tekevät elämästään parempaa yhteisön avulla. Yhdessä toteutettujen toistuvien rituaalien avulla yksilöt paitsi vahvistavat asemaansa osana yhteisöä, myös pääsevät irti arkimaailmasta. Rituaalien kautta saavutetun epätodellisen tilan kautta ihminen kokee euforiaa ja ikään kuin lataa itseään arkea varten. Myös koko sosiaalinen ryhmä ja sen sidokset vahvistuvat rituaalien kautta. Toteemia käytetään rituaalien mahdollistajana. Sen kautta on ylipäättään mahdollista saada ihmiset toimimaan yhdessä. Liverpool-kannattajien toiminnassa YNWA on keskiössä. Laulun nimi lukee seuran vaakunassa sekä stadionin portin yläpuolella. Laulu lauletaan aina ennen ottelun alkua ja loppua. Liverpool-huivit, paidat, bannerit ja tatuoinnit sisältävät useimmiten laulun nimen tai lyhenteen. Näin ollen se täyttää molemmat Durkheimin määrittämät symbolin päätarkoitukset, yhteisöön liittyvien rakennusten, esineiden ja henkilöiden merkitsemisen, sekä rituaalisen käyttötarkoituksen. YNWA toimii LFC-kannattajien tunnuksena, rohkaisijana ja lohduttajana.

3.5 Yhteisö

Yhteisöllisyys kannattajakulttuurin taustalla on eräs uudemmissa tutkimuksissa esiin nouseva teema. On todettu, että jalkapallon seuraaminen tuottaa elämänsisältöä niin aktiivisen toiminnan kuin yhteisöön kuulumisen tunteen kautta (esim. Best 2013: 89, Davis 2005: 423), ja että otteluiden yhteydessä toteutettavat rituaaliset toimet todentavat ja vahvistavat yksilön identiteettiä ja yhteisön kollektiivista voimaa (esim. Davis 2015: 426, Kerr & Emery 2011:881).

Jalkapalloseuran kannattajat muodostavat yhteisön, jonka jäsenet tunnistavat kuuluvansa yhteisöön, vaikka eivät asu samalla alueella, puhu samaa kieltä äidinkielenään, tai kuulu muuhun yhteiseen sosiaaliseen viitekehykseen, kuten samaan uskontokuntaan tai sosiaaliseen luokkaan.

Benedict Anderson käy läpi tekijöitä yhteisökonseptin syntymiseen teoksessa *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (2006). Kuvitellun yhteisön määritelmänä on yhteisö, jonka jäsenet eivät ole aktiivisesti, tai lainkaan, tekemisissä toistensa kanssa, mutta silti kokevat kuuluvansa samaan yhteisöön. Anderson esittää alkusyyksi kirjapainon mahdollistaman kielten standardisoinnin, jonka ansiosta yhä useammat ihmiset jakoivat saman kirjakielen – tämän seurauksena oli se, että kaukana toisistaan asuvat ihmiset, jotka eivät välttämättä koskaan tapaa, omaavat jotain yhteistä, joka yhtäältä yhdistää heitä ja toisaalta erottaa muista, niistä jotka eivät käytä samaa kieltä (Anderson 2006: 44).

Andersonin käsite, kuviteltu yhteisö, sopii erinomaisesti jalkapalloseuran kannattajien määritelmäksi. Yhteisöllä on omat traditiot ja tunnukset, vaikka sen muodostavien ihmisten siteet muussa kulttuurisessa kentässä ovat äärimmillään olemattomat. Saman seuran kannattaminen liittyy yhteisöön jäseniä ympäri maapallon.

Toisaalta, psykoanalyttikko, jalkapalloentusiasti ja jalkapallon tutkija, Chris Oakley, näkee yhteisöllisyyden merkitykseltään toissijaisena yksittäisen kannattajan kohdalla. Hän käsittelee jalkapallokannattajien motiiveja psykoanalyysin näkökulmasta. Myös Oakley toteaa jalkapallon mahdollistavan yhteisöjen ja kansojen yhteisten tunteiden läpikäymisen – jalkapallo toimii alustana, jolla huipputunteet onnesta tuskaan, voidaan kokea yhteisesti (Oakley 2007: 4–5). Mutta tuota jaettua tunnemaailmaa tärkeämpänä Oakley pitää kuitenkin hallittua hulluutta, jonka aktiivinen jalkapallon seuraaminen tuo mukanaan: jalkapallo on tunneterapiaa, jossa valittuna aikana koetaan vuoronperään ekstaasi ja epätoivo (Oakley 2007: 5).

4 Kenttätapahtumat ja taktiikka – aineisto ja metodi

Tutkielmani aineisto on moniosainen. Aineisto koostuu nykytilanteeseen pureutuvasta ja historiallista kontekstia selvittävästä materiaalista.

LFC:n ja YNWA:n yhteen nivoutumisen syiden selvittämiseksi kokosin historiallista dokumenttiaineistoa, kuten tallenteita otteluista 1960-luvulta, Ison-Britannian hittelilistoja eri lähteistä ja lehtiartikkeleita sekä uutislähetystyksiä tärkeisiin tapahtumiin, esimerkiksi Hillsborough'n onnettomuuteen, liittyen. Lisäksi tutustuin kattavaan otantaan entisten pelaajien ja managerien haastatteluita ja elämäkertoja.

Kenttätutkimuksen aikana tein havaintopäiväkirjaa, haastatteluja ja valokuvasin YNWA:n liittyviä tuotteita ja paikkoja, sekä tallensin videolle kannattajien toimintaa Anfieldin katsomossa, stadionin ympäristössä sekä pubeissa ennen ja jälkeen otteluiden. Valokuvien ja videoiden avulla pystyin palauttamaan mieleeni muistoja ja tunteita eri tilanteista sekä käytännöntasolla osoittamaan YNWA:n käyttötapoja nykyhetkenä.

Aineiston kolmas osa koostuu suomalaisille LFC-kannattajille tekemästäni verkkokyselystä. Teetin kyselyn OLSC Finland-kannattajayhdistyksen verkkosivuilla ja Facebook-sivustolla. Vastauksia kertyi yhteensä 39 kappaletta. Kysely koostui neljästä kysymyksestä, joihin vastaajat saivat vastata vapaasti.

4.1 Tutkimustapa ja aineiston käsittely

Tutkimukseni kohdalla on otettava huomioon se seikka, että koen olevani Liverpool-kannattaja. Tämä asettaa tutkimuksen näkökulman tutkija fanina – fani tutkijana –akselille (mm. Hirsjärvi 2009), jossa tasapainoilevat pyrkimys tieteelliseen objektiivisuuteen ja kiinnittyminen tutkimuskohteeseen emotionaalisesti. Irma Hirsjärvi toteaa teoksessaan *Faniuden siirtymiä* (2009) pohtiessaan tutkijan asemaa tutkimuskohteensa fanina, että tutkija ei koskaan voi olla irti tutkimuskohteestaan, eikä kohde voi olla vaikuttamatta tutkimustulosten tulkintaan. (Hirsjärvi 2009: 42.) Tilanteen tiedostamalla, niin aineistoa kerätessä kuin sitä analysoidessa, voidaan pyrkiä välttämään ennakko-oletusten värittämät tulokset. Ennakko-oletukset ovat joka tapauksessa väistämättömiä kaikessa ihmistutkimuksessa, jossa tutkija on ollut jollakin tapaa tekemisissä

tutkimuskohteensa kanssa. Jari Eskola ja Juha Suoranta esittävät, että laadullisen tutkimuksen puitteissa hypoteesittomuuteen voidaan pyrkiä juuri tiedostamalla omat oletuksensa, mutta pidättäytymällä lukkoon lyödyistä ennakko-oletuksista ja antamalla aineistolle sekä tuloksille mahdollisuuden yllättää. Aineiston tehtävänä ei ole hypoteesien todistaminen, vaan hypoteesien keksiminen. (Eskola & Suoranta 2008: 19-20.)

Aineiston rajauksen problematiikka liittyi ensisijaisesti siihen, mistä ja mitä tietoa haluan tuottaa. Kyselytutkimusta suunnitellessani punnitsin vaihtoehtoja ensin haastattelun ja kyselyn välillä. Sitten kun olin päätenyt kyselyyn, piti ratkaista haluanko suorittaa kyselyn jollakin kansainvälisellä LFC-keskustelupalstalla, vai suomalaisella foorumilla. Ensin luovuin haastatteluideasta, koska aiheen tutkimuskysymys vaatii suurehkoa otantaa ja usean kymmenen haastattelun purkaminen ja analyysi olisi ollut laajuudeltaan liian suuri tutkielman tyyppiin nähden. Kyselyn toteuttamistavan valintaan vaikuttivat käytännölliset sekä tutkimukselliset seikat. Suomalaisella keskustelufoorumilla toteutettu kysely antaa kansainväliseen verrattuna homogeenisemmän vastaajaryhmän ja sen kautta tutkimuksen sijoittaminen tiettyyn kontekstiin on tarkempaa ja mielekkäämpää. Toisin sanoen, kun vastaajat kuuluvat tiettyyn viiteryhmään, Suomen Liverpool-kannattajayhdistyksen verkkofoorumeja seuraaviin, on kyselytutkimuksen konteksti selkeämmin hahmotettavissa, kuin jos vastaajat olisivat eri puolilta maapalloa.

4.1 Kenttätutkimus

Jotta YNWA asettuu tutkimuksessa oikeaan kontekstiin, esittelen sen ympäristön jossa laulu kytkeytyy LFC:hen. Kuvailen kannattajien yhteisöilmapiiriä ja toimintaa eri paikoissa, sekä tapahtumanäyttämöitä. Ensimmäisen havainnointimatkan Liverpooliin tein 28.-30.1.2014, otteluun Liverpool FC – Everton FC, ja toisen matkan 27.2.-1.3.2015 otteluun Liverpool FC – Manchester City.

Ympäristön ja muiden toiminnan tarkkailun lisäksi havainnointitilaisuuksilla oli fenomenologinen piirteensä, ne auttoivat ymmärtämään tilanteen emotionaalista kontekstia. Fenomenologisen tutkimuksen lähtökohta on parhaimmillaan sellainen, jossa tutkijalla ei ole omakohtaista kokemusta kohteesta lainkaan. Tähän en täydellisesti pystynyt, olinhan kuullut suullisia kuvauksia ja lukenut matkakertomuksia sekä katsonut Liverpoolin otteluita.

Kuten aiemmin mainitsin, otteluiden katsomokulttuurin rakenne oli minulle pääosin selvillä televisiosta ja Internetin kautta katsomiini lähetyksen, paikanpäällä olleiden tuttujeni kertomusten ja lukemiini kuvausten perusteella. Tiesin, että YNWA lauletaan ottelun alussa ja lopussa. Saatoinkin kuvitella minkälaisia tuntemuksia tilanne herättää rinnastamalla tapahtuman esimerkiksi hetkeen ennen Metallica-konserttia, jolloin kymmenet tuhannet laulavat mukana konserttien introna toimivaa Ecstasy of the Goldia (Ennio Morriconen sävellys, jota Metallica-yhtye on käyttänyt konserttiensa intro-nauhana 1980-luvun lopulta) tai yrittämällä moninkertaistaa Liverpool-kannattajatapaamisten tunnelman mittakaavaa pubista stadionille, kymmenistä kymmeniin tuhansiin. Tällaiset ennako-odotukset heijastuvat osaltaan varsinaiseen havainnointikokemukseen. Suurin vaikutus niillä on siihen, että yllätyksiä tapahtuu harvemmin. Esimerkiksi YNWA:n alkamista osaa odottaa ja ennakoita, samalla on myös olemassa oletus tunteista, jotka se mahdollisesti aiheuttaa.

Martti Grönfors asettaa artikkelissaan *Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä* (2010) havainnoinnin tavoitteiksi taustatiedon keräämisen, teorian kytkemisen kontekstiin sekä yksityiskohtaisen tiedon hankkimisen (Grönfors 2010: 157-158). Omat havaintomatkatni tuottivat aineistoa kaikkiin kolmeen Grönforsin mainitsemaan tavoitekategoriaan. Erityisen tärkeäksi koen käytännön kokemuksen tuoman informaation teorian ja analyysin muodostumisen osana. Havainnoinnin toteutin Grönforsin termein piilohavainnointina ja osallistuvana havainnointina (Grönfors 2010: 159-161). Ensin mainitulla tarkoitetaan havainnoinnin muotoa, jossa tutkijan läsnäoloa ei huomata tai huomioida. Yleisön joukossa oleminen on juuri tämän kaltaista toimintaa. Muut yleisön jäsenet eivät kiinnitä tutkijaan minkäänlaista erityishuomiota, eivätkä tiedä olevansa havainnoinnin kohteena. Osallistuvaa havainnointia suoritin osallistumalla kannattajien keskusteluihin ja ilmoittamalla tekeväni tutkimusta YNWA:n merkityksestä LFC-kannattajille. Näissä tilanteissa minut oli ennalta esitelty suomalaisena LFC-kannattajana, joten olin samaan aikaan yhteisön jäsen ja sen tutkija.

LFC:hen liittyvien oheistuotteiden tarkastelu olisi ollut mahdollista myös esimerkiksi nettikauppojen kuvastoja avulla, mutta niistä ei käy ilmi tuotteiden esillepanon tapaa ja mahdollisia vaikutuskeinoja, jotka ovat läsnä paitsi tilanteissa ja paikoissa joissa vaatteita ja muita oheistuotteita käytetään, myös seuran kaupoissa Liverpoolin keskustassa ja Anfield-stadionilla. Stadionin kaupassa en ole käynyt, sen sijaan kaupungin keskustan liikkeissä olen operoinut sekä maksavana asiakkaana että havainnoivana tutkijana.

4.2 Kyselytutkimus

Suoritin kyselyn OLSC Finlandin (Official Liverpool Supporter's Club Finland) keskustelupalstan ja Facebook-sivun käyttäjille. Kysymystenasettelulla pyrin saamaan vastauksia siihen, miten suomalaiset LFC-kannattajat kokevat YNWAN ja kuinka he käyttävät kappaletta.

Avoimen lomakekyselyn valitsin aineistonkeruun muodoksi saadakseni useampia yksilöllisiä kokemuk kuvauksia etukäteen rajatuista aiheista. Vastauksia analysoidessa täytyy ottaa huomioon vastaajien suhde ja mahdolliset ennakoasenteet itse kyselyn aiheita kohtaan. Tässä tapauksessa voidaan olettaa kaikkien vastaajien kokevan LFC:n ja YNWAN olevan positiivisia ilmiöitä, ja näin ollen pyrkivän vastaamaan kysymyksiin niin, että edellä mainitut objektit esitetään suotuisassa valossa. Toisaalta, koska tutkimus käsittelee YNWAN asemaa LFC-kannattajien keskuudessa, on edellisen kaltainen oletus jo itsessään koko tutkimuksen elinehto. Jari Eskola ja Juha Suoranta ehdottavat teoksessaan *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*, että haastateltaviksi valikoituvilla olisi suotavaa olla suhteellisen samanlainen kokemusmaailma, he omaisivat tutkimusongelmasta tekijän tietoa ja että he olisivat vieläpä kiinnostuneita itse tutkimuksesta (Eskola & Suoranta 2008: 66). Kyselyni kohderyhmä täyttää kaikki kolme suositeltua kriteeriä: he elävät kokolailla samanlaisessa maailmassa, he ovat tekemisissä LFC:n ja YNWAN kanssa ja vastasivat kyselyyn nopeasti, yli kaksi kolmannesta vastauksista tuli ensimmäisen kahden päivän aikana siitä, kun jätin linkin sähköiseen kysymyslomakkeeseen. Suurin osa vastaajista toivoi myös saavansa lukea valmiin tutkielman.

Saatuja 39:ää vastausta en rajannut edelleen mitenkään. Syitä tähän ratkaisuun ovat jo esitetty tarve usealle vastaukselle ja toisaalta myös pyrkimys mahdollisimman vähäiseen manipulaatioon tutkijan osalta. Jos olisin valinnut vastausten joukosta joukon minusta parhaiten tutkimuskysymyksen tutkimista helpottavia vastauksia, olisin näin osallistunut itse tutkijana kyselyaineiston rakentamiseen. Osaltaan materiaalin rajaus olisi ollut perusteltavaa, sillä vastausaineisto saavutti saturaatiopisteensä noin 20:n vastauksen kohdalla – vastausten teemat alkoivat kertautua ja toistaa toisiaan. Suuremman otannan ansiosta sain kuitenkin kuvauksia tapahtumista, jotka ovat elämäntilannesidonnaisia, eivätkä näin ollen voi esiintyä useimpien vastaajien elämässä. Tällaisia ovat esimerkiksi YNWAN käyttö hää- tai hautajaismusiikkina.

Vastausmateriaalin käsittelyn ensimmäinen vaihe oli vastausten jaottelu ryhmiin sen mukaan, miten ja mihin vastaaja vastasi. Esimerkiksi ensimmäisen kysymyksen vastauksissa kuvattiin joko tunnetta tai paikkaa. Näistä vastauksista tein ensin kaksi yläkategoriaa ”paikka” ja ”tunne”.

Seuraavaksi erottelin ja kirjasin eri paikat ja tunteet. Kriteerinä jonkin ilmaisun liittämiseksi jompaankumpaan edellä mainittuun kategoriaan oli oma harkintani. Esimerkiksi vastauksen ”Ikimuistoisin YNWA-muisto on Merseysiden derbysta paikanpäällä Anfieldilta vuodelta 2011 kun pääsi ensimmäistä kertaa kuulemaan sen yleisön joukkoon” sijoitin ensin ”paikka”-kategoriaan ja kirjasin paikaksi Anfield; vastaus ”Upeita muistoja Anfieldilta. Joka kerta se sykehdyttää ja saa kylmät väreet krooppaan” sijoittui molempiin kategorioihin, ”paikka”-kategoriaan merkitsin toisen maininnan Anfieldista ja ”tunne”-kategoriaan kylmien väreiden tuntemuksen. Vastausten luokittelun kohdalla tein omaan harkintaani perustuvaa yhdistelyä ja kirjasin esimerkiksi itkun ja liikutuksen yhdeksi kategoriaksi.

Vastausten luokittelun tarkoituksena oli tuottaa tietoa, jota voin verrata teoriaan ja siten vastata aineistolle esittämilleni kysymyksille, mitä YNWA merkitsee suomalaisille kannattajille, sekä kuinka kannattajat käyttävät ja tuottavat laulua sekä merkityksiä sille? Luokittelun ansiosta pystyin tutkimaan aineistoa durkheimilaisen totemismin linssin läpi katsottuna. Aineistosta erottui avainsanoja ja -tekijöitä kuten yhteisöllisyys, irtaantuminen arjesta, lohtu ja turva sekä yhdessä toteutettava toiminta.

5 Aineiston analyysi

Aineiston analyysini on neliosainen. Ensin esittelen YNWA:n ja LFC:n yhteen kietoutumisen historiaa ja nykyhetkeä. Toisessa osassa käyn havaintoaineistoni läpi seikkaperäisesti ja analysoin omia, sekä havaintomatkoilla tapaamieni ihmisten, kokemuksia. Sitten sovellan Durkheimin teoriaa yhteisön jäsentymisestä toiminnan ja symboleiden avulla LFC-kannattajien toiminnan analyysissä. Luvun jälkimmäinen puolisko käsittelee kyselytutkimuksen aineistoa. Analysoin toimintoja, tilanteita ja tuntemuksia joihin YNWA yhdistyy.

Nykytilanteen selvittämiseksi käytän Anfield-stadionilla ja Liverpoolissa koottua havainnointiaineistoa, sekä suomalaisille Liverpool-kannattajille teetetyn kyselyn vastausaineistoa. Historiallisen näkökulman rakentamiseen olen käyttänyt video-lähteitä, elämäkertoja, lehtiartikkeleita sekä populaarimusiikkiaänitteitä. Triangulatiivisen aineiston (esim. Eskola & Suoranta 2008: 68-74) käytön koen tärkeäksi, koska oletukseni on, että suomalaiset kannattajat saavat mallin ja motiivin YNWA:n käyttöön Anfieldilta, ja näin ollen on tarpeen selvittää ensin miten laulu esiintyy siellä, sekä miten se on seuran tunnukseksi päätynyt.

5.1 You'll Never Walk Alone saapuu Anfieldille

Liverpool-kannattajat lauloivat YNWAa Anfieldillä tietävästi ensimmäisen kerran marraskuussa 1963. Aiemmin samana vuonna Anfieldille asennettiin PA-järjestelmä. Tuohon aikaan ei ollut mahdollista ostaa tai varata lippuja peleihin etukäteen, joten katsojat saapuivat stadionille tunteja ennen ottelun alkua. Jotta odottaminen olisi miellyttävämpää, stadionilla alettiin soittamaan musiikkia viihdykkeeksi. Ennen ottelun alkua DJ soitti kyseisen viikon listan kymmenen suosituinta kappaletta käänteisessä järjestyksessä niin, että listaykkönen soi juuri ennen kuin ottelu alkoi. Yleisö lauloi kappaleiden mukana. YNWA oli loka-marraskuussa 1963 listan kärjessä neljä viikkoa peräkkäin ja kun biisi tippui listakärjestä, yleisö jatkoi sen laulamista otteluiden alussa (mm. McGuinness 2009, Moynihan 2007, Smith 2008).

Seuraavalla kaudella seuran ja laulun suhde noteerattiin kansallisessa televisiossa. 1.5.1965 Liverpoolin ja Leedsin välistä FA Cupin finaalia selostanut Kenneth Wolstenholme keskeyttää selostuksensa hieman yli minuutiksi ja antaa tilaa Liverpool-kannattajien laulamalle YNWA:lle.

Ennen hiljaisuutta Wolstenholme toteaa ”...and the Liverpool signature tune You'll Never Walk Alone rising from the terraces...” ja jatkaessaan selostusta ”...wonderful singing by the Andfield choir...” (ottelutaltiointi Liverpool – Leeds). Laulun merkitys LFC:n tunnuksena ja jalkapallokulttuurissa laajemmin, kasvoi 1970- ja 1980-luvuilla Liverpoolin menestyessä Euroopan cup-kilpailuissa, joiden televisio- ja radio-lähetykset olivat jo kattavia. Ottelulähetysten myötä laulu tuli tunnetuksi ympäri Eurooppaa ja se opittiin liittämään jalkapalloon ja LFC:hen. Konkreettisesti LFC ja YNWA yhdistettiin seuran ottaessa kappaleen nimen käyttöönsä tunnuksissaan. Kuten johdannossa esitin, YNWA kytkeytyy Anfieldille ensimmäisen kerran marraskuussa 1963.

Ennen vuotta 1969 Ison-Britannian hittilistaa ei oltu yhtenäistetty niin, että sen eri lähteillä olisi sama käytäntö listaviikon ajoituksen suhteen. Osa listoista eli tiistaista keskiviikkoon-, osa maanantaista sunnuntaihin -aikataulun mukaan. Eri lähteistä riippuen YNWA nousi listaykköseksi joko 31.10. 1963 tai 2.11.1963. Silloisen Englannin ensimmäisen divisioonan (nykyisin Englannin Valioliiga) otteluohjelman mukaan Liverpoolin ensimmäinen kotipeli, kumman tahansa edellä esitetyn päivämäärän jälkeen, oli ottelu Leicesteriä vastaan lauantaina 2.11.1963.

Tämän teorian ohella on olemassa toinen selitys. Tommy Smith, Liverpoolin pelaaja 1960- ja 70-luvuilla, kertoo elämäkerrassaan kuinka Gerry & the Pacemakersin laulaja, Gerry Marsden, esitteli heidän versionsa kappaleesta Liverpoolin manageri Bill Shanklylle ja joukkueen pelaajille jo kesällä 1963:

Shanks was in awe what he had just heard... ...”What a song! It's like a psalm, *Yea, though I walk through the valley of the death, from now on You'll Never Walk Alone* will be our song”. Football Writers from the local papers were travelling with our party and, thirsty for a story of any kind between games, filed copy to their editors to the effect that we had adopted Gerry Marsden's forthcoming single as the club song (Smith 2008: 69).

En ole löytänyt Smithin kuvailemalle tapahtumalle muita lähteitä, joten sen todenmukaisuus on kyseenalaista. Tommy Smith joka tapauksessa koki tärkeäksi lisätä kyseisen anekdootin elämäkertansa ja tarinaa siteerataan useissa teksteissä, joten se toimii osaltansa rakennusmateriaalina myytille, tai legendalle, jolla maalataan kuvaa LFC:n ja YNWA:n yhteenkuuluvuudesta.

Otin yhteyttä liverpoolilaiseen toimittajaan John Keithiin, joka on ollut LFC:n pelaajien ja managerien luottotoimittaja 1960-luvulta lähtien. Hän kertoi, että Bill Shankly omisti Mario Lanza levytyksen YNWAsta jo 1950-luvulla, joten kappale oli hänelle varmasti tuttu entuudestaan.

YNWAn yhdistyminen LFC:hen tapahtui hänen mukaansa kuitenkin epäformaalisti juuri Anfieldilla alkaneen lauluperinteen myötä. (henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2015.)

1960-luvun Liverpool oli muutenkin kuin jalkapallon ansiosta huomion keskipisteenä. The Beatles nousi nopeasti yhdeksi maailman tunnetuimmaksi pop-yhtyeeksi ja muutenkin Liverpoolin Merseybeat-yhtyeet saivat Isossa-Britanniassa runsaasti huomiota. Tämän yhteensattuman ansiosta kaupunki oli esillä eri medioissa ja esimerkiksi BBC:n Panorama-dokumentissa käsiteltiin Anfieldin poikkeukselliseksi esitettyä laulukulttuuria 1964. Kamera kuvaa laulaen vellovaa yleisömassaa ja kertoja selostaa:

This season over two million people on Merseyside have watched Liverpool or their neighbours Everton, last years champions. But they don't behave like any other football crowd. Especially at the one end of Anfield crowd, on the Kop. [kamera kuvaa jälleen yleisöä, joka laulaa the Beatlesin ”She loves you”-kappaletta ja aaltoilee musiikin tahdissa] The music the crowd sing is the music Liverpool has send echoing around the world. It used to be thought that the Welsh international rugby crowd was the most musical and passionate in the world, but I have never seen anything like this Liverpool crowd. On the field here the inventive ferocity is quite stunning...An antropologist studying this Kop crowd would be introduced to as rich and mystifying popular culture as any southsea island. Their rhythmic swaying is an elaborate and organized ritual. With 28.000 people on the Kop itself begin singing together, they seem to know intuitively when to begin. Through out the match they invent new words usually in the framework of old Liverpool songs to express adulatory, cruel and boardy comments about the players or the police [?]. But even then they begin to sing these new words with one immediate huge voice they seem mysteriously to be in touch with one another.

Kommentoinnista voi lukea kulttuurillisen hämmennyksen, jonka kymmentuhatpäinen yleisö laulullaan ja liikehdinnällään toimittajassa aiheuttaa. Kuvaillessaan toimintaa hän ajautuu käyttämään vertauksia kaukaisesta etelämeren saaresta alkuperäiskansoineen. Dokumentin ohella BBC:n Liverpoolin huomiointi näkyy myös siinä, että kanavan tärkein jalkapallo-ohjelma, Match of the Day, joka pyörii edelleen, aloitti lähetyksensä Anfieldilta, Liverpoolin ja Arsenalin välisellä ottelulla 22.8.1964. Sekä kaupunki että seura nauttivat poikkeuksellista medianäkyvyyttä.

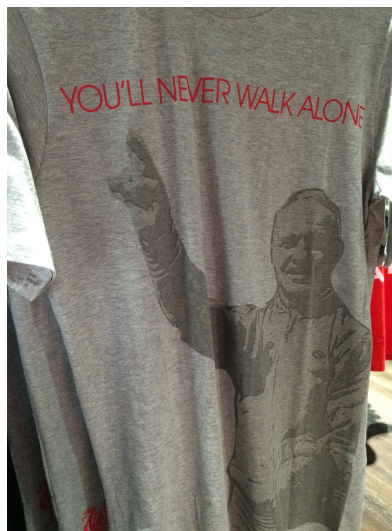
5.2 You'll Never Walk Alone esineiden ja paikkojen merkitsijänä

Nykyään YNWA on vahvasti tuotteistettu osa LFC:n brändiä. Kappaleen nimeä käytetään mitä erilaisimmissa esineissä. Vaatteita on tarjolla kaikille ikäryhmille vauvoista alkaen. Miehillle, naisille, tytöille ja pojille on omat mallistonsa. Oheistuotteet, kuten kellot, hiirimatot, kännykänkuoret, pyyhkeet ja korut ovat myös vahvasti edustettuina. You'll Never Walk Alone-teksti saattaa olla tuotteessa myös piilotettuna esimerkiksi paidan niskalappuun. Kuvasin Liverpool One-liikkeessä joitakin YNWA-aiheisia tuotteita:

Kuva 2: Tyyny

Kuva 3: Paita

Kuva 4: Kännykkäkuori

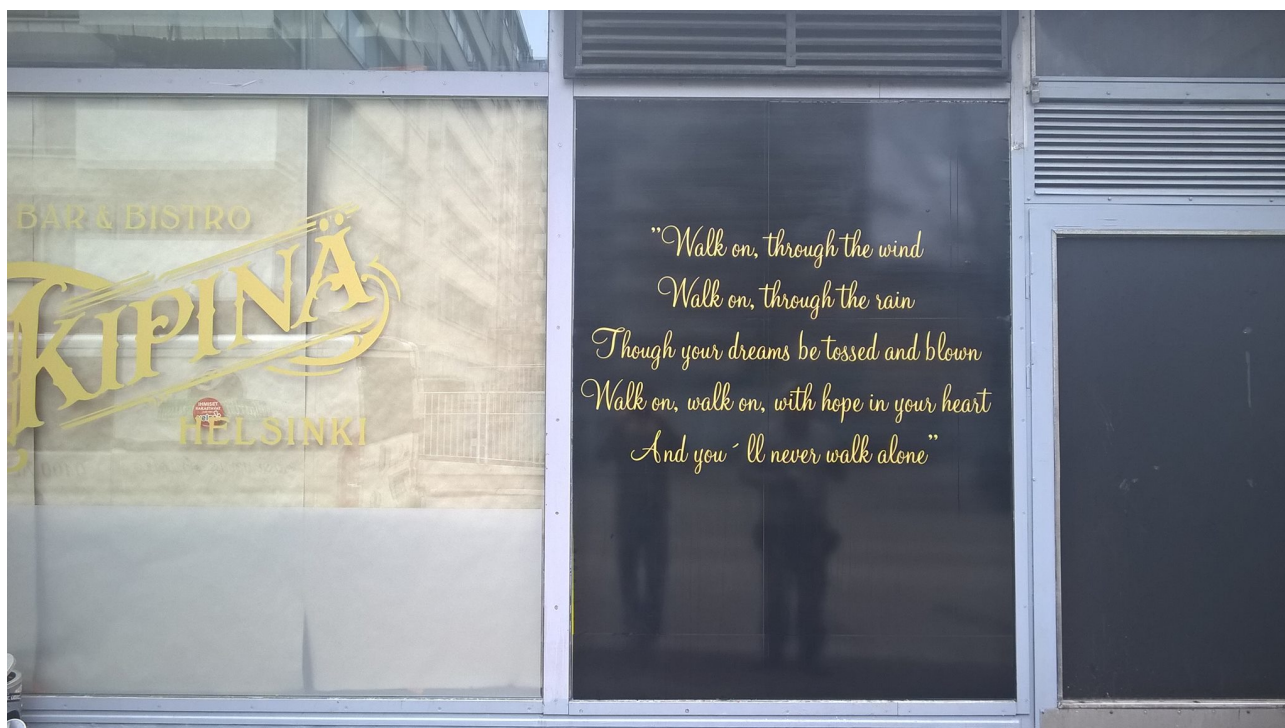

Kuva 4: Niskalappu:

Vaatteiden ja oheistuotteiden lisäksi You'll Never Walk Alone -tekstiä käytetään allekirjoituksissa ja tervehdyksissä, esimerkiksi kannattajien välisten onnitteluviestien yhteydessä. Laajempaan ja julkisempaan viestintään pyrkii esimerkiksi Helsinkiin avattava ravintola Kipinä, joka käyttää laulun sanoja julkisivunsa koristeluun:

Kuva 5: Kipinä-ravintolan julkisivu

5.3 Havainnointimatkat Liverpooliin

Matkan ensimmäinen järjestely on ottelulipun hankinta. Lippuja on mahdollista ostaa jalkapalloturismiin keskittyvien matkatoimistojen kautta, tai hankkimalla seuran jäsenkortin, joka oikeuttaa lipun ostamiseen. Äkkiseltään hankalan systeemin syy on yksinkertaisesti se, että ottelut ovat loppuun myytyjä hyvissä ajoin ja jokaiseen peliin olisi tulijoita moninkertaisesti stadionin kapasiteetin verran. Seura myy tietyn lippukiintiön matkatoimistoille ja varaa kiintiön seuran virallisille brancheille, kuten OLSC Finlandille. Matkatoimiston kautta järjestetyn matkan hinta nousee yli kaksinkertaiseksi todellisiin kuluihin verrattuna, joten jos otteluissa aikoo käydä useammin kuin kerran elämässään, on järkevää verkostoitua kannattajayhdistyksen kautta. Itselläni ei ole seuran jäsenkorttia, joten hankin lipun erään toisen kannattajan aliaksella.

Tämän kaltainen toiminta on kannattajille ominaista. Lippujen hankinnassa ja muissa apua vaativissa tilanteissa auttaminen on kannattajien kesken positiivinen ilmiö, josta saatetaan mainita esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Kuten eräs Suomen branchiin kuuluva toteaa facebook-päivityksessään: ”Today's work done. Also managed to help friends to get tickets to the fa cup semi final match. Life is good” - päivityksen 17:sta tykkääjästä tunnistan Liverpool-kannattajiksi kahdeksan. Lippujen hankkimista, Liverpoolin matkustamista, majoitusvaihtoehtoja ja muista otteluihin pääsemiseen liittyvistä asioista on branchin keskustelupalstalla omat osionsa, joilla kannattajan kertovat vinkkejään ja jakavat kokemuksiaan.

Matkustin Liverpooliin ottelupäivän aamuna. Liverpoolin Limestreetin asemaa vastapäätä sijaitseva jättimäinen valomainostaulu oli ensimmäinen asia jonka huomioin aseman ulkopuolella. Valomainoksessa oli kuvattuna paikallisvastustajien, Liverpool FC:n ja Everton FC:n vaakunat, sekä teksti ”There's more than 3 points at stake” - viitaten paikallisottelun tuloksen antavan voittaneen joukkueen kannattajille oikeuden kehua (*bragging rights*) aina seuraavaan paikkallispeleihin saakka. Kiersimme kaupungin keskustaa ja tutustuimme Liverpool FC:n fanikauppoihin oppaanani toimineen henkilön kanssa. Keskustassa vastaantulleiden ihmisten asusteissa, tai kauppakasseissa, näkyi jatkuvasti Liverpool FC:n tunnukset, Evertonin kannattajiksi julistautuvia kohtasin yllättävän vähän. Syyksi arvelen jalkapalloturistien huomattavaa määrää keskustassa – ja suurin osa heistä on FC:n kannattajia. Keskustassa sijaitsevat LFC:n fanikaupat ovat molemmat sisustettu jalkapalloaiheisesti, esimerkiksi sovituskopin ovi on replika pukukopin ovesta, hyllyjen päälle on sijoitettu kuvia pelaajista ja seiniä koristavat managerien sitaatit. Oheistuotteiden lisäksi myymälöissä kaupataan myös seuraavan ottelun otteluohjelmaa, joka on

nykyään ennemminkin oma julkaisunsa. *This is Anfield* on hiukan A5-kokoa suuremmille sivuille painettu 83-sivuinen lehti, jonka sisältö kattaa varsinaisen otteluohjelman (molempien joukkueiden pelaaja- ja henkilökuntalistat sekä ottelun tuomarit, sarjataulukko, kauden tulokset ym.) lisäksi kolumneja, haastatteluja, pelaaja- ja kannattajaesittelyjä, seuraan liittyvien järjestöjen artikkeleita sekä kymmeniä mainoksia. Seuraa ympäröivä kaupallisuus on silmiinpistävää.

Ottelua edeltävien toimenpiteiden traditioihin kuuluu, ainakin tuntemieni ja tapaamieni kannattajien kohdalla, *pre-match pint*. Ennen ottelua kokoonnuimme sekalaisella kannattajaporukalla Mathew Streetin alueella sijaitsevaan White Star-pubiin. Pre-match pintin tarkoitus on nostattaa tunnelmaa ennen ottelua, vaihtaa kuulumisia, ja keskustella peliin liittyvistä asioista, ja juoda olutta (yritin tilata myös teetä, aiheuttaen henkilökunnan ja asiakkaiden keskuudessa vapautuneen naurunremakan). Näiden lisäksi pub-kokoontumisissa puhutaan laulamisesta – mahdollisten uusien *chantien* sanoja ja melodiaa käydään läpi ja opetellaan.

Keskustasta siirryimme takseilla Anfieldille. Anfield on paitsi Liverpool FC:n stadionin, myös kaupunginosan, nimi. Ruuhkan vuoksi taksi jätti meidät parin sadan metrin päähän stadionista. Miljöö oli monin tavoin normaalista poikkeava. Tyypillisten englantilaisten kaksikerroksisten rivitalojen yläpuolella lensivät helikopterit – joko poliisin tai televisioyhtiön, katu tulvi ihmisistä ja äänimaisema oli keskustelun, huutojen ja laulun täyttämä sekamelska. Ottelun aloitusaika oli kello kahdeksan, joten aurinko oli jo laskenut ja maisemaa valaisivat vain keinotekoiset valot. Visuaalisesti illan sykehdyttävin hetki oli se, kun näin vihdoinkin stadionin. Kyseinen rakennus on toiminut rekvisiittana monille tapahtumille, joihin olen liittänyt vahvasti tunteita. Silti sen olemassa olo minulle oli ollut vain eri medioiden välittämän tiedon varassa, nyt se oli varmasti olemassa.

Tarkoituksenamme oli jatkaa tunnelman nostatusta stadionin viereisessä Park-pubissa, mutta paikassa oli niin paljon ihmisiä (jo pubin edustalle pääseminen oli hankalaa), ettei sisäänpääsystä ollut toivoakaan. Sen sijaan kiersimme stadionin ja pysähdyimme pyhille paikoille, Hillsborough memorialille ja Shankly-portille. Kuvasin koko kierroksen videolle. Stadionia ympäröivä maailma yllätti hiljaisuudellaan, koko kierroksen aikana en kuullut kuin yhden, Luis Suarezille omistetun, chantin. Toiminta keskittyi stadionin sisään liikkumiseen ja ottelumuistojen ostamiseen. Stadionia ympäröivät kadut ja seinustat olivat täynnä pikaisesti rimoista ja pressuista rakennettuja kojuja, joissa myytiin LFC:hen ylipäättään liittyviä ja kyseessä olevaan otteluun liittyviä tuotteita, kuten t-paitoja, pinsejä ja huiveja.

Reitti stadionin sisälle ja the Kop-katsomoon alkaa jäsenkortilla avautuvan kääntöportin läpi. Portin

jälkeen alkaa kapea portaikko, joka nousee kulmittain kääntyvänä spiraalina parikymmentä metriä. Portaikko kulkee katsomorakenteiden sisällä ja johtaa lopulta tasanteille, joilta johtaa sisäänkäynnit katsomoon. Paikkani oli rivillä 64, joten kuljin katsomoon ylimmän tasanteen kautta. Tasanteelta ulos katsomoon päästäkseen on noustava vielä muutama porras, joiden yläpäässä, kaiken jonotuksen, kiipeämisen ja mutkittelun jälkeen, pääsee näkemään Anfieldin nurmen. Musta yötaivas kattona, punaiset katsomot ympärillä ja kirkkailla valonheittimillä valaistuna nurmi näytti poikkeuksellisen vihreältä.

Tunnelma ja toiminta katsomossa oli huomattavasti aktiivisempaa kuin stadionin ympärillä. Vaikka Anfieldilla on nykyään FA:n sääntöjen mukaisesti pelkkiä istumapaikkoja, the Kop-päätykatsomossa lähes kaikki seisoivat. Ympäriini käytiin jalkapalloaiheista keskustelua ja laulettiin. Chantit alkoivat ja loppuivat lomittain, niin että niistä ja satunnaisista huudoista muodostui taukoamaton äänimatto. Katsomon visuaalinen ilme koostui tässä vaiheessa kymmenistä liehuvista lipuista ja banderolleista, joissa kuvataan seuraan liittyviä symboleja sekä tekstejä. Valtavaa, parikymmentä metriä leveää ja korkeaa, banderollia kuljetetaan yleisön päällä. Vastapäisessä päätykatsomossa Evertonin kannattajat vastaavat lauluihin ja huutoihin. Ympäriini Liverpool-kannattajat reagoivat siihen rytmikkäällä ”blue-white shite, hello, hello!” huudolla.

Viralliset otteluseremoniat alkoivat Valioliigan hymnin soittamisella stadionin PA:sta. Hetkeä myöhemmin joukkueet astelivat kentälle molempien seurojen peliasuihin pukeutuneiden lasten saattelemana. Joukkueiden kapteenit kulkivat lasten kanssa käsikädessä. Samalla yleisö lauloi ensimmäisen pidemmän chantin, *The Fields of Anfield Roadin*, joka on LFC-historiaa mukaillen uudelleen sanoitettu versio irlantilaisesta kansanlaulusta, *The Fields of Athernysta*. Edellisen vielä jatkuessa YNWA alkoi soida stadionilla. Ilmeisesti Kop-katsomon yläpuolinen äänentoistolaitteisto oli epäkunnossa, koska kannattajien laulu peitti sen ja pitkän ”blown” sanan kohdalla kiilasi rytmissä edelle vajaan neljäsosan verran. Tästä johtuen stadionin kokonaisuus oli hiukan kuin vinksautanut kaanon, muut katsomonosat, ja PA:sta soiva äänite, seurasivat the Kop:ia delay-kaikuna. Unisono saavutettiin vasta kun YNWA:n päätösosio ”Walk on, walk on, with hope in your hart, and you'll never walk alone” kerrattiin ensimmäisen kerran. Loppuosio kerrattiin ensin kahdesti, jonka jälkeen yleisö puhkesi huutoon ja aplodeihin. Niiden jälkeen YNWA jatkui uudelleen, ilmeisesti pelkästään Kop-katsomossa, ja ”Walk on jne” kerrattiin vielä uudelleen.

Tunnelman ja toiminnan muutos ensin muista lauluista YNWAan, ja sitten YNWA:n aikana kun laulu eteni ”esittelyvaiheesta” ”kertausvaiheeseen” oli havaittavissa niin ulkoisina merkkeinä kannattajissa, kuin omissa tunteissanikin. Lauluun ja huutoihin yhdistettävät liikkeet, kuten

taputukset ja huitominen, vaihtuivat staattiseen asentoon YNWA:n alkaessa. Suuri osa kannattajista nosti LFC-huivin kaksin käsin päänsä yläpuolelle ja pysytteli lähes liikkumattomana. Ainoa huomattava liike katsomossa oli suurten lippujen liehuttaminen. Samalla äänenmuodostus muuttui aggressiivisesta tai energisestä esittävämmäksi, kovasta pehmeämmäksi. Kun laulu eteni kertausvaiheeseensa, osa yleisöstä liitti lauluun käsien liikkeitä, jotka tapahtuivat samantahtisesti laulun kanssa. Erityisesti edessäni alemmalla rivillä elehtinyt mies toi mieleen kapellimestarin. Kertausosiossa äänenmuodostus palasi jälleen energiseksi, laulaminen ei ollut enää esittävää ja esteettisyytteen pyrkivää, vaan julistavaa ja energiaa välittävää. Tunnelman ja tunteiden kohdalla muutos oli vielä toiminnan muutosta selvempi. Satunnaisesti alkavien, mutta jokaisessa, tai lähes jokaisessa, ottelussa esitettävien laulujen, kuten *We love you Liverpool*, *When the Reds go marching in* tai *Poetry in motion* (eri lauluja on käytössä kymmeniä) kohdalla tunneskaala painottuu riemun ja innostuksen tunteisiin. Niiden laulaminen on ennen kaikkea hauskaa. Esimerkiksi *Poetry in motion*-chantin (melodia on lainattu Boney M-yhtyeen *Brown Girl in the Ring*-kappaleen ”show me your motion”-kohdasta; kyseessä ei siis ole 1960-luvun saman niminen hittikappale) aikana päällimmäisenä ajatuksena oli laulun toimivuus itsessään ja tunsin iloa ja riemua sen laulamisen aikana. YNWA:n alkaessa riemu ja innostus vaihtuivat liikutukseen. Liikutuksen syiksi voin eritellä odotuksen päättymisen ja symbolismin todeksi muuttumisen. Odotuksen päättymisellä tarkoitan sitä, että niinä lukemattomina kertoina kun olen laulanut tai kuunnellut YNWAa olen kuvitellut, miltä laulu kuulostaisi ja tuntuisi Anfieldilla; nyt olin vihdoinkin siellä ja koin tilanteen itse. Symbolismin muuttumisella todeksi viittaa siihen, että YNWA:n laulaminen kymmenien tuhansien muiden kannattajien kanssa aiheutti vahvan yhteisöllisyyden tunteen. Tunteen potentiaalienergia muuttui kineettiseksi energiaksi. Laulun edetessä liikutus hälveni ja sen tilalle nousi luottamuksen ja tahdon tunteita. Näiden tunteiden kohdetta on vaikea eritellä, yhtäältä ne liittyivät alkamassa olevaan otteluun, toisaalta olemiseen ylipäätään. Katsomossa tunne kumpuaa sekä joukkolaulamisen huumaavuudesta että omista tunneassosiaatioista.

Itse koin YNWA:n Anfieldilla liikuttavaksi ja voimakkaaksi juuri tapahtuman luonteen ja lauluun liittämieni mielle yhtymien ansiosta. Tapahtuman luonteella tarkoitan toiminnan ainutlaatuisuutta. Valtavan, samaa laulua laulavan, ihmisjoukon osana oleminen itsessään on hyvin vaikuttavaa. Tuhannet eri äänet muodostavat kokonaisuuden, jota ei voi kuvailla osuvasti esimerkiksi koväänisen konsertin avulla. Ihmisäänen tekstuurissa ja värissä on ilmeisesti sellaisia piirteitä, jotka vetoavat erityisen vahvasti. Ruumiillisen kokemuksen ohella tunteita nostattaa mielle yhtymät, joita YNWAan liittyy. Tunnistin voimakkaana tuntemuksen siitä, että laulua lauletaan *tietyn syyn* vuoksi, jonka ansiosta laulamisen hetki sai suuremman merkityksen. Tuota *syitä* on mahdoton nimetä, kyseessä on yhtäaikainen kokemus monesta eri tekijästä: laulua lauletaan yhdessä juuri

täällä juuri nyt, laulu edustaa seuraa jonka kannattajia me olemme, laulua on laulettu merkittävien hetkien yhteydessä, laulua on laulettu tässä paikassa jo vuosikymmenten ajan.

Jotta saisin käsityksen siitä, missä määrin liikutuksen tai yhteisöllisyyden tunteet olivat omien ennakko-odotuksieni ansiota ja kuinka paljon itse tilanteen aiheuttamia, haastattelin henkilöä, joka oli kanssani samaan aikaan the Kop-katsomossa, mutta ei koe itseään LFC-kannattajaksi, tai edes seurajalkapallon seuraajaksi. Kysymykseni oli, minkälaisia tunteita hän koki katsomossa ja kuinka hän kuvailisi tilannetta. Ensinnä, hän oli tutustunut lauluun etukäteen ja sitä kautta muodostanut omat ennakko-oletuksensa:

You'll Never Walk Alone herätti netissä kuuntelemalla uteliaisuutta: musiikkia rakastavana ja laulutaitoisena kiinnitin huomiota laulun rakenteeseen, rytmiikkaan ja sävelkulkuun. Kun tarjoutui tilaisuus päästä katsomaan Liverpool FC:n ottelua Liverpooliin, viritin mieleni erityisesti kuuntelemaan ja kuulemaan, miten koko katsomon kokoinen kuoro selviytyy mahdollottomasta. Kuvittelin, että pitelisin (salaa) korviani ja yrittäisin kestää juopuneen sekakuoron tuottamaa mölinää

Kokemusta katsomossa hän kuvaili

Kun ensimmäinen fraasi oli laulettu, olin jo tarttunut vieruskaverin punaisen kaulaliinan toiseen päähän ja pitelin sitä korkealla ilmassa. Kuoron ääni vyöryi katsomon läpi ja yli. Lauloin mukana... ...kriitikko minussa katosi yhteisen laulun voimaan ja tunteisiin. Tunsin liikutuksen aaltoja musiikin ja yhteisen asian äärellä. Käsitin myös Never Walk Alonen sanojen voiman. "Walk on, walk on, with hope in your heart!" Eihän tuo suurta lyriikkaa ole, mutta kun 40 000 ihmistä sanoo niin toisilleen, uskottava on. Kyllä siinä herkistyy ja tietää, että oikealla asialla tässä ollaan, että peli voitetaan, ja ellei voiteta niin seuraavan kerran sitten. Sitä ennen pidetään vaan toisistamme huolta.

Haastateltavani tunnisti samankaltaisuuksia niiden tunteiden, joita hän koki Anfieldilla, ja jonkin aiemmin kokemansa välillä. Hän paikallisti tunteet vaihto-oppilasvuoteensa Yhdysvalloissa.

...En ollut myöskään koskaan ollut yhtä suuressa urheilutapahtumassa. Silti koin tuttuja, huumaaavia mutta myös hiukan pelottavia tunteita. Keksinkin missä olin kokenut samoin. Olin nuorena vaihto-oppilaana USAssa. Lauloin siellä yli satahenkisessä hienossa kuorossa; teimme kiertueita ja esitimme upeita teoksia Beatlesista Händeliin. Osallistuin (painostettuna) myös Baptistikirkon jumalanpalveluksiin. Siellä lauloin kaikki virret antaumuksella mukana, mutta pastorin pölhöiltä tuomiopäiväpuheilta yritin sulkea korvat ja pakenin takapenkkiin kun minua yritettiin pakottaa alttarille ja heittäytymään hänen kaulaansa. Kuoro ja koko seurakunta lauloivat täyttä kurkkua, Aamen-huudot kaikuivat ja käsiä kohoteltiin kohti kirkon kattoa, pastori pauhasi suu vaahdossa ja

provosoi seurakuntansa transsiin ja hurmukseen. (Kenttäpäiväkirja helmikuu 2015)

Kokemuksemme ovat monelta osin samankaltaiset. Tämän perusteella vaikuttaa siltä, että katsomossa syntyvät tunteet ovat tiettyyn pisteeseen asti riippumattomia siitä, millainen suhde kokijalla on kentällä pelaaviin joukkueisiin. Päällimmäiset tunteet syntyvät tilanteen ainutlaatuisesta olemuksesta – kun tuhannet ihmiset laulavat yhdessä, koetaan että laulajat ovat yhtä.

Kuva 6: The Kop-katsomo YNWA:n aikana

5.4 Durkheimin totemismi kannattajien toiminnan tulkinnan välineenä

Seremonioiden tärkein merkitys on se, että ne luovat tunteen yhteisöstä. Rituaalit saavat yhteisön jäsenet toimimaan samanaikaisesti, toisin kuin toiminnassa arkena, jolloin yhteisön jäsenet ovat erillään toisistaan). Profaanin ja pyhän toiminnan ero näkyy myös toiminnan motiivissa. Arkinen toiminta on usein yksilön omaan etuun ja hyvinvointiin tähtäävää, pyhän toiminta taas keskittyy yhteisön edun edistämiseen.

Jalkapallo-ottelun avulla kannattaja tekee juuri edellä kuvatun kaltaisen siirtymän, niin arki – pyhä-, kuin yksilö – yhteisö-tasolla. Ensinnä kannattaja siirtyy fyysisesti sekä mentaalisesti pois arkipäiväisestä maailmasta. Stadion on paikka, jossa tehdään ja koetaan asioita, joita ei ilmene työpaikoilla, kaupoissa, julkisissa kulkuvälineissä, kaduilla tai muualla jokapäiväiseen elämään liittyvissä paikoissa. Samalla kannattaja luopuu hetkeksi henkilökohtaisista mielipiteistä ja antaa itsensä muuttua osaksi yhteisöä, jolla on kollektiivinen päämäärä, yhteiset toimintatavat sekä perinteet.

Durkheim esittää pyhän ja arkisen toiminnan välisen syklisyyden olevan välttämätöntä yhteisön toiminnassa. Pyhän toiminnan ansiosta ihmiset jaksavat arkea paremmin. Pyhän yhteydessä toteutettavat yhteiset rituaalit auttavat vahvistamaan niin yksilöä kuin koko yhteisöä. Rituaaleissa esiintyvät traditiot ja rituaalin taustalla oleva yhteinen tavoite muodostaa yhteisön jäsenten välille moraalisen ykseyden. LFC-kannattajien elämä jaottuu selvästi otteluiden kautta. Toiminnan keskuksena toimii Anfield-stadion, sekä muut satunnaiset stadionit, joilla otteluita pelataan. Kannattajat osallistuvat otteluun ja integroituvat yhteisöön vähintään ottelun ajaksi. YNWA toimii rajapintana, jonka kautta yhteisöön kuulumista todennetaan ja yhteisöllistä tunnetta tuotetaan. Laulun avulla tunteen saavuttaminen on mahdollista muuallakin, kuin itse stadionilla, jolla ottelu pelataan.

Durkheimin määrittelemien erilaisten riittityyppien, positiivisen ja negatiivisen kultin sekä surujuhlan toimintamuodot esiintyvät jalkapallokannattajien toiminnassa, sekä jalkapalloon liittyvissä tilanteissa. Positiivisen kultin *raison d'être* on Durkheimin teorian mukaan rituaalitoiminnan toistamisen avulla saavutettavassa moraalisessa uudelleensyntymisessä. Tämä koskee rituaalia itseään, jota toistamalla pidetään huoli siitä että rituaalia ei unohdeta, sekä yhteisöä, joka vaatii rituaaleja säilyttääkseen olemuksensa. Rituaalien näennäinen kohde, siis se jonka vuoksi yhteisön jäsenet kokevat rituaaleja suorittavansa, on yhteisön menestyksen

turvaaminen. LFC:n kohdalla positiivisen kultin voidaan nähdä niin, että katsomossa suoritettavien rituaalien avulla koetaan olevan vaikutusta joukkueen menestykseen. Toisaalta voidaan väittää kannustusrituaalien ja niiden kautta syntyvän yhteisöllisyyden tunteen olevan itsessään syy toimintaan. LFC:n ja AC Milanin välinen finaali Mestarien liigassa 2005 osoittaa kuinka merkittäväksi yleisön toiminta joukkueen menestyksen kannalta koetaan. Toimittajat, kannattajat ja pelaajat itse ovat kukin vuorollaan toistaneet kaanonia, jossa kerrotaan pelin käännekohdan tapahtuneen toistuvasti laulettuna YNWA:n ansiosta – kannattajien rituaalilla nähtiin olevan vaikutusta fyysisen maailman tapahtumiin. Toisaalta, ja nähdäkseni tämä on ensimmäistä tärkeämpää, rituaalit tuottavat niihin osallistuville positiivisia tunteita niin mentaalisella kuin fyysisellä tasolla. Irlantilainen LFC-kannattaja kuvaili (kenttäpäiväkirja helmikuu 2015) jalkapallokokemuksen viehätystä puhumalla vain yleisön toimista. Hän kertoi kokevansa suurta yhteyttä joka hetki kun monet, ja vielä useammat, kokevat saman tunteen samaan aikaan. Välihuomautuksella ”vielä useammat” hän viittaa otteluita television tai internetin kautta seuraaviin, jotka reagoivat tahoillaan ottelun tapahtumiin samanaikaisesti paikanpäällä olevien kannattajien kanssa.

Rituaalien säilymisen varmistamisen tarve näkyy myös kannatuskulttuurissa. Sukupolvi sukupolven jälkeen haluaa osaltaan pitää huolen siitä, että perinteet säilyvät ja toisaalta myös kehittyvät. Lauluja ja katsomokäyttäytymistä opetetaan uusille sukupolville siinä toivossa, että kulttuuri olisi olemassa vielä oman ajan jälkeenkin.

Riittien toteuttamiseen vaadittavan motivaatio syntyy kohdistamalla riitit *luonnostaan tapahtuvien ilmiöihin*. Durkheimin aineistossa tällaisia ovat mm. sade ja kasvien kukkaan puhkeaminen. Jalkapallokontekstissa otteluiden voittaminen ja pelaajien hyvät suoritukset, siis ilmiöt jotka kuuluvat olennaisesti lajiin, oli yleisöä paikalla tai ei, ovat luonnostaan tapahtuvia ilmiöitä.

Riittien toiminta koostuu äänellisestä ja visuaalisesta viestinnästä. Kun joukkueet astelevat kentälle Anfieldillä, Liverpool-kannattajat nostavat punaiset tai punavalkoiset huivinsa ylös pänsä yläpuolelle: katsomo muodostaa väriensä puolesta yhtenäisen visuaalisen massan. Kannattajilla on huivien lisäksi päällään seuran pelipaita tai muu seuran symbolein koristeltu vaate. Samalla he laulavat yhtenä äänenä YNWA:n alusta loppuun (pelin lopussa laulettava YNWA koostuu vain kappaleen viimeisestä osiosta, joka kerrataan useasti). 45000:n laulajan muodostama ääni resonoi kannattajien vartaloissa ja stadionin rakenteissa.

Positiiviseen kulttiin liittyvistä toteemi-symboleista jalkapallokontekstissa selkein on seuran

pelipaita. Pelipaitoja käytetään yleensä vain pelipäivänä. Mielikuvatasolla asia on juuri kuten Durkheim esittää alkuperäiskulttuurien kohdalla: pelipaita halutaan pyhittää vain erityisiä tapahtumia varten. Pelien lisäksi tällaisia tapahtumia ovat myös kannattajien tapaamiset. Olennaista on se, että pelipaitaan pukeudutaan silloin kun ollaan tekemisissä seuran kanssa. Toisaalta, esimerkiksi Liverpoolissa viranomaiset toivovat ettei pelipaitoja tai edes selkeästi seuran värejä käytetä pelipäivien ulkopuolella. Avoimesti seuran väreihin (”tunnusta väriä” katso esim. Kolamo & Vuolteenaho 2011) pukeutuminen tulkitaan helposti provokaatioksi, joka saattaa aiheuttaa väkivaltaa ja muuta yleistä pahennusta esimerkiksi ravintoloissa ja pubeissa. Durkheimin selventämä ”luonnollisesti tapahtuviin ilmiöihin” kohdistuva riitti toteutuu jalkapallossa jatkuvasti. Kannattajista käytetään termiä 12. pelaaja. Tällä kuvataan juuri sitä, että kannattajien avulla joukkue saa peliin mukaan ylimääräisen pelaajan, jonka avulla se voittaa otteluita. Kotikenttäetua on tutkittu tilastojen perusteella ja syyksi sille, miksi kotijoukkue voittaa useammin, on esitetty muun muassa kannattajien luomaa painetta erotuomaria kohtaan. Tuomari tuomitsee ratkaisunsa helpommin kotijoukkueen eduksi, koska on yleisön äänellisen manipuloinnin alaisena (esim. Dubner 2011). Kannattajien motiiviksi kannustukselle esitetään juuri pelaajien peliesitysten parantaminen (mm. Kytö 2011).

Kuvallinen viestintä ilmenee muuallakin kuin katsomorituaaleissa. Anfieldin julkisivut ovat LFC:n vaakunalla koristeltuja. Itse vaakunassa on kuvattuna asiat, jotka koetaan tai halutaan näyttää tärkeinä: keskellä vaakunaa on mytologinen eläin, liverbird, sen yläpuolella Bill Shankley-portin kaari ornamentteineen ja You'll Never Walk Alone-tekstineen, vaakunan sivuilla on kaksi soihtua muistuttamassa Hillsborough'n uhreista, vaakunan alaosiossa ilmoitetaan seuran perustamisvuosi: est 1892. Seura käyttää vaakunaansa kaikessa viestinnässä. Lehdistötiedotteet, Internet-artikkelit, sähköpostit, otteluohjelmat ynnä muut ovat seuran vaakunalla varustettuja. Sama toistuu pelipaidoissa, huiveissa, muissa vaatteissa sekä oheistuotteissa kuten kännykkäkuorissa, hiirimatoissa, koulutarvikkeissa yms. Kolamo ja Vuolteenaho (2011: 5) toteavat pelipaidoista: erityisen pyhä on seuran pelipaita. Se toimii rituaalivälineenä ja seremonia-asuna niin paikan päällä stadioneilla, fanipubeissa kuin yleisemmin kaupunkitilassa. Paidan, sen värien ja logojen avulla tunnustaudutaan osaksi tiettyä seuraidentiteettiä ja paikkakokemusta. Ne ovat saaneet myös museoissa toteemisen aseman.

Erilaisten vaatteiden ja esineiden lisäksi myös vartaloa käytetään symbolin esittelyyn. Tai kääntäen, myös vartalo saatetaan merkitä symbolilla ja näin saavuttaa tuntemus voimakkaammasta yhteydestä yhteisöön. Tatuointikulttuurin yleistyttyä ylipäätään 1990-luvulta alkaen, ovat urheiluaiheiset tatuoinnit nousseet suosituksi aiheeksi. Tatuoinnilla osoitetaan vahvaa ja ikuista suhdetta seuraan.

Tatuointien kuvasto ja tekstit noudattelevat samaa linjaa muiden representaatioiden kanssa. LFC:n vaakunan elementtejä, Liverbirdiä ja YNWAA käytetään yleisimmin tatuointisommitelmien pääelementtinä. Tatuointien, ja kannatustoiminnan yleensä, merkitystä äärimmillään kuvaa taannoinen uutinen australialaismiehestä, joka omien sanojensa mukaan pelastui hukkumiselta YNWA-tatuointinsa innoittamana:

Australialaismies Kim Thomsen selvisi hengissä kuin ihmeen kaupalla sen jälkeen, kun hänen kalastusseurueensa vene oli haaksirikkoutunut.

Thomsen oli ollut kaksi vuotta sitten uistelemassa kahden kaverinsa kanssa Australian rannikolla, kunnes kaksi isoa aaltoa kaatoi heidän veneensä.

Australialaismies joutui veden varaan ja vietti meressä yhteensä 19 tuntia, ennen kuin helikopteri huomasi veden varaan jääneen miehen ja pelasti hänet.

Hän avautui kokemuksistaan kaksi vuotta onnettomuuden jälkeen australialaismedia 7 Newsille. Thomsen myönsi, että hänen voimansa olivat jo täysin huvenneet, kun helikopteri poimi miehen merestä.

Hän paljastaa, että valioliigaseura Liverpoolin tatuointi auttoi häntä jaksamaan ja todennäköisesti pelasti tämän elämän.

- Olin aivan yksin ja ajattelin vain yhtä asiaa, poikaani.

- Meillä on sama tatuointi, ja joka kerta kun kauhaisin vettä, näin tatuoinnin. Meillä molemmilla on "You'll never walk alone" tatuoituna. Olemme Liverpoolin kannattajia. Se auttoi minua jaksamaan.

Kahdelle muulle haaksirikkoutuneelle ei käynyt yhtä hyvin. He hukkuivat onnettomuudessa.
(Riihimäki 2014).

Totemistisilla symboleilla on siis suurempi ja syvempi merkitys kuin pelkkä ryhmään kuulumisen ilmaisu tai rituaaleihin vaadittava äänellinen ja visuaalinen rekvisiitta. Kyselyaineisto osoittaa kuinka YNWA on muuttunut osaksi kannattajien elämää muultakin kuin kannatustoiminnan osalta. YNWA liitetään elämän merkittäviin hetkiin, sitä käytetään musiikkina häissä ja sen tekstiä siteerataan hautajaisissa.

Kannustuksen ja juhlan lisäksi toteemia käytetään surun käsittelyn välineenä. Siinäkin sen merkitys on toimia yhteisenä elementtinä, jonka kautta yhteisön jäsenet voivat ilmentää kollektiivista suruaan. Durkheim esittää kollektiivisen suremisen mahdollistavan sopeutumisen menetyksen jälkeiseen tilaan. Tämä sopeutus tapahtuu kokoontumalla yhteen ja jälleen kokemalla lähtymisen tunteen. Tunnelataus ylipäättään on poikkeuksellisen voimakas läheisen kuoleman tai muun surua

aiheuttavan tilanteen jälkeen, tämän seurauksena myös yhteisön toiminta ja kokemukset yhteisöstä ovat voimakkaampia. LFC:n kohdalla massasureminen ja sen myötä tapahtunut muutos YNWA:n merkityksessä kohdistuu Hillsborough'n tragediaan ja sen jälkeisiin tapahtumiin. Onnettomuutta seuranneina päivinä sadattuhannet LFC-kannattajat kerääntyivät Anfieldille suremaan yhdessä ja laskemaan kukkia onnettomuuden uhrien muistoksi (The Glasgow Herald 19.4.1989: "The pilgrimage to the shrine of Anfield goes on – more than 200000 have already filed through the Shankly Gates to pay their respect to the dead"). Pelkällä etunimellä esiintyvä kannattaja, Jane, kuvaa tapahtumaa:

I woke on Sunday the 16th, didn't really sleep. And I just had to go down to Anfield... ...I'm not really religious but it seemed right to go to the Shankly Gates at Anfield (Williams et al. 2001: 44).

Anfieldista tuli paikka, jossa ihmiset saattoivat hakea lohtua surulleen. Lopulta stadionin nurmi täyttyi kukista, adresseista, jalkapallohuiveista ja muista muistoesineistä, yli miljoonan ihmisen käytyä stadionilla jättämässä surunvalituksensa. Julkisia muistotilaisuuksia järjestettiin myös Liverpoolin kirkoissa, mutta Anfield oli paljon merkittävämmässä roolissa (Williams et al. 2001: 45).

Kuva 7: Anfield Hillsborough'n onnettomuuden jälkeen.

Onnettomuuden laajuus sekä sen yllättävyydestä johtunut epäusko ja tuska saivat ihmiset hakemaan lohtua siltä yhteisöltä, jonka kokivat ymmärtävän tilanteen parhaiten. Samalla yhteisön omaksumat symbolit otettiin käyttöön uudenaikaisessa tilanteessa. YNWA muuttui kannustuksesta surunkäsittelyn

ja myötätunnon osoittamisen välineeksi.

Positiivisen kultin ja surujuhlan lisäksi Durkheim erittelee rituaaleista negatiivisen kultin kokonaisuuden. Sille on vaikeampaa löytää ilmenemismuotoa kannattajatoiminnasta. Negatiivisen kultin olennaispiirteinä olevat *tabut* ja muut kiellot eivät näyttäydy modernissa yhteiskunnassa niin vahvoina, että niitä voisi merkitykseltään verrata Durkheimin kuvailemiin käytäntöihin. Joitain niiden kaltaisia ilmiöitä toki esiintyy myös jalkapallokontekstissa. Jalkapallokulttuurissa tabut näkyvät vahvimmin taikauskona. Esimerkiksi pelaajat eivät yleensä halua nähdä tai koskettaa palkintopokaalia ennen ratkaisevaa ottelua. Kannattajat välttelevät ”jinxaamista”, eli ottelun lopputuloksen mainitsemista etukäteen. Molempien toimintojen, tai paremminkin toimimatta jättämisten, taustalla on ajatus siitä, että jos jostain josta haluaa tavoittelea ennen kuin sen ansaitsee, tulee lopulta menettämään sen. Myös talvella 2015 tapahtuneen selkkauksen LFC:n ja sen yhdysvaltalaisen yhteistyökumppanin, Dunkin' Donutsin, välillä voi osaksi nähdä liittyvän pyhän käytöstä liian arkisessa kontekstissa. Dunkin' Donuts oli muokannut LFC:n vaakunaa internet-kilpailuunsa, uudessa vaakunassa esimerkiksi teksti ”You'll Never Walk Alone” oli muutettu muotoon ”America runs on Dunkin” ja Hillsborough'n uhrien muistoksi vaakunaan lisätyt soihdut oli korvattu kahdella jääkahvimukilla. Toki amerikkalainen yhtiö toimi tökerösti ja osoitti mitä suurimmissa määrin mauttomuutta, mutta mielenkiintoista on se, että LFC:n kannattajat osoittivat suuttumuksensa itse seuraa kohtaan, jonka kokivat ”myyneen sielunsa”. Kannattajat siis kokivat seuran tunnusta käytettävän liian arkisessa yhteydessä.

5.5 Kyselyaineiston analyysi

Suomalaisten Liverpool-kannattajien suhdetta YNWAan tutkin kyselyaineistoni pohjalta. Kysymysten asettelun päämääränä oli saada vastauksia, joiden avulla pääsen analysoimaan sitä, minkälainen asema kappaleella on kannattajien elämässä, minkälaisia tunteita siihen liitetään ja minkälaisiin tilanteisiin kappale yhdistyy. Kyselyyn sain vastauksia 39 kpl, joka on varsin suuri otanta suomalaisista Liverpool-kannattajista: OLSC Finlandilla on jäseniä 403, sen ylläpitämällä keskustelupalstalla käyttäjiä 1327 ja Facebook-sivulla 853 kpl (9.4.2015).

Kysymykset ovat:

1. Mitä muistoja sinulla on You'll Never Walk Alone:sta?
2. Milloin muistat kuullesi You'll Never Walk Alonen ensimmäisen kerran?
3. Mitä kappale sinulle merkitsee ja edustaa?
4. Laulatko You'll Never Walk Alone:a? Missä, kenen kanssa?

Ensimmäisen kysymyksen vastaukset sisälsivät kuvailua tunteista sekä paikkoja tai tilanteita, johon muisto sijoittuu. Konkreettisia paikkoja ja tilanteita vastauksissa mainittiin kymmenen: Anfield-stadion (22 kertaa), Istanbulin finaali (7), häät (4), ulkomaanmatka, muualla kuin Liverpoolissa (3), hautajaiset (2), pubi/baari (2), kotona (2), LFC-museo (1), armeija (1), sauna (1). Tunteisiin liittyviä ilmaisuja mainittiin viisi: itku/liikutus (8), kylmät väreet (7), yhdistävä (3), järjestyttävä (1), jännitys (1). Useissa vastauksissa YNWA toimi tunteen, yhteisön tai paikan toisiinsa liittämisen välineenä:

”Ensikerran Anfieldilla kuultuna tuli isolle miehelle tippa linssiin, eikä kultakurkusta meinannut tulla ääntä”

”Parhain muisto on kuulla sekä laulaa mukana YNWA Anfieldilla ennen peliä ensimmäisen kerran elämässään, pitäen huivia käsissään pään yläpuolella ja olla osana kentien maailman suurinta sekakuoroa”

”Käynnit Anfieldilla tietysti. The Kopin ja muun stadionin mukana laulaessa ei huolta huomisesta ja yhteenkuuluvaisuuden tunne on valtava”

Istanbulin finaaliin liittyvät vastaukset kommentoivat YNWAa osoituksena kannattajien voimasta ja toisaalta myös laulun asemaa lohduttajana:

”...kyllähän Istanbulissa puoliajalla vedetty YNWA on ehkä kovin suoritus mitä kannattajat on koskaan tehny...”

”Paras muisto on Istanbulin ihmeen puoliaika, jolloin fanit lauloivat sitä täysin sydämin läpi puoliajan, tulee vieläkin tippa linssiin.”

”Äkkiseltään mieleen toki juolahtaa Istanbulissa puoliajalla laulettu YNWA, joka kiteyttää tuon kappaleen täydellisesti.”

Henkilökohtaisempiin tapahtumiin liitettävät muistot osoittavat YNWA:n liukuvan kannatustoiminnasta muille elämänalueille:

”Mummoni hautajaisissa kukkia arkulle laskiessa vaihdoin kukissa olleen värssyn lennossa (päässäni suomentaen) YNWAan, hieno ja koskettava hetki”

”I always get goosebumps because it reminds me of a friends funeral when I was about 12. He passed away from leukemia. He was a big Liverpool fan and was buried in his Liverpool kit. YNWA was played at the end of the service. I was sad then but it makes me happy to think about him now when Liverpool win and we sing YNWA.”

”Liittyy kihlajaisiini nykyisen vaimoni kanssa. Sen kunniaksi myös tatuoituna rintaani. Kyseinen kappale soi myös vihkitilaisuudessamme”.

”2005 Mestarien liigan finaaliveiton jälkeen armeijassa tuli kuunneltua loppu inttiaika aina nukkumaan mentäessä.”

”Soitin laulun silloiselle tyttöystävälleni levyltä. Hän totesi, että tämä voisi olla meidän häätanssi jos mennään naimisiin joskus. Ja niinhän se sitten myöhemmin oli häätanssina. Lisäksi paljon muistoja liittyen lapsiini sekä tietysti Liverpoolin kannustamiseen”.

Toiseen kysymykseen vastattiin epämääräisemmin. Suurin osa vastaajista pystyi sijoittamaan YNWA:n kuulemisen ensimmäistä kertaa johonkin ajanjaksoon, kuten ”1990-luvulle”, mutta tarkkaa muistikuvaa tilanteesta tai paikasta ei ollut kuin kolmella vastaajalla.

”Joku tv-lähetys se oli. Varhaisin muistikuva jostain 2000-luvulta, mutta eiköhän sen joskus aikaisemminkin ole kuullut”.

”Varmaankin erään kaverini kanssa joskus todella nuorena Valioliigaan tutustujina kun seurasimme telkkarista matseja. Yhden stadionin tunnelma taisi tehdä lähtemättömän vaikutuksen.”

”Vuonna 2005. Oltiin veljen kanssa matkalla lentokentälle katsomaan Merseysiden derbyä. Velipoika soitti autostereoista. Olin varmasti kuullut myös aiemmin pelejä seuratessa, mutta en ollut laittanut mieleen.”

Kolmannen kysymyksen vastauksissa on havaittavissa sekä yhteneväisyyttä että hajontaa. Vastaukset jakaantuivat abstrakteihin käsitteisiin sekä konkreettisten ilmiöihin, YNWA:n mainittiin merkitsevän ja edustavan yhtenäisyyttä (27 kertaa), LFC:tä (15), lohtua/toivoa (10), rakkautta (7), perhettä (3), ystäviä (3), elämän filosofiaa (3), kannustamista (2), voimaantumista (1), musiikkia (1).

”Se on LFC:n anthem”.

”Seuran kannattajien yhtenäisyyttä. Laajemminkin toisistaan huolehtimista. Olen tatuoinut otsikon itseeni.”

”Kappaleen sanoma minulle itselleni on että vaikka elämässä on paljon muuttuvia asioita, hyviä ja huonoja, niin yksi ainakin pysyy: suosikkiseura ja jalkapallo, joiden pariin voi aina mennä pariiksi tunniksi kerrallaan ja unohtaa muun”.

”Minulle YNWA edustaa toivoa, rakkautta, yhteenkuuluvuutta, yhteisöä. Kappale on kuin rukous, jonka lausun hiljaa itsekseni tai huudahdan kannustuksena muille Liverpool-faneille törmätessäni heihin kadulla: Walk on!”

Neljännän kysymyksen vastauksien merkittävin seikka on, että kaikki vastaajat ilmoittivat laulavansa YNWAa. Eri paikkoja ja tilaisuuksia vastauksissa mainittiin Anfield-stadion (22 kertaa),

toisten kannattajien kanssa (17), kotona (15), pubissa (10), kannatusjärjestön tapaamisissa (6), lapselle (3), karaoke (2), näiden lisäksi lueteltiin satunnaisia paikkoja, jotka mainittiin vain kerran, kuten rannalla, autossa tai kadulla. Seitsemän vastaajaa kertoi laulavansa laulua mukana missä tahansa, missä vain kappaleen kuulevat. Kannattajat liittävät kappaleen myös muihin kuin jalkapalloon liittyviin tilanteisiin.

”Jalkapallopubissa, Liverpoolin peleissä paikan päällä, Liverpool-kannattajien tapaamisissa, tytölleni nukkumaan mennessä. Yksin, kavereiden kanssa”.

”Milloin se vaan tuntuu asialliselta ja sovelialta! Mm. Anfield, Wembley ja muut Liverpool-pelit, kannattajatapaamiset ja Saksan Bundesliiga-reissulla paikalliset halusivat ihan väkisin laulaa rallin mun kanssa, kun kuulivat olevani Liverpool-kannattaja”.

”Se edustaa minulle juuri Liverpoolin faneja, varsinkin vierasmatseissa, suurta tunnetta ja yhteenkuuluvaisuutta sekä suvaitsevaisuutta. Me ollaan ennen kaikkea me, globaalisti, kun YNWA soi. Liverpool fans unites all over the world! Kukaan ei ole yksin, eikä ketään jätetä yksin, koskaan”.

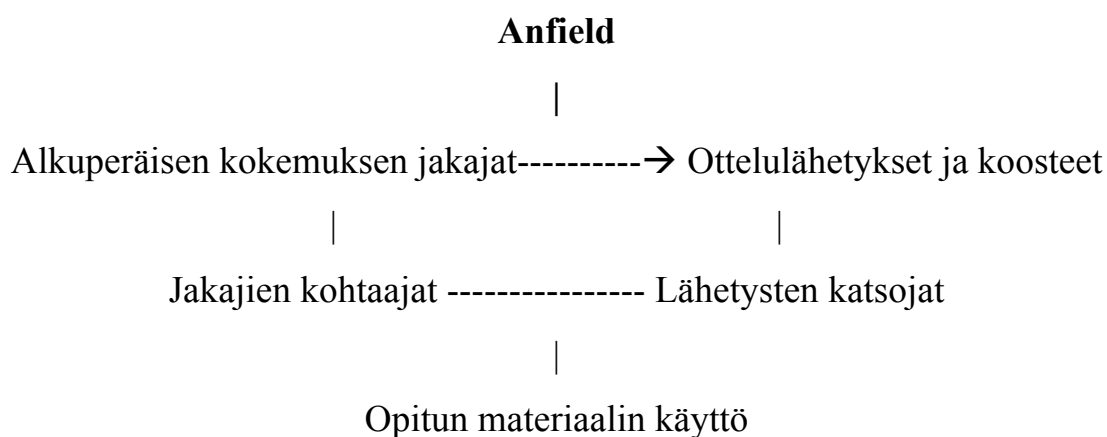
”Joskus ennen matsia kotona perheen kanssa tai kuppilassa kavereiden kanssa”.

”Toki. Aina kun tapaan samanhenkisiä”.

5.5.1 Merkittävistä tilanteista tilanteiden merkitsijäksi

Vastauksista käy ilmi, että YNWA yhdistyy voimakkaasti Anfield-stadioniin. Yli puolet vastaajista mainitsee YNWA:n laulamisen Anfieldilla. Laulun ja stadionin yhteyden syitä on monia. Anfield on seuraan liitettävistä paikoista tärkein, se toimii tilana itse otteluille ja primaareille rituaaleille. Primaarirituaaleilla tarkoitan rituaalien kantamuotoja, joita muualla kuin stadionilla pyritään toistamaan. YNWA:n merkityksen oppiminen tai ymmärtäminen tapahtuu ensisijaisesti Anfieldilla. Laulun aikaansaama tunnekokemus koetaan siellä. Alla oleva kaavio selventää kulttuurillista diffuusiota, jossa YNWA:n tuottamistapa merkityksineen leviää Anfieldilta muualle:

Kaavio 1. Rituaalien leviäminen Anfieldilta muualle

Kaavion olen jakanut kahteen eri merkitysten ja tapojen etenemisreittiin Anfieldilta muihin ympäristöihin. Vasemmalla puolella on kuvattu merkitysten ja tapojen leviäminen ihmiskontaktien avulla, oikealla etenemisreitti median välityksellä. Anfield toimii rituaalien päänäyttämönä. Alkuperäisen kokemuksen jakajilla tarkoitan niitä kannattajia, jotka ovat yleisössä tuottamassa laulua, sekä kokemassa katsomon tunnelmaa. Heidän äänensä kuuluu ottelulähetyksissä, joissa YNWAa korostetaan esimerkiksi selostajan vaikenemisella laulun ajaksi ja kommentoimalla laulua. Seuraavassa segmentissä ovat kannattajat, jotka saavat tietoa kokemuksesta alkuperäiskokijoilta ja ottelulähetysten katsojat, jotka kuulevat YNWA:n ja näkevät kannattajien toimintatapoja, esimerkiksi kaulahuivien ylösnostamisen, lähetysten kautta. Toimintamalleja, YNWA:n laulamista

otteluiden alussa ja lopussa, kaulahuivikoreografiaa ynnä muita käytetään esimerkiksi kannattajien tapaamisissa.

Anfieldin ohella toinen vastauksista esiin noussut ilmiö, johon YNWA liitetään, on 2005 vuoden Mestarien liigan finaali. Istanbulin ihmeeksi yleisesti kutsuttu ottelu on saavuttanut paitsi LFC-kannattajien, myös muiden jalkapalloa seuraavien keskuudessa erityisen aseman. Poikkeuksellinen asema selittyy sillä, että otteluun tiivistyy useita jalkapalloon ja urheiluun liitettäviä oletuksia, uskomuksia ja myyttejä, samalla ottelussa nähtävä draamankaari rakentuu klassisen aristoteelisen kaavan mukaisesti. Yksi tapahtuma tarjoaa niin sanotusti koko paketin. Esitän seuraavaksi ottelun yksinkertaistetun dramaturgian: Ottelun ensimmäinen puolisko sujuu ennakoasetelmien mukaisesti, altavastaajan roolissa LFC näyttää kärsivän tappion AC Milanin ylivoimaisen joukkueen käsittelyssä. Puoliajalla AC Milan johtaa 3-0 ja sen kannattajat juhlivat jo voittoa, LFC:n kannattajat puhkeavat laulamaan YNWAa. Seuraavalla puoliskolla LFC:n kapteeni, Liverpoolissa syntynyt ja jalkapallonsa oppinut, Steven Gerrard, kaventaa tilanteeksi 3-1 – maalin jälkeen hän juoksee läpi kentän näyttäen käsillään kannustavia eleitä joukkueovereilleen. Hidastukset kertaavat hänen eleensä uudelleen ja uudelleen. Kaksi minuuttia myöhemmin Vladimir Smicer tekee LFC:n toisen maalin ja AC Milanin pelaajat näyttävät menettävän hermonsensa ja otteensa peliin. Vain kuusi minuuttia ensimmäisestä kavennusmaalista, Xabi Alonso tasoittaa ottelun ja lopulta LFC voittaa Mestarien liigan rangaistuslaukauskilpailussa.

Yhdessä ottelussa tapahtuu siis altavastaajan nousu mahdottomalta näyttävästä tilanteesta voittoon; osoitus kannattajien toiminnan vaikutuksista, yhtäältä LFC:n kannattajien vankkumaton tuki, toisaalta AC Milanin kannattajien ennen aikainen juhlinta; seuran oman kasvatin nousu sankariksi silloin kun sitä eniten tarvitaan; johdossa olevan joukkueen otteen lipeäminen.

Todellisuudessa tämänkin ottelun tapahtumat olivat yksittäisistä suorituksista koostuvien reaktioketjujen summa, joiden perusteella ja jalkapallon sääntöjen puitteissa määritettiin lopulta lopputulos. Merkitykselliseksi tapahtuman tekee katsojien tulkinta tapahtumasta. Tulkinta rakentuu jalkapallokulttuurin konventioiden sekä tapahtuman merkittävyyden (Mestarien liigan finaali on asetettu tärkeimmäksi seurajalkapalloilun otteluksi), laajuuden (Mestarien liigan finaalia seurataan sadoissa miljoonissa talouksissa, etenkin Euroopassa, Aasiassa, Afrikassa ja Etelä-Amerikassa) ja medianäkyvyyden (ottelusta on kirjoitettu tuhansia artikkeleja ja tehty elokuvia, niin dokumentteja kuin fiktiivisiä) kautta. YNWA:n vaikutusta pelaajien moraaliin kommentoivat niin pelaajat itse, journalistit kuin kannattajat – sen kautta luodaan siltaa ottelutapahtumien ja kannattajien toiminnan välille. Haastattelut ja artikkelit varmentavat kannattajien oloa siitä, että YNWA:lla oli vaikutusta

Istanbulin ihmeessä. Ottelun ja kannattajien toiminnan välisen suhteen kuvailun ja siitä kumpuavien johtopäätösten voi nähdä toimivan Durkheimin teorian mukaisesti: luonnollisen tapahtuman nähdään tapahtuvan toteemirituaalin ansiosta – LFC-kannattajien laulama YNWA mahdollisti joukkueen nousun tappiosta voittoon – kokemus rituaalin vaikuttavuudesta lisää itse rituaalin merkittävyyttä ja samalla vahvistaa yhteisöä.

LFC:hen liittyvien paikkojen, ilmiöiden ja tapahtumien lisäksi YNWA liittyy myös kannattajien yksityiselämiin. YNWA:n käyttäminen häämusiikkina tai osana hautajaisia tekstin tai musiikin muodossa osoittaa sen olevan osa kannattajien elämää myös kannatustoiminnan ulkopuolella. Liittämällä kappale merkittäviin tapahtumiin kannattaja osoittaa kannattajayhteisöön kuulumisensa tärkeyttä. Samalla myös kappaleen merkittävyys kannattajalle vahvistuu. Kun kannattaja laulaa tai kuuntelee kappaletta, hänen assosiaationsa liittyvät paitsi LFC:hen, myös hänen omiin henkilökohtaisiin elämäntapahtumiin. Tämä selittää osaltaan niitä liikituksen tunteita joita katsomossa koetaan laulun aikana, ja erityisesti sitä, miksi laulu liikuttaa myös muualla kuin katsomossa.

Toisen kysymykseni, ”Milloin muistat kuullesi YNWA:n ensimmäisen kerran?”, kohdalla vain neljä vastaajaa pystyy nimeämään jonkin tapahtuman, paikan tai hetken, jonka yhteyteen sijoittaa muiston kappaleen ensikuulemisesta. Yleisin vastaustyyppi on ajanjaksoa kuvaava, esimerkiksi ”Ei tarkkaa muistikuvaa milloin. Joskus niihin aikoihin kun aloin seurata Liverpoolia kymmenisen vuotta sitten”. Vastaaja siis olettaa kuulleensa YNWA:n LFC:n ottelujen yhteydessä jo silloin, kun siihen ei kiinnittänyt huomiota, vaikka varsinaista muistikuvaa kappaleesta ei olekaan. Tämän tyyppisiä vastauksia kertyi yhteensä 21. 13 vastaajaa ilmoitti, ettei hänellä ole muistikuvaa siitä, kun kuuli kappaleen ensimmäisen kerran. Neljä tarkemman muistikuvan sisältämää vastausta:

”Ensimmäinen Anfieldilla nähty kotimatsi (Leeds, vuosituhannen vaihde, about), silloin ensimmäinen muistikuva.”

”Vuonna 2005. Oltiin veljen kanssa matkalla lentokentälle katsomaan Merseysiden derbya. Velipoika soitti autostereoista. Olin varmasti kuullut myös aiemmin pelejä seuratessa, mutta en ollut laittanut mieleen.”

”Selkein varhaisin 1974 FA Cupin loppuottelusta.”

”Hämäriä muistikuvia 70-80-luvuilta... Mutta se sykehdyttävin on silti ekassa matsissa paikan päällä vuonna 2008.”

Kaikissa vastauksissa ensimmäinen muistikuva yhdistyy LFC:n otteluun. Tilannetta voi tulkita niin, että suurimmalle osalle YNWA on tullut tutuksi ensin symbolina ja vasta sen jälkeen musiikkina. Jos YNWA olisi tehnyt ensin musiikkina vaikutuksen ja vasta myöhemmin liitetty LFC:hen, olisi siitä ja sen aikaansaamasta tunteesta todennäköisesti muistikuva.

5.5.2 Mitä You'll Never Walk Alone merkitsee kannattajille

Kyselytutkimuksen vastauksissa Anfieldin ohella nousee esiin selvästi YNWAan liitettävä yhtenäisyyden tunne. Kaikkiaan 27 vastaajaa kertoo YNWA:n merkitsevän heille yhtenäisyyttä tai yhteenkuuluvuutta. Mielenkiintoista on se, että noista 27:stä vastaajasta 22 yhdistää Anfieldin ja YNWA:n toisiinsa vastauksissaan. Vastaajia, jotka mainitsevat Anfieldin, mutta eivät yhtenäisyyden tunnetta, on kolme. Näiden kolmen vastauksia yhdistää se, että YNWA liitetään ensisijaisesti LFC:hen:

”[kappale edustaa] omaa seuraa, kylmiä väreitä ja eräänlaista elämänfilosofiaa.”

”Se on LFC:n anthem”

”Kappale merkitsee ja edustaa kaikkea mikä liittyy Liverpoolin kaupunkiin ja sen punaiseen jalkapallojoukkueeseen”

Yhtä vastausta lukuun ottamatta, vastauksissa, joissa ei mainita Anfieldia, ei mainita myöskään yhtenäisyyden kokemusta. Niissä YNWAan liitetään seuran kannattamiseen ja henkilökohtaiseen tunteeseen liittyviä käsitteitä kuten kannustaminen, vastoinkäymisten voittaminen, ja toivo:

” [kappale edustaa] suurta rakkautta vaimooni.”

”Merkitsee paljon niin Poolin kohdalla kuin muussakin elämässä. Kappale joka antaa toivoa ja fiilistä jaksamaan.”

”Toivoa ja rakkautta omaa joukkuetta kohtaan.”

”Vastoinkäymiset on voitettavissa ja aina on toivoa.”

”Ihan konkreettisesti suosikkijoukkuetta, Liverpool FC:tä, mutta myös sellaista rohkeutta vaikeina hetkinä ja ”kerran vielä pojat” –mentaliteettia.”

Viidessä vastauksessa mainitaan yhteenkuuluvuuden tunne, mutta ei Anfieldia. Näissäkin vastauksissa kerrotaan, että vastaaja laulaa YNWAa muiden kannattajien kanssa esimerkiksi kannatusyhdistyksen tapaamisissa.

Se, että valtaosa kannattajista, jotka mainitsevat YNWA:n merkitsevän heille yhtenäisyyttä, liittyy kappaleen Anfieldille, kertoo kokemuksen merkityksellisyydestä. Kun laulu koetaan katsomossa, se saa aikaan vahvempia tunteita, kuin muualla koettuna.

”Se edustaa Liverpool FC:tä. Merkitsee yhteenkuuluvuutta ja hienoa historiaa”

”Yhtenäisyyttä. Toivoa. Rakkautta”

”Yhteenkuuluvuutta, tunnetta vailla järkeä...”

Tämän perusteella voidaan olettaa, että katsomokokemus muuttaa suhtautumista lauluun ja sen merkitystä kannattajalle. YNWA toimii kannattajien yhtenäisyyden symbolina, mutta yhtenäisyyden tunteen saavuttamiseksi, on laulu koettava oikeassa ympäristössä – yhdessä muiden kannattajien kanssa. Kyselytutkimuksen aineisto tukee Durkheimin teoriaa siitä, että yhteisön yhdessä toteuttamat toimet saavat aikaan tuntemuksen yhteenkuulumisesta. YNWA:n laulaminen muiden kanssa ikään kuin aktivoi sen yhteisöllisen ominaisuuden.

Yhtenäisyyden ohella toistuvia teemoja ovat LFC (15:sta vastauksessa) lohtu tai toivo (10) ja rakkaus (7). Seuran symbolin liittäminen seuraan on itsestään selvää, eikä vaadi erityistä analysointia. Sen sijaan lohtu ja toivo (yhdistin nämä käsitteet yhdeksi kategoriaksi, koska tulkitseen niiden syntyvän samasta lähteestä ja niiden edustavan samaa pyrkimystä siirtyä vaikeasta tilanteesta tai tunteesta kohti parempaa), sekä rakkaus ovat käsitteinä mielenkiintoisia.

Lohdun ja toivon tunteet juontuvat laulusta itsestään. YNWA esitetään *Carousel*issa kohtauksessa, jossa tarinan päähenkilön, Julien, mies kuolee ja Julien serkku saapuu lohduttamaan häntä. Laulu on siis tehty lohdutukseksi. Sanoitusta tarkasteltaessa metaforat paremmasta huomimisesta ovat selviä. Sanoituksen ensimmäisessä säkeistössä asetetaan toimija vaikeaan tilanteeseen, mutta tilanteeseen

kehoitetaan suhtautumaan vailla lannistumista tai pelkoa: ”when you walk through the storm, hold your head up high and don’t be afraid of the dark”. Seuraavassa säkeistössä kerrotaan vaikean tilanteen väistyvän lopulta ja sen tilalle saatavan rauhaa ja kauneutta: ”at the end of the storm, there’s a golden sky, and the sweet silver song of the lark”. Kolmas säkeistö toteaa, ettei unelmien haihtuminen ole syy luovuttamiselle: ”walk on through the wind, walk on through the rain, though your dreams be tossed and blown”. Kappaleen viimeisessä säkeistössä esitetään ihmisestä itsestään kumpuavan toivon olevan olennaista vaikeuksien läpi jatkamisessa, ja että kun on toivoa, on myös tukijoita: ”walk on, walk on, with hope in your heart and you’ll never walk alone”. Sanoituksen asetelma on varsin löyhä, laulu ei asemoidu mihinkään tiettyyn paikkaan, aikaan tai tiettyihin henkilöihin, se on siis universaali, ja näin mahdollinen liittää erilaisiin tilanteisiin ja tunnelmiin. Yhtäältä se lohduttaa, toisaalta kannustaa.

Seitsemän vastaajaa mainitsi yhdistävänsä rakkauden YNWAan. Osassa vastauksista rakkauden kohteeksi ilmoitetaan LFC, osassa rakkaus ja yhteenkuuluvuuden tunne mainitaan samassa yhteydessä ja yksi vastaaja ilmoittaa laulun edustavan hänelle rakkautta vaimoonsa, joka on LFC-kannattaja. Tulkitsen tätä tunneyhtymää niin, että YNWA toimii rajapintana LFC:hen liitettäviin tunteisiin. Rakkauden tunnustaminen jalkapalloseuraa kohtaan ei ole poikkeuksellista, esimerkiksi yksi LFC:n otteluissa eniten toistuva chant on ”We love you Liverpool”. YNWA on yhdistetty kulttuurimme rakkauseremonioista konkreettisimpaan, naimisiinmenoon, kotimaisessa medioissa. Esimerkiksi Veikkauksen tv-mainoskampanjassa laulu esitettiin vihkitilaisuudessa kirkossa ja häävieraat paljastivat pukujensa alta LFC:n pelipaidat; tuorein esimerkki on Helsingin Sanomien Nyt-liitteen artikkeli, jossa haastateltiin OLSC:n puheenjohtajaa, Aki Welanderia, LFC:n ja Manchester Unitedin kannattajien yhteistapaamisen tiimoilta. Jutussa Welanderi haikailee yhdistyksen entisen kantapaikan, Elmo-ravintolan, perään. Elmon ja kannattajien välistä suhdetta kuvaillaan toimittajan ja Welanderin tahoilta:

Puheenjohtaja Wellu muistelee edesmennytä Elmoa kaihoten. Kuinka hyvänä Elmo pitikin häntä ja muita Liverpool-faneja. Elmossa soitettiin ennen otteluja Liverpoolin tunnuslaulu You’ll Never Walk Alone. Aina. Ele oli pieni, mutta tärkeä. ”Sama juttu kuin avioliitossa, pitää joskus ostaa suklaata pyytämättä”, Wellu tuumaa. (Ala-Kivimäki, Petteri, HS Nyt 27.3.2015.)

Kyselytutkimuksessa neljä vastaajaa ilmoitti, että heidän vihkiseremoniassaan oli käytetty musiikkina YNWAa. Yksi vastaajista kertoo kappaleen merkitsevän hänelle sitoutumista, toivoa, voimaa, me-henkeä ja tavoitteita. Hän lisää, että aiemmin laulu kiinnittyi vain hänen kannattamaansa joukkueeseen, mutta nykyään myös avioliittoonsa. Laulun hän kokee sopivan hyvin

molempien tunnuksiksi. Toinen vastaaja erittelee jalkapallon ja muun elämän kontekstit ”Paljon jalkapalloon liittyviä [muistoja], mutta myös siviilielämästä, esim. omissa häissä häävalssina”. YNWA:n siirtyminen alkuperäiskokijan kautta muihin, kuin jalkapalloon liittyviin tilanteisiin ja toissijaisille kokijoille, näkyy erityisen hyvin erään kappaletta häämusiikkina käyttäneen vastaajan vastauksessa:

”Soitin laulun silloiselle tyttöystävälleni levyltä. Hän totesi, että tämä voisi olla meidän häätanssi jos mennään naimisiin joskus. Ja niinhän se sitten myöhemmin oli häätanssina. Lisäksi paljon muistoja liittyen lapsiini sekä tietysti Liverpoolin kannustamiseen. [Kappale merkitsee ja edustaa] Ystäviä, perhettä, intohimoa. Et koskaan kulje yksin.”

Vastauksesta voi lukea, että vastaaja on halunnut esitellä laulun seurustelukumppanilleen koska sillä on hänelle tärkeä merkitys. Seurustelukumppani on ymmärtänyt kappaleen merkittävyyden, pitänyt sitä itse häämusiikiksi soveltuvana ja ehdottanut kappaletta käytettäväksi mahdollisissa häissä, silloin hääseremoniassa olisi yksi henkilökohtaisesti merkittävä teema enemmän. Tämän jälkeen kappale on edustanut molemmille muutakin kuin LFC:n tunnuslaulua, se on merkinnyt heidän henkilökohtaisiin elämiin kuuluvaa tapahtumaa. Vastaaja liittää laulun kohdalla muistoja myös lapsiinsa. Tämän perusteella voi päätellä, että laulusta on lopulta tullut merkittävä koko perheelle. Myös kaksi muuta vastaajaa kertoo laulavansa laulua lapsilleen. Heistä yksi erittelee laulavansa sitä tyttärelleen unilauluksi, muuten kappaleen käyttötapaa jää epäselväksi. Olennaista on kuitenkin havaita se, että laulu esiintyy kannattajien elämissä muussakin kuin jalkapallon yhteydessä.

5.5.3 You’ll Never Walk Alonen laulaminen

Kaikki kyselyyn vastanneet kertoivat laulavansa YNWAa. Suurimmassa osassa vastauksista laulamisen kerrotaan tapahtuvan pelin yhteydessä Anfieldilla, muita yleisiä vastauksia olivat pubissa tai kotona. Muiden kannattajien kanssa tapahtuva laulaminen on yleisin YNWA:n tuottamistapa, vain yksi vastaaja kertoo laulavansa sitä poikkeuksetta yksin. Useissa vastauksissa kerrotaan laulamista harjoitettavan sekä joukossa että yksin.

Muulla kuin stadionilla tai kannattajien sovituissa tapaamisissa tapahtuvan laulamisen kannattajat kertovat tapahtuvan ”kun tapaa samanhenkisiä” ja ”kun Pool-miesten kanssa liikenteessä”. Tällaisten kohtaamisten ympäristöksi mainitaan esimerkiksi eri kulkuneuvoja, kuten auto tai vene,

kesämökki, sekä epämääräisemmäksi jääneet vastaukset, joissa tapahtumapaikaksi ilmoitettiin ”ulkomailla” tai jonkin maan tai kaupungin nimi. Vastauksista ei selviä onko kyseessä tilanteeseen liittyvää toimintaa, johon osallistuvat osaavat ennakoida laulun kuuluvan tapahtumaan, vai onko kyseessä spontaani tapaaminen, jossa osallistujat päätyvät laulamaan YNWAa. Jos kyse on ensimmäisestä, tulkitsen toiminnan yhteisöä kuvaavaksi ja voimistavaksi. Mikäli henkilöt päätyvät laulamaan YNWAa LFC-kannattajayhteyden selviämisen myötä, tulkitsen sen tunnistautumiseksi; laulun avulla kannattaja todistaa aitoutensa.

Mielenkiintoisimpia ovat vastaukset, joissa kuvataan YNWAN tuottamista ennakkoon yllättävissä tilanteissa. Kaksi vastaajaa kertoo olevansa muusikoita ja soittavansa sekä laulavansa kappaletta joko yksin tai bändin kanssa, yksityisesti tai julkisesti. Eräs vastaaja kertoo etsineensä laulusta mahdollisimman monia eri versioita ja sitten yrittäneen tehdä kappaleesta oman cover-versionsa. Näiden lisäksi kahdessa vastauksessa mainitaan kappaleen esittäminen karaokessa.

YNWAN laulamisen ensimmäinen funktio on osoittaa kannattajalle itselleen yhteenkuuluvuus LFC:n kanssa. Se, että laulua lauletaan myös yksin, kertoo laulun kyvystä integroida kannattaja jalkapallo-ottelutapahtumaan, riippumatta siitä, missä kannattaja fyysisesti on. Laulamisen toinen funktio on osoittaa LFC-kannattajuus muille ja sitä kautta muodostaa henkinen side kannattajien välille. Saman laulun tunteminen ja kokemuksen jakaminen yhdistää kannattajia ja luo tunteen yhtenäisyydestä.

6 Päätelmät

Tutkielmani tavoite oli selvittää miten YNW:sta kehittyi LFC:n symboli ja toisaalta, kuinka suomalaiset LFC-kannattajat laulua käyttävät ja tuottavat, sekä mitä laulu heille merkitsee. Kantavaksi näkökulmaksi valitsin Durkheimin totemismin. Jaan päätelmäluvun kahteen osioon, joissa vastaan kumpaankin tutkimuskysymykseen erikseen aineiston pohjalta tekemäni analyysin perusteella.

6.1 Kuinka You'll Never Walk Alone:sta tuli Liverpool FC:n symboli

YNW:n ensiesiintyminen Anfield oli tavanomainen. 2.11.1963 se soitettiin stadionilla muiden hittikappaleiden tavoin ennen ottelun alkua ja yleisö lauloi sen mukana, aivan kuten muidenkin kappaleiden kohdalla. Poikkeuksellisen listamenestyksen ansiosta se pysytteli ensimmäisenä kappaleena historiassa neljä viikkoa listakärjessä ja tuli näin soitetuksi kolmessa perättäisessä LFC:n kotiottelussa viimeisenä lauluna juuri ennen kuin pelaajat astelivat kentälle. Päätelmäni on, että toiston kautta yleisö saavutti laulun kohdalla merkittävän tuntemuksen. En ole löytänyt lähdettä sille, että YNW:aa olisi minkään LFC:hen liittyvän tahon tai median kautta esitetty seuraan liitettäväksi kappaleeksi, joten selitys sille, että yleisö jatkoi laulun laulamista vielä sen jälkeen, kun kappale oli tippunut pois hittilistalta, on löydettävä yleisöstä itsestään.

Durkheim esittää totemismissaan yhteisön muodostuvan ja pysyvän koossa yhdessä toteutettavien rituaalien avulla. Rituaali saa aikaan tuntemuksen siitä, että siihen osallistuvilla on yhteinen päämäärä, jonka saavuttamista voidaan rituaalin avulla edistää. YNWA on sanoituksensa vuoksi jo itsessään sopiva ilmentämään kannattajien ideaa lojaalista faniyhteisöstä – ja kun se lauletaan kymmenien tuhansien toimesta, kappaleen ilmeinen retoriikka vaikeuksien voittamisesta ja toivosta saa entistä vahvemmin yhteisöllisen piirteen. Kun tähän yhdistetään joukossa laulamiseen liitettävät tunteet, kuten liikutus, ja laulamisesta syntyvä minuuden laajentuma, voidaan olettaa YNW:n aiheuttaneen voimakkaan tuntemuksen niin yhteisöllisyydestä, kuin myös Durkheimin kuvaamasta rituaalisesta päämäärästä. Sattumalta LFC voitti kyseisellä kaudella ensimmäisen mestaruutensa 17:sta vuoteen, mistä ei varmaankaan ollut haittaa uuden kannatuslaulun integraatiossa.

Osansa YNWA:n hyväksytyksi kokemisesta kannattajien keskuudessa on ollut todennäköisesti myös medianäkyvyydellä, jota kannattajat ja kappale saivat vuoden 1964 televisio-lähetyksissä. Syynä huomion kääntämiseen Lontoosta kohti Liverpoolia oli kaupungissa kehittynyt Merseybeat-musiikkityyli ja sitä edustaneiden bändien, erityisesti the Beatlesin, saavuttama suosio. Liverpool oli 1960-luvun puolenvälin vuosina Brittein saarten kulttuurinen keskipiste. Jalkapallokontekstissa on syytä huomioda, että BBC aloitti Match of the Day-ohjelman lähetykset juuri Anfieldilta ja kanava esitteli LFC-kannattajien laulukulttuuria Panorama-dokumenttisarjan jaksossa. Dokumentin voi olettaa vahvistaneen LFC-kannattajien käsitystä toimintansa merkittävydestä. YNWA LFC:n tunnuskappaleena ("signature tune") mainittiin julkisesti ensimmäisen kerran viimeistään (varhaisin löytämäni lähde) 1.5.1965 FA Cupin loppuottelun lähetyksessä. Laulun ja seuran suhteen kehittyminen oli siis varsin nopea: noin puolitoista vuotta sen jälkeen, kun YNWA oli soinut Anfieldilla ensimmäisen kerran, se liitettiin jo erityisesti LFC:hen.

Eräs tekijä, jonka voi nähdä helpottaneen YNWA:n omaksumista juuri jalkapallo-otteluun, ja sitä kautta LFC:hen liitettäväksi, on se, että Englannissa oli 1960-luvulla jo yli kolmen vuosikymmenen traditio Abide With Me-virren laulamisesta ennen FA Cupin loppuottelun alkamista. Kulttuurillinen malli musiikkikappaleen käyttämisestä jalkapallo-ottelun äänikuvastona oli siis olemassa.

LFC:n menestys Englannin liigassa ja Englannin sekä Euroopan cup-kilpailuissa 1970 ja -80 luvuilla takasivat medianäkyvyyden jatkumisen. Television välityksellä YNWA:n laulaminen LFC:n otteluissa kuului sadoissa maissa. Kyselyni vastauksissa varhaisimmat muistikuvat YNWAsta ajoittuvat 1970-luvulle. Näissä vastauksissa vastaaja ei mainitse olleensa tuolloin katsomassa ottelua jollain stadionilla, joten on todennäköistä, että laulu on kuultu television välityksellä.

2.8.1982 YNWA kirjattiin Anfieldille pystytettyyn Shankly-porttiin. Viimeistään tästä eteenpäin seura ja laulu ovat olleet toisiinsa liitettyjä käsitteitä.

Aineistoni perusteella esitän, että YNWAsta kehittyi LFC:n symboli suotuisten olosuhteiden ja yhteisön rakentumiselle ominaisten tekijöiden summana. Liverpoolin kaupungin populaarimusiikin siivittäjä renessanssi yhdistettynä sen jalkapalloseurojen menestykseen loivat ilmapiirin, jossa YNWA saattoi ylipäättään tulla lauletuksi kymmenientuhansien ihmisten yhteislauluna. Yhteislaulun aikaansaamat tunteet motivoivat suorittamaan sitä uudelleen ja toiminnan saama hyväksyntä median taholta antoi sille ulkopuolisen tahon hyväksynnän, joka entisestään vahvisti

tunnetta toiminnan mielekkyydestä. Kannattajien toiminta inspiroi lopulta seuran liittämään YNWA:n LFC:n kuvastoon konkreettisesti Shankly-portin ja lopulta seuran uuden vaakunan muodossa.

6.2 You'll Never Walk Alone:n merkitykset ja käyttötavat suomalaisten Liverpool FC-kannattajien keskuudessa

Merkittävimpänä seikkana suomalaisten kannattajien ja YNWA:n suhteessa pidän sitä, että kannattajat pääsääntöisesti laulavat kappaletta. Kyselyyn vastanneista kannattajista jokainen ilmoitti laulavansa kappaletta ja paikat sekä tilanteet, joissa kappaletta ilmoitettiin laulettavan, olivat moninaisia. Laulun tuottamisella on merkittäviä vaikutuksia – sen ansiosta kappaleeseen syntyy uudenlainen tunneside, joka edelleen vaikuttaa muillakin kuin suoraan LFC:hen liittyvillä elämänalueilla. Laulamista itsessään voidaan pitää merkittävänä myös siksi, että laulamiskulttuuri ei ole itsestään selvä ilmiö suomalaisessa kannatustoiminnassa. Laulamisen tavan diffuusio suomalaisiin urheilukatsomoihin tuntuu olevan parhaillaan käynnissä ja esikuvana tälle toiminnalle toimivat eurooppalaisten jalkapallon suursarjojen toimintatavat.

LFC-kannattajat omaksuvat kulttuuria ensijaisesti Anfield-stadionilla, jossa joukkolaulamisen aikaan saamat tunteet assosioituvat YNWA:an ja sitä kautta LFC:hen. Kappaleeseen liitettävät tunteet ovat sekä yhteisöä että yhteisön yksittäistä jäsentä koskevia. Laulamisen kautta syntyy tunne yhtenäisyydestä ja tuota tunnetta osoitetaan ja vahvistetaan laulamalla. Kyseessä on itseään ruokkiva ilmiö, jossa toiminta on sekä motiivi että motiivin luoja.

Laulutilanteita osaltaan rekonstruoidaan ja osaltaan luodaan kokonaan uudelleen kannattajien tapaamisissa. Niiden kautta YNWA leviää Anfieldilta muihinkin ympäristöihin ja lopulta myös kannattajien henkilökohtaisiin elämäntapahtumiin ja –tilanteisiin. Kappaleen käyttö musiikkina erityisissä tapahtumissa kuten häissä tai hautajaisissa viittaa siihen, että sen avulla yksilöt voivat liittää itsensä osaksi kannattajayhteisöä ja osoittaa yhteisöön kuuluvaisuutensa sitä kautta muille.

Yksilötasolla YNWA tuottaa kannattajille lohtua ja toivoa. Lauluun tukeudutaan hetkillä, jolloin tunnetaan yksinäisyyttä tai toivottomuutta. Mielenkiintoista on se, että kannattajien vastausten perusteella kappale ei ole ollut heille merkittävä, tai edes tunnettu, ennen kuin se on noussut

tietoisuuteen LFC:n kautta. Näin ollen voidaan nähdä, että kannattajille LFC merkitsee jalkapallojoukkueen lisäksi emotionaalisen käsittelyalustaa ja YNWA toimii systeemissä välittäjänä, jonka kautta kannattaja kiinnittyy LFC:hen.

YNWA toimii merkittäjänä laulun lisäksi myös teksteinä. Erilaisten YNWA tekstein koristeltujen esineiden avulla kannattajat muistuttavat yhteisöön kuulumisestaan. Viesti on osoitettu sekä kannattajalle itselleen että muille, niin yhteisön jäsenille kuin siihen kuulumattomille. Voimakkain tapa koristautua ja liittää itsensä yhteisöön tekstin kautta tapahtuu tatuoimalla symboli itseensä. Pysyvästi omaan vartaloon liitetyllä symbolilla kannattaja osoittaa yhteisöön sitoutumisensa vakavuutta ja ikuisuutta.

YNWA ei ole vain LFC:n tunnuslaulu. YNWA:n avulla kannattajat liittävät itsensä yhteisöön, käsittelevät yksityisiä tuntemuksiaan ja luovat itselleen tuntemuksia. Vaikka laulun ensisijainen ympäristö on Anfield-stadion, se kulkeutuu kannattajien mukana myös moniin muihin paikkoihin ja tilanteisiin. LFC-kannattajille YNWA on yhteisön tunnus ja erityisten tilaisuuksien merkki, jonka avulla on mahdollista vaikuttaa yhteisön tavoitteiden saavuttamiseen. YNWA on LFC-kannattajien toteemi.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Kenttäaineisto

Henkilökohtainen tiedonanto sähköpostitse. Keith, John 19.4.2015.

Kenttäpäiväkirja helmikuu 2015

Video, Anfield-stadionin ympäristöstä. Liverpool, 28.1.2014.

Video, Anfield-stadionin the Kop-katsomosta. Liverpool, 28.1.2014.

Video, kannattajien laulua the Park-pubissa ennen ja jälkeen peliä. Liverpool, 1.3.2015.

Kuvat

Kuva 1, LFChistory.net http://www.lfchistory.net/Images/lfc/LIVE_5396.gif (tarkastettu 2.3.2015)

Kuva 2, kenttämätka 27.2.2015, Liverpool, Liverpool One Store. Kuvaaja: Johannes Tolonen

Kuva 3, kenttämätka 27.2.2015, Liverpool, Liverpool One Store. Kuvaaja: Johannes Tolonen

Kuva 4, kenttämätka 27.2.2015, Liverpool, Liverpool One Store. Kuvaaja: Johannes Tolonen

Kuva 5, OLSC Finland, Facebook-sivu (tarkastettu 23.3.2015)

Kuva 6, Centrum Football Managera <http://www.centrumfm.org/image/ps/jointstory/thekop/1.jpeg> (tarkastettu 26.3.2015)

Kuva 7, International Business Times <http://www.ibtimes.co.uk/hillsborough-postal-workers-set-walk-out-if-ordered-deliver-copies-sun-1451925> (tarkastettu 26.3.2015)

Kaikki kuvat kirjoittajan hallussa

Elämäkerrat ja historiikit

1963 Top 40 Official Singles Chart UK Archive

Gerrard, Steven (2006): *Gerrard – My Autobiography*. Lontoo, UK: Bantam Press

Moynihan, Leo (2007): *The Liverpool Miscellany*. Lontoo, UK: Vision Sports Publishing

Slade, Michael J. (2013): *The History of the English Football League – Part One: 1888 – 1930*. USA, Houston TX: Strategic Book Publishing

Smith, Tommy (2008): *Anfield Iron – The Autobiography*. Lontoo, UK: Bantam Press

Sanomalehdet

The Glasgow Herald 19.4.1989

Helsingin Sanomat NYT-liite 27.3.2015

Tv-tallenteet

BBC: The Kop on Panorama https://www.youtube.com/watch?v=XNboU_PbZMY

You'll Never Walk Alone 1965, katkelma FA Cupin finaalista Liverpool FC – Leeds United
<https://www.youtube.com/watch?v=8AXxf52k0cE>

Sähköiset lähteet

Andrews, John (2013): *The top 15 Greatest Football Anthems Ever*. 90 Min
<http://www.90min.com/posts/105144-the-top-15-greatest-football-anthems-ever>

Dubner, Stephen J. (2011): *"Football Freakonomics": How Advantageous Is Home-Field Advantage? And Why?* Freakonomics.com <http://freakonomics.com/2011/12/18/football-freakonomics-how-advantageous-is-home-field-advantage-and-why/>

Guttormson, Sigfus: *Facts about European Cup*. LFC History.net
<http://www.lfchistory.net/Articles/Article/856>

Hillsborough Independent Panel (2012): *Disclosed Material and Report*.
<http://hillsborough.independent.gov.uk/>

McVitie, Peter (2014): *Liverpool's Istanbul comeback voted most priceless Champions League moment* GOAL <http://www.goal.com/en/news/1716/champions-league/2014/05/21/4832733/liverpools-istanbul-comeback-voted-most-priceless-champions>

Pierce, Bob (2012): *You'll Never Walk Alone*. Tomkins Times
<http://tomkinstimes.com/2012/08/youll-never-walk-alone/>

Riihimäki, Aapo (2014): *Liverpool-tatuointi pelasti miehen hukkumiselta kuin ihmeenkaupalla*.
Uutinen, Iltalehti 20.8.2014 http://www.iltalehti.fi/valioliiga/2014082018588731_vz.shtml

Ross, Peter (2013): *You'll Never Walk Alone – 50 years on*. The Big Issue
<http://www.bigissue.com/features/3099/you-ll-never-walk-alone-50-years>

Wilson, Jeremy (2007): *Premier League is World's favourite league* The Telegraph 6.11.2007
<http://www.telegraph.co.uk/sport/football/2325057/Premier-League-is-worlds-favourite-league.html>

Kirjallisuus

Anderson, Benedict (2006): *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. Kolmas painos (2006) Lontoo, UK: Verso.

Bateman, Anthony; Bale, John (2009): *Sporting Sounds: Relationships Between Sport and Music*. Lontoo, UK: Routledge

Best, Shaun (2013): *Liquid fandom: neo-tribes and fandom in the context of liquid modernity*. Soccer & Society, 14:1, 80-92

Boyle, Raymond (2001): *Football and Religion: Merseyside and Glasgow*. Artikkeliteoksessa *Passing Rhythms: Liverpool FC and the Transformation of Football*. Berg Publishers

Brown, Adam (1988): *Fanatics: Power, Identity and Fandom in Football*. Lontoo, UK: Routledge

Burstyn, Varda (1999): *The Rites of Men – Manhood, Politics, and the Culture of Sport*. Toronto, Kanada: University of Toronto Press Inc.

Davis, Leon (2015): *Football fandom and authenticity: a critical discussion of historical and contemporary perspectives*. Soccer & Society, 16:2-3, 422-436

Durkheim, Emile (1980): *Uskontoelämän alkeismuodot – Australialainen toteemijärjestelmä*. Suomennettu (Randell, Seppo) alkuperäisteoksesta *Les formes élémentaires de la vie religieuse – Le système totémique en Australie* (1912). Helsinki, KK Kirjapaino

Eichberg, Henning (2009): *The energy of festivity: Atmosphere, intonation and self-orchestration in Danish popular sports*. Artikkeliteoksessa *Sporting Sounds: Relationships Between Sport and Music*. Lontoo, UK: Routledge

Eskola, Jari; Suoranta, Juha (2008): *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere, Vastapaino

Giulianotti, Richard (1999): *Football – A Sociology of the Global Game*. Oxford, UK: Blackwell Publishers Ltd.

Grönfors, Martti (2010): *Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä*. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Hill, Jeffrey (2009): *War, remembrance and sport: "Abide With Me" and the FA Cup Final in the 1920s*. Artikkeliteoksessa *Sporting Sounds: Relationships Between Sport and Music*. Lontoo, UK: Routledge

Hirsjärvi, Irma (2009): *Faniuden siirtymiä – Suomalaisen science fiction-fandomin verkostot*. Jyväskylän yliopisto

Heinonen, Harri (1999): *You'll Never Walk Alone – Tutkimus suomalaisista Everton faneista*. Sosiologian pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto

- Karageorghis, Costas I. & Terry, Peter (2009): *The psychological, psychophysical and ergogenic effects of music in sport: a review and synthesis*. Artikkeliteoksessa *Sporting Sounds: Relationships Between Sport and Music*. Lontoo, UK: Routledge
- Kerr, Anthony K. & Emery, Paul R. (2011) *Foreign fandom and the Liverpool FC: a cyber-mediated romance*. *Soccer & Society*, 12:6, 880-896
- Kolamo, Sami; Vuolteenaho, Jani (2011): *Onko sinussa "Arsenaalia"? - Englantilaiset jalkapallomuseot spehtaakelin kulttuurin näyttämöinä*. *Kulttuurintutkimus* 28 (2011): 3, 57 – 70
- Kuper, Simon (2010): *Matka pallon ympäri*. Suomentanut alkuperäisteoksesta *Football: Against the Enemy* Sami Sillanpää. Saarijärvi, Gummerus
- Kytö, Meri (2011) *'We are the rebellious voice of the terraces, we are Çarşı': constructing a football supporter group through sound*. *Soccer & Society*, 12:1, 77-93
- McGuinness, Mike (2009): *"Friday Night and the Gates are Low": Popular music and its relationship(s) to sport*. Artikkeliteoksessa *Sporting Sounds: Relationships Between Sport and Music*. Lontoo, UK: Routledge
- McLeod, Ken (2011): *We Are the Champions: The Politics of Sports and Popular Music*. Farnham, UK: Ashgate Publishing Ltd.
- Murphy, Patrik Williams, John Dunning, Erik (1990): *Football on Trial*. Lontoo, UK: Routledge
- Numminen, Ava; Erkkilä, Jaakko; Huottilainen, Minna; Lonka, Kirsti: *Musiikki hyvinvoinnin evoluutiossa: Aivot, mieli ja yhteisö*. Artikkeliteoksessa *Tieteessä tapahtuu* nro 6/2009 s. 10 – 15.
- Oakley, Chris (2007): *Football Delirium*. Lontoo, UK: Karnac Books Ltd.
- Porsfelt, Dan (2009): *Supporter rock in Sweden: locality, resistance and irony in play*. Artikkeliteoksessa *Sporting Sounds: Relationships Between Sport and Music*. Lontoo, UK: Routledge
- Randell, Seppo (1980): *Piirteitä Emile Durkheimin henkilökuvasta ja tuotannosta*. Esipuhe teoksessa *Uskontoelämän alkeismuodot – Australialainen toteemijärjestelmä*. Helsinki, KK Kirjapaino
- Segrave, Jeffrey O. (2009): *Music as sport history: the special case of Pietro Metastasio's L'Olimpiade and the story of the Olympic Games*. Artikkeliteoksessa *Sporting Sounds: Relationships Between Sport and Music*. Lontoo, UK: Routledge
- Schwab, Heinrich (2009) *"Anyone for tennis?": notes on the genre "tennis compositions"*. Artikkeliteoksessa *Sporting Sounds: Relationships Between Sport and Music*. Lontoo, UK: Routledge
- Tuovinen, Petri (2007): *Fanilaulut jalkapallokannattajien identiteetin rakentajana*. Artikkeliteoksessa *Musiikki-lehti* numero 3/07, Helsinki: Suomen musiikkitieteellinen seura
- Williams, John; Long, Cathy; Hopkins Stephen (2001): *Passing Rhythms: Liverpool FC and the Transformation of Football*. Berg Publishers